

Správa Národného parku Nízke Tatry so sídlom v Banskej Bystrici

Iný dokument manažmentu chránených území a druhov - pre biotopy a druhy európskeho významu vrátane druhov vtákov v rámci území sústavy Natura 2000 v Národnom parku Nízke Tatry a jeho ochrannom pásme na obdobie 2025 – 2036

Marec 2025, úpravy MŽP SR

Obsah

Úvod	3
1. Biotopy a druhy európskeho významu.....	7
2. Problémy v projektovom území	59
3. Navrhované riešenia.....	62
4. Navrhované opatrenia.....	63
5. Cieľový stav biotopov a druhov	81
6. Informácia o zapojení vlastníkov, správcov alebo nájomcov dotknutých pozemkov	84
7. Ďalšie relevantné informácie	85
8. Spracovávateľ	86
9. Zoznam samostatných príloh	86

Úvod

Iné dokumenty manažmentu chránených území a druhov¹ (ďalej len „iné dokumenty manažmentu“) boli určené pre aktivity v rámci opatrenia 2.7.1 Programu Slovensko² (P SK), resp. z iného programu financovaného z fondov Európskej únie (EÚ) ako alternatíva k dokumentácii ochrany prírody a krajiny vypracovanej a schválenej podľa platných právnych predpisov v oblasti ochrany prírody a krajiny³. Iné dokumenty manažmentu sú určené pre prípady, kedy nie je možné alebo nie je účelné vypracovať program starostlivosti, resp. program záchrany pre celé územie, ale v chránenom území (CHÚ) je potrebné v určitých lokalitách realizovať opatrenia pre druhy a biotopy európskeho významu na dosiahnutie ich priaznivého stavu a/alebo na zachovanie existujúceho stavu týchto biotopov a druhov európskeho významu. Rovnako sú iné dokumenty manažmentu určené aj pre prípady, ak sa vyžaduje alebo je plánovaná aktualizácia schváleného programu starostlivosti alebo programu záchrany, avšak aj v čase do jej schválenia je potrebné realizovať opatrenia pre druhy a biotopy.

Správa Národného parku Nízke Tatry so sídlom v Banskej Bystrici (ďalej len „Správa NAPANT“) vypracovala iný dokument manažmentu z dôvodu zatiaľ neschváleného programu starostlivosti o Národný park (NP) a jeho ochranného pásma a o chránené vtáčie územia (CHVÚ) Nízke Tatry a Veľká Fatra i 17 území európskeho významu (ÚEV). Predkladaný materiál je spracovaný na obdobie 12 rokov a predpokladá využitie prostriedkov z P SK a iných zdrojov financovania z EÚ fondov, ako aj na zabezpečenie udržateľnosti po skončení projektov. Územie, pre ktoré bol vypracovaný **iný dokument manažmentu** (ďalej len „**projektové územie**“), má **výmeru 91 511,27 ha**, v rámci ktorého sa navzájom prekrývajú rôzne kategórie CHÚ. Projektové územie je celé **v územnej pôsobnosti Správy NAPANT**. Zasahuje do **časti NP Nízke Tatry a jeho ochranného pásma, do časti 2 CHVÚ: SKCHVU018 Nízke Tatry, SKCHVU033 Veľká Fatra a zahŕňa celú výmeru 17 ÚEV: SKUEV0303 Alúvium Hrona, SKUEV0299 Baranovo, SKUEV0297 Brezinky, SKUEV0298 Brvnište, SKUEV0150 Červený grúň, SKUEV0302 Ďumbierske Tatry, SKUEV0153 Horné lazy, SKUEV0154 Suchá dolina, SKUEV0151 Pohorelské vrchovisko, SKUEV0060 Chraste, SKUEV0310 Kráľovohoľské Tatry, SKUEV0197 Salatín, SKUEV0300 Skribňovo, SKUEV0152 Sliáčske travertíny, SKUEV0058 Tlstá, SKUEV0296 Turková, SKUEV0198 Zvolen**.

Opatrenia navrhnuté v predkladanom materiáli budú realizované v časti projektového územia, tak aby **prispeli k naplneniu cieľov na zabezpečenie priaznivého stavu vybraných druhov vtákov na častiach 2 CHVÚ** (SKCHVU018 Nízke Tatry, SKCHVU033 Veľká Fatra) **i biotopov a druhov európskeho významu v 17 územiach ÚEV: SKUEV0303 Alúvium Hrona, SKUEV0299 Baranovo, SKUEV0297 Brezinky, SKUEV0298 Brvnište, SKUEV0150 Červený grúň, SKUEV0302 Ďumbierske Tatry, SKUEV0153 Horné lazy, SKUEV0154 Suchá dolina, SKUEV0151 Pohorelské vrchovisko, SKUEV0060 Chraste, SKUEV0310 Kráľovohoľské Tatry, SKUEV0197 Salatín, SKUEV0300 Skribňovo, SKUEV0152 Sliáčske travertíny, SKUEV0058 Tlstá, SKUEV0296 Turková, SKUEV0198 Zvolen**, ktoré sú v pôsobnosti Správy NAPANT. Ciele ochrany boli spracované v zmysle smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/EHS o ochrane voľne žijúceho vtáctva v platnom znení⁴ (ďalej len „smernica o vtáčkoch“) a smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín v platnom znení⁵ (ďalej len „smernica o biotopoch“). Pre dosiahnutie cieľového stavu biotopov a druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých územiach, je pri realizácii opatrení kľúčová **spolupráca vlastníkov, správcov, nájomcov a obhospodarovateľov pozemkov**, ktorí budú oslovení Správou NAPANT.

¹ [Iné dokumenty manažmentu k Programu Slovensko \(minzp.sk\)](https://minzp.sk)

² <https://mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2022/05/Program-Slovensko-vlastny-material.pdf>

³ menovite dokumentov starostlivosti, ktorými sú v rámci aktivít program starostlivosti a program záchrany o chránené územia a/alebo o chránené druhy rastlín a živočíchov, ako aj zásady starostlivosti o biotopy európskeho významu a biotopy druhov európskeho významu v územiach európskeho významu

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0147>

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0043>

1. Projektové územie

Zoznam území európskej sústavy CHÚ Natura 2000 (CHVÚ a ÚEV) a národnej sústavy CHÚ (NP a jeho ochranné pásmo), pre ktoré je vypracovaná táto dokumentácia, spolu s príslušnosťou projektového územia k jednotkám administratívneho členenia Slovenska, v členení podľa druhu a charakteru/typu pozemku, je uvedený v tabuľkách č. 1 až 3.

Tabuľka č. 1: Prehľad **výmer lesných porastov** v rámci dotknutých území európskej sústavy CHÚ Natura 2000 a národnej sústavy CHÚ v projektovom území zasahujúcich do územnej pôsobnosti Správy NAPANT, s uvedením príslušného samosprávneho kraja a okresu.

Územie Natura 2000/ národná sústava CHÚ	Výmera v projektovom území (ha)	Samosprávny kraj	Okres
SKCHVU018 Nízke Tatry	9 579,09	Banskobystrický	Banská Bystrica
	14 751,34	Banskobystrický	Brezno
	4 538,63	Žilinský	Ružomberok
	3 1145,35	Žilinský	Liptovský Mikuláš
	7228,02	Prešovský	Poprad
SKCHVU033 Veľká Fatra	2 458,22	Žilinský	Ružomberok
	728,88	Banskobystrický	Banská Bystrica
SKUEV0058 Tlstá	124,52	Žilinský	Liptovský Mikuláš
	167,99	Banskobystrický	Ružomberok
SKUEV0150 Červený grúň	246,31	Žilinský	Liptovský Mikuláš
SKUEV0153 Horné lazy	32,88	Banskobystrický	Brezno
SKUEV0197 Salatín	557,67	Žilinský	Liptovský Mikuláš
	2 327,63	Žilinský	Ružomberok
SKUEV0198 Zvolen	597,92	Banskobystrický	Banská Bystrica
	1 395,32	Žilinský	Ružomberok
SKUEV0296 Turková	401,40	Banskobystrický	Liptovský Mikuláš
SKUEV0297 Brezinky	0,37	Banskobystrický	Brezno
SKUEV0298 Brvnište	75,47	Banskobystrický	Banská Bystrica
SKUEV0299 Baranovo	564,02	Banskobystrický	Banská Bystrica
SKUEV0300 Skribňovo	128,20	Žilinský	Liptovský Mikuláš
SKUEV0302 Ďumbierske Tatry	9 608,73	Banskobystrický	Banská Bystrica
	13 461,74	Banskobystrický	Brezno
	15 741,94	Žilinský	Liptovský Mikuláš
	1 306,23	Žilinský	Ružomberok
SKUEV0303 Alúvium Hrona	3,18	Banskobystrický	Brezno
SKUEV0310 Kráľovohoľské Tatry	5 132,36	Banskobystrický	Brezno
	17 817,73	Žilinský	Liptovský Mikuláš
	5 714,08	Prešovský	Poprad
NP Nízke Tatry a jeho ochranné pásmo	86,05	Žilinský	Ružomberok
	537,21	Banskobystrický	Liptovský Mikuláš
	1,43	Prešovský	Poprad
	1 798,56	Banskobystrický	Brezno
	467,49	Banskobystrický	Banská Bystrica
Spolu (po zohľadnení prekryvov)	78 875,00	V troch krajoch	V piatich okresoch

Tabuľka č. 2: Prehľad **výmer ostatných lesných pozemkov** v rámci dotknutých území európskej sústavy CHÚ Natura 2000 v projektovom území zasahujúcich do územnej pôsobnosti Správy NAPANT, s uvedením samosprávneho kraja a okresu.

Územie sústavy Natura 2000	Výmera v projektovom území (ha)	Samosprávny kraj	Okres
SKCHVU018 Nízke Tatry	22,61	Banskobystrický	Brezno
	21,38	Žilinský	Liptovský Mikuláš
	0,06	Prešovský	Poprad
	0,25	Žilinský	Ružomberok
SKCHVU033 Veľká Fatra	87,98	Žilinský	Ružomberok
	14,14	Banskobystrický	Banská Bystrica
SKUEV0197 Salatín	0,006	Žilinský	Ružomberok
	0,29	Žilinský	Ružomberok
	0,009	Žilinský	Ružomberok
SKUEV0302 Ďumbierske Tatry	17,99	Banskobystrický	Brezno
	4,63	Banskobystrický	Brezno
	0,40	Žilinský	Liptovský Mikuláš
	0,06	Žilinský	Liptovský Mikuláš
SKUEV0310 Kráľovoľské Tatry	0,003	Banskobystrický	Brezno
	7,55	Žilinský	Liptovský Mikuláš
	0,07	Prešovský	Poprad
Spolu (po zohľadnení prekryvov)	146,42	V troch krajoch	V piatich okresoch

V prípade kategórie ostatných lesných pozemkov ide o druh pozemku vedený v katastri nehnuteľností ako lesný pozemok, na ktorom sa nenachádza lesný porast. V rámci tejto podkategórie lesných pozemkov v evidenciách lesného hospodárstva ako „Ostatné lesné pozemky“ sú vedené nasledovné typy:

1. Lesné škôlky
2. Semenné sady
3. Rozdeľovacie prieseky
4. Lesné cesty
5. Lesné sklady
8. Neúrodné lesné pozemky
9. Vysokohorské pozemky
10. Iné lesné pozemky
12. Čierne plochy
61. Pozemky slúžiace poľovnému hospodárstvu
62. Pozemky tvorby a ochrane prírodného prostredia
71. Elektrovody
72. Ostatné produktovody
99. Parcela bez platného programu starostlivosti o lesy
121. Vodné plochy na lesných pozemkoch
122. Budovy na lesných pozemkoch.

Tabuľka č. 3: Prehľad výmer ďalších pozemkov /mimo lesných pozemkov/ v rámci dotknutých území európskej sústavy CHÚ Natura 2000 v projektovom území zasahujúcich do územnej pôsobnosti Správy NAPANT s uvedením samosprávneho kraja a okresu.

Územie sústavy Natura 2000	Výmera v projektovom území (ha)	Samosprávny kraj	Okres
SKCHVU018 Nízke Tatry	1 945,89	Banskobystrický	Banská Bystrica
	5 956,49	Žilinský	Brezno
	1 187,29	Žilinský	Liptovský Mikuláš
	1 566,12	Prešovský	Poprad
	888,26	Žilinský	Ružomberok
SKCHVU033 Veľká Fatra	781,64	Žilinský	Ružomberok
	164,16	Banskobystrický	Banská Bystrica
SKUEV0060 Chraste	15,81	Žilinský	Liptovský Mikuláš
SKUEV0151 Pohorelské vrchovisko	20,15	Banskobystrický	Brezno
SKUEV0152 Sliáčske Travertíny	7,23	Žilinský	Ružomberok
SKUEV0153 Horné lazy	5,03	Banskobystrický	Brezno
SKUEV0154 Suchá dolina	3,11	Banskobystrický	Brezno
SKUEV0197 Salatín	483,39	Žilinský	Ružomberok
SKUEV0198 Zvolen	147,34	Banskobystrický	Banská Bystrica
	472,81	Žilinský	Ružomberok
SKUEV0296 Turková	2,08	Žilinský	Liptovský Mikuláš
SKUEV0297 Brezinky	8,58	Banskobystrický	Brezno
SKUEV0299 Baranovo	297,99	Banskobystrický	Banská Bystrica
SKUEV0301 Kopec	3,77	Banskobystrický	Banská Bystrica
SKUEV0302 Ďumbierske Tatry	1 612,39	Banskobystrický	Banská Bystrica
	2 056,47	Banskobystrický	Brezno
	248,76	Žilinský	Liptovský Mikuláš
	91,44	Žilinský	Ružomberok
SKUEV0303 Alúvium Hrona	112,71	Banskobystrický	Banská Bystrica
	363,64	Banskobystrický	Brezno
SKUEV0310 Kráľovoohoľské Tatry	1 019,86	Banskobystrický	Brezno
	607,49	Žilinský	Liptovský Mikuláš
	353,44	Prešovský	Poprad
Spolu (po zohľadnení prekryvov)	12 489,85	V troch krajoch	V piatich okresoch

Vymedzenie projektového územia je znázornené v samostatnej prílohe č. 1 IDENTIFIKÁCIA PROJEKTOVÉHO ÚZEMIA V ČASTI DVOCH CHVÚ, V RÁMCI CELÝCH SEDEMNÁSTICH ÚEV A NA VYBRANÝCH BIOTOPOCH EURÓPSKEHO VÝZNAMU MIMO CHVÚ A ÚEV.

Projektové územie, kde sa majú realizovať navrhované opatrenia, **po zohľadnení vzájomných prekryvov, má celkovú výmeru 91 511,27 ha.** Z toho lesné porasty sú na výmere 78 875,00 ha, ostatné lesné pozemky na výmere 146,42 ha a ďalšie pozemky, napr. trvalé trávnaté porasty a vodné plochy, dopĺňajú celkovú výmeru o 12 489,85 ha. **Opatrenia budú realizované na časti projektového územia.**

1. Biotopy a druhy európskeho významu

Chránené vtáče územia (CHVÚ)

Účelom vyhlásenia CHVÚ Nízke Tatry i CHVÚ Veľká Fatra je zabezpečenie priaznivého stavu biotopov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov a zabezpečenie podmienok ich prežitia a rozmnožovania. **Cieľom ochrany je posilnenie ich populácií a zlepšenie kvality ich biotopov.** Projektové opatrenia v časti oboch CHVÚ sú zamerané predovšetkým na zlepšenie biotopov vtáctva, čo prispeje k zlepšeniu stavu populácie druhov vtákov v projektovom území.

Hodnotenie druhov a určenie priority uvedené v tabuľkách č. 4 - 6 je primárne prebraté z prílohy č. 2 výzvy 16 označenej názvom „Zoznam chránených biotopov a druhov podľa priority“, a zo Správy o stave ochrany vtáctva na Slovensku v rokoch 2013 – 2018⁶.

Tabuľka č. 4: Hodnotenie stavu predmetných druhov na Slovensku a v projektovom území a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Názov druhu	Početnosť populácie v SR 2013 -2018	Hodnotenie stavu druhu v SR k roku 2019	Stav druhu v projektovom území	Kód vplyvu / ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
<i>Aquila chrysaetos</i>	120-165	B +	priaznivý stav	A03.03,A04.03, B02.03.	3, 14, 17 – III., IV., VIII., IX.	nízka
<i>Clanga (Aquila) pomarina</i>	600-800	B -	nepriaznivý stav	A03.03, A04.03.	3, 14, 17-III., IV., VIII., IX.	stredná
<i>Pernis apivorus</i>	1500-2000	C-	nepriaznivý stav	A02.01,A02.02, A02.03.	1, 14, 17 – III., IV., VII., VIII.	stredná
<i>Tetrao urogallus</i>	300-400	C -	nepriaznivý stav	B01.02,B02.02, B02.03.	9, 14	vysoká
<i>Lyrurus (Tetrao) tetrix</i>	300-500	C -	priaznivý stav	A04.03, B02.03.	1, 3, 5, 14, 17 – IV.	vysoká
<i>Tetrastes (Bonasia) bonasia</i>	9000-15000	C =	priaznivý stav	B01.02,B02.01, B02.03.	1, 3, 5, 14	nízka
<i>Dryocopus martius</i>	2000-2500	B =	priaznivý stav	B02.02, B02.03.	3, 4, 14	nízka
<i>Bubo bubo</i>	300-400	B =	priaznivý stav	A03.01, A03.03, A07, A10.	5, 14, 17 – III., IV., VIII.	nízka
<i>Aegolius funereus</i>	1400-1800	B =	nepriaznivý stav	B02.02, B02.03.	1, 3, 5, 14	nízka
<i>Glaucidium passerinum</i>	1300-2000	B =	priaznivý stav	B02.02, B02.03.	1, 3, 5, 14	nízka
<i>Picus canus</i>	1300-2000	B =	priaznivý stav	A02. A04.03, J02.12.	1, 3, 14, 17 – III., IV., VIII., IX.	nízka
<i>Dendrocopos leucotos</i>	3000-4500	C -	nepriaznivý stav	B01, B02, B02.02,B02.03.	1, 3, 5, 14	stredná
<i>Picoides tridactylus</i>	1300-2000	C-	nepriaznivý stav	B02.02, B02.03.	1, 3, 5, 14	stredná
<i>Ficedula parva</i>	1300-2000	C -	nepriaznivý stav	B01.02,B02.01, B02.02,B02.03.	1, 3, 5, 6, 14	stredná

⁶ Dostupné na: <https://www.sopsr.sk/natura/dokumenty/vtaky-reporting.zip>

<i>Ficedula albicollis</i>	10000-15000	B -	priaznivý stav	B02.01,B02.02, B02.03.	1, 3, 5, 14	nízka
<i>Caprimulgus europaeus</i>	500-1000	C -	nepriaznivý stav	B02.01,B02.02, B02.03.	1, 5, 14	vysoká
<i>Coturnix coturnix</i>	2000-5000	C -	nepriaznivý stav	A02.01,A02.02, A03.01,A06.01.	14, 17 – III., IV., VIII., IX.	vysoká
<i>Crex crex</i>	1500-3000	B -	nepriaznivý stav	A02, A02.01, A02.02, A10	14, 17 – III., IV., VIII., IX.	vysoká
<i>Muscicapa striata</i>	65000-150000	B =	priaznivý stav	B01.02,B02.01, B02.02,B02.03.	1, 3, 14, 17 – IX.	nízka
<i>Ciconia nigra</i>	400-600	B -	nepriaznivý stav	B01.02, B02.01.02, B02.03, J02.05, J03.	1, 3, 5, 11 – I.	stredná
<i>Lanius excubitor</i>	500-800	C -	nepriaznivý stav	A02.01,A03.03, A10.01.	11 – IV., 14, 17 – III., IV., VII., VIII., IX.	stredná
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1600-3200	C -	nepriaznivý stav	A10.01,B02.02, B02.03.	14, 17 – III., IV., VIII., IX.	vysoká
<i>Falco peregrinus</i>	160-210	B +	priaznivý stav	A02, A02.03, A04.03, 10.01.	11 – IV., 14, 17 – III., IV., VIII., IX.	nízka
<i>Strix uralensis</i>	1400-2500	B +	priaznivý stav	B02, B02.02, B02.03.	3, 11 – IV., 14	nízka

Vysvetlivky k tabuľke:

Stav biotopu/druhu v SR:

- A - priaznivý – výborný,
- B - priaznivý – dobrý,
- C - nepriaznivý – narušený,
- D - nepriaznivý – nevyhovujúci.

Doplňujúce znamienka vyjadrujú trend vývoja populácie druhov v rámci SR nasledovne:

- + indikuje zlepšujúci sa trend druhu,
- potvrdzuje klesajúci trend druhu,
- = stabilná populácia druhu.

Kódy vplyvu/ohrozenia sú v tab. č. 44.

Navrhované opatrenie sú v časti 5 a hodnotenie stavu v týchto CHVÚ je v tabuľkách č. 5 a 6.

V nasledujúcej časti sú uvedené stručné charakteristiky vyššie uvedených druhov vtákov, ktoré sú evidované ako predmety ochrany pre obe CHVÚ zasahujúce do územnej pôsobnosti Správy NAPANT.

Orol krikľavý (*Clanga (Aquila) pomarina*) hniezdi predovšetkým v smrekových lesoch. V rámci projektového územia sa vyskytuje len v CHVÚ Nízke Tatry, kde je hniezdenie sústredené v okrajovej severnej časti susediacej s poľnohospodársky využívanými plochami (trvalé trávne porasty), hrebeňovým oblastiam sa vyhýba. Potravný biotop druhu je situovaný v Liptovskej a Popradskej kotline, ktoré nie sú súčasťou CHVÚ a tvoria ho rôzne typy lúk a pasienkov, využívané najmä na extenzívny chov oviec a hovädzieho dobytku. V ďalších častiach projektového územia tento druh nebol zaznamenaný. Dôležitým predpokladom pre hniezdenie je prítomnosť starších lesov vo veku nad 80 rokov s vhodnou vertikálnou porastovou štruktúrou.

Typickým prostredím **orla skalného (*Aquila chrysaetos*)** sú najmä vysoké zalesnené skalnaté pohoria s rozsiahlymi lúkami, pasienkami a poliami v blízkosti, ktoré slúžia ako vhodné loviská. Vyhovujú mu aj väčšie lesné komplexy s extenzívne využívanou poľnohospodárskou krajinou bez skalného prostredia. V rámci projektového územia hniezdi orol skalný v starých lesných porastoch na jedliach, boroviciach, smrekovcoch, zriedkavejšie na smrekoch a skalách v nadmorských výškach približne od 700 do 1 300 m n. m. Potravné biotopy zahŕňajú najmä hole, pasienky a okolité polia.

Včelár lesný (*Pernis apivorus*) preferuje najmä listnaté lesy v teplejších oblastiach, ktoré susedia s lúkami a pasienkami so zastúpením rozptýlenej zelene, kde je dostatok jeho potravy (blanokrídleho hmyzu), ale obýva aj zmiešané lesnaté oblasti s príľahlou mozaikovou krajinou do približne 900 – 1 000 m n. m. Vzhľadom na potravnú špecializáciu na blanokrídly hmyz mu najviac vyhovujú teplejšie južné svahy.

Sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*) obýva oblasti v lesnom a horskom prostredí so skalnými svahmi a stenami s dostatkom dutín alebo lavíc pre umiestnenie hniezda. Potravné biotopy predstavujú územia v pestrej krajine s mozaikou lesov, vôd a poľnohospodárskej krajiny v nižších a stredných polohách. V projektovom území je predmetným druhom len v CHVÚ Veľká Fatra, kde hniezdi výlučne na skalách od nadmorskej výšky cca 600 do cca 1 240 m s výraznou koncentráciou hniezdiacich párov v oblasti Bralnej Fatry. V CHVÚ Nízke Tatry tento druh nie je evidovaný.

Biotopom **hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*)** sú staré prirodzené horské smrekové i zmiešané lesy, ktoré sa vyznačujú nižšou zapojenosťou porastu a pestrou druhovou skladbou vegetačného krytu s bobuľonosnými kríkmi. V rámci projektového územia je výskyt hlucháňa hôrneho viazaný najmä na smrekové lesy s podrastom čučoriedok. Preferuje predovšetkým staršie vývojové štádiá prírodných lesov a pralesov s bohatou prítomnosťou mŕtveho dreva. Výskyt druhu je sústredený v sukcesne zmiešaných lesoch s rôznorodou vekovou štruktúrou so zápojom aspoň 50 až 70 %. Lokality výskytu sú typické pokryvnosťou zmladenia do 25 %, výškou bylinnej etáže medzi 20 – 50 cm (ideálne 30 – 40 cm) a s vysokou pokryvnosťou brusnice čučoriedkovej (*Vaccinium myrtillus*) so zastúpením minimálne 30 %. Pre hlucháňa hôrneho je navrhnuté samostatné opatrenie s vysokou prioritou, a to opatrenie č. 9 – manažovanie biotopov hlucháňa. Ide predovšetkým o zmenu štruktúry mladých lesných porastov z málo diverzifikovaných na štrukturalizované, vekovo a priestorovo heterogénne porasty a o rozčlenenie väčších lesných komplexov pomocou rôznych liniek a plôšok bez lesného porastu. Súčasťou tohto opatrenia je zlepšenie hniezdných a potravných možností, ako aj eliminácia prirodzených predátorov v biotopoch hlucháňa hôrneho.

Hniezdnymi biotopmi **tetrova hoľniaka (*Lyrurus (Tetrao) tetrix*)** sú otvorené priestranstvá s rozptýlenými stromami a krovínami. Optimálny hniezdny biotop pozostáva zvyčajne z vysokej diverzity bylinného podrastu. V danom území Nízkych Tatier hniezdi vo vyšších polohách od hornej hranice lesa v pásme rozpojenej kosodreviny až po najvyššie polohy holí s výskytom kosodreviny. Obsadzuje aj veľkoplošné kalamity, predovšetkým v oblastiach v blízkosti hornej hranice lesa. Preferuje najmä kalamity v iniciálnych štádiách, po hustom zarastení vegetáciou sa stávajú pre tetrova hoľniaka nevhodným biotopom. Potravné biotopy zahŕňajú oblasti s dostatkom plodonosných drevín. Ohrozuje ho postupné zarastanie vhodných biotopov na holiach, v dôsledku upustenia od pastvy a celkový posun hornej hranice lesa do vyšších nadmorských výšok v súvislosti so zmenou klímy. Stav populácie druhu je v CHVÚ Nízke Tatry lepší ako v CHVÚ Veľká Fatra (vzhľadom na ekologické nároky druhu).

Ihličnaté, zmiešané a listnaté lesy v stredných a vo vyšších horských polohách od 300 – 1 850 m n. m. s výskytom bobuľonosných krovín preferuje aj **jariabok hôrny (*Tetrastes (Bonasia) bonasia*)**. Vyžaduje prítomnosť bohatého podrastu (do 2 m) a čistín, s porastami jelše, topoľa a liesky pozdĺž potokov, riek, ekotónov a na čistinách. Vyhýba sa úplne otvoreným priestranstvám. Optimálny hniezdny biotop predstavujú stanovištia prírodných lesov v štádiu rozpadu, ako aj mozaika sekundárnych lesných porastov, kde sa striedajú všetky vekové stupne. V rámci projektového územia hniezdi jariabok hôrny najmä v stredných a vyššie položených ihličnatých, zmiešaných alebo listnatých porastoch od 400 m n. m. až po hornú hranicu lesa. Ohrozujúcim faktorom je intenzívne lesné hospodárstvo a tiež príliš rozsiahle jednovékové porasty bez podrastu. Pre jariabka má zmysel zabezpečiť náhradu intenzívneho hospodárenia v lesoch za extenzívne, obnovu lesných porastov s prihliadnutím na prirodzené druhové zloženie a pestré vekové zloženie drevín i prítomnosť plôšok bez stromov s bohatou krovitou etážou.

Staré porasty listnatých, zmiešaných, ale aj ihličnatých lesov rozsiahlejšieho charakteru sú preferovaným biotopom aj **tesára čierneho (*Dryocopus martius*)**. Obýva všetky typy klimaxových lesných porastov, vrátane lesných okrajov, vyhýba sa však veľmi hustým lesom. Vyžaduje staré práchnivé stromy a pne pre vyhľadávanie potravy a vhodné stromy pre tesanie dutín. Mimo obdobia hniezdenia sa vyskytuje aj v otvorenej krajine, lesných čistinách a na okrajoch miest. Na Slovensku hniezdi tesár čierny od nížin po hornú hranicu lesa. Dokáže zahniezdiť aj v menších lesných fragmentoch, ak sa v nich vyskytuje dostatok drevín pre tesanie dutín a vyhľadávanie potravy.

Výr skalný (*Bubo bubo*) obýva oblasti s dostatkom skalných útvarov, ako sú kameňolomy, útesy, či skalné bralá, v blízkosti otvorenej poľnohospodárskej krajiny. Potravné biotopy zahŕňajú oblasti v otvorenej krajine alebo v riedko zalesnenom teréne, napr. inundačné územia, poľnohospodársku krajinu, pasienky, malé obrábané polia. Hniezdiť môže aj na zemi, napr. medzi balvanmi v lesnom poraste, v koreňových vývratoch alebo v strmých svahoch. Ohrozoť ho môže strata potravných možností v dôsledku chemizácie poľnohospodárstva alebo zarastanie lúk a pasienkov, či zánik malých lokálnych polí.

Preferovaným hniezdnym biotopom **pôtika kapcavého (*Aegolius funereus*)** je horský ihličnatý a zmiešaný les. Dôležitým faktorom pri hniezdení pôtika kapcavého je prítomnosť dutín v teritóriu. Hniezdne dutiny sú často vytesané tesárom čiernym. V rámci projektového územia hniezdi pôtik kapcavý vo vyššie položených ihličnatých a zmiešaných porastoch od 600 m n. m. až po hornú hranicu lesa. Preferuje lesné porasty staršie ako 80 rokov, najmä s dutinami po ďatľoch, pričom najvyššiu densitu dosahuje v smrekových porastoch. Potravné biotopy predstavujú okraje lesov hraničiace s otvorenými plochami, napr. lúkami, a s rúbaniskami. Ohrozený je najmä intenzívnym lesným hospodárstvom a výsadbou monokultúrnych porastov bez ponechávania starých stromov. Druh má lepšie podmienky v menšej časti projektového územia, ktoré je súčasťou CHVÚ Veľká Fatra, vzhľadom na lepšiu obsadenosť vhodných biotopov.

Kuvičok vrabčí (*Glauclidium passerinum*) má takmer identické ekologické nároky ako pôtik kapcavý a má lepšie podmienky v časti projektového územia v rámci CHVÚ Veľká Fatra. Obýva pohoria s prevahou ihličnatých lesov (najmä smrek, jedľa, menej borovica), pričom vysoké denzity dosahuje najmä v starých smrekových, jedľovo-bukových a jedľových porastoch. Vyžaduje prístup k čistinám, vresoviskám, lúkam alebo k lavínovým splazom. Preferuje predovšetkým rôznoveké porasty vysokej diverzity nad 50 rokov s dostatkom dutín (najmä po ďatľoch), ktoré využíva na hniezdenie a niekedy aj na ukrývanie potravy. V rámci projektového územia hniezdi kuvičok vrabčí v stredných a vyšších polohách v ihličnatých a zmiešaných porastoch od 500 m n. m. až po hornú hranicu lesa. Ohrozený je najmä intenzívnym lesným hospodárstvom a výsadbou monokultúrnych porastov bez ponechávania starých stromov.

Hniezdnymi biotopmi **žlny sivej (*Picus canus*)** sú staré listnaté a zmiešané lesy s dostupnými trávnatými biotopmi, kde vyhľadáva kolónie mravcov. Na Slovensku obýva žlna sivá listnaté lesy, napr. bučiny, lužné lesy a staré brehové porasty pozdĺž vodných tokov, cintoríny, stromoradia, parky v intravilánoch obcí a miest, ale aj skupiny stromov a solitéry v otvorenej krajine. Dokáže sa prispôbiť aj životným podmienkam v kultúrnej krajine. Ohrozujúcim faktorom pre žlnu sivú môže byť zmena zaužívaných tradičných metód obhospodarovania kultúrnej krajiny a zánik lužných lesov, prípadne starých brehových porastov.

Hniezdnymi biotopmi **sovy dlhochvostej (*Strix uralensis*)** sú predovšetkým zmiešané a listnaté pralesovité porasty. V blízkosti hniezdísk sa nachádzajú otvorené plochy (napr. lúky, čistiny), kde loví. Potravné biotopy zahŕňajú okraje lesov, skupinky stromov, počas zimy je častý v otvorenej krajine i parkoch. Na Slovensku táto sova obýva listnaté a zmiešané lesy stredných a vyšších polôh, avšak šíri sa aj do nižších polôh. Hniezdi aj v čistých smrečinách. Na viacerých miestach Slovenska je limitujúcim faktorom nedostatok hniezdných možností (dutiny). V rámci projektového územia je predmetom ochrany len v CHVÚ Veľká Fatra.

Ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*) obýva všetky typy klimaxových lesných porastov, vrátane lesných okrajov, vyhýba sa však veľmi hustým lesom. Vyžaduje staré práchnivé stromy a pre vyhľadávanie potravy a vhodné stromy pre tesanie dutín. Najviac však obľubuje listnaté a zmiešané lesy so zastúpením buka. Mimo obdobia hniezdenia sa vyskytuje aj v otvorenej krajine a na okrajoch miest. Dokáže zahniezdiť aj v menších lesných fragmentoch, ak sa v nich vyskytuje dostatok drevín pre tesanie dutín a vyhľadávanie potravy. Najviac ho ohrozuje intenzívne lesné hospodárstvo a monokultúrne porasty.

Ďubník trojprstý (*Picoides tridactylus*) preferuje husté tienisté lesy s významným podielom mŕtveho dreva alebo starých stromov napadnutých drevokazným hmyzom, vrátane spálených lesov. Lokálne hojný je aj v kalamitných oblastiach. Keďže jeho dominantnou potravou je podkôrny hmyz viazaný na smrek, je silne závislý od rozsahu poškodených stromov v porastoch. V rámci projektového územia sú najvyššie populačné denzity ďubníka trojprstého v zachovalých starších ihličnatých alebo zmiešaných lesoch s výrazným zastúpením smreka a prítomnosťou odumierajúcich alebo odumretých stromov. Najvýraznejším ohrozujúcim faktorom pre tento druh je strata biotopov a nevhodné lesohospodárske postupy spracovávanía kalamít, najmä odstraňovanie všetkých starých, suchých a hmyzom napadnutých stromov.

Chrapkáč poľný (*Crex crex*) je v rámci projektového územia vzácnym druhom, z dôvodu malej rozlohy

vhodného biotopu, ktorý obýva. Sú to predovšetkým podhorské a horské vlhké lúky a poľnohospodársky obrábané polia. Obľubuje najmä lokality s vysokým a hustým podrastom. V rámci projektového územia je predmetom ochrany len v CHVÚ Nízke Tatry.

Zachovalé vysoké listnaté lesy, predovšetkým bukové a bukovo-jedľové porasty s obľubou vyhľadáva **muchárik malý (*Ficedula parva*)**. Preferuje rozvoľnené vysoké stromy, s dostatkom podrastu a otvorenými zónami v lesnom zápoji. Uprednostňuje holiny, paseky a oblasti v blízkosti vody. Počas mimohniezdneho obdobia sa môže objaviť aj v hájoch, lesných monokultúrach, okrajoch, parkoch a záhradách s vysokými stromami. V rámci projektového územia a v celom širšom okolí patrí k významným indikátorom zachovalosti prirodzených zmiešaných horských lesov.

Hlavnými hniezdnymi biotopmi **muchárika bielokrkeho (*Ficedula albicollis*)** v projektovom území sú staré pralesovité a prírode blízke porasty, napr. lužné lesy, bučiny, bukovo-jedľové a bukovo-smrekové porasty s dostatkom vhodných dutín na hniezdenie. Vyžaduje najmä staršie a redšie porasty s menej bohatým podrastom. Najviac ho ohrozuje intenzívne lesné hospodárstvo a monokultúrne porasty.

Muchár sivý (*Muscicapa striata*) obýva všetky typy riedkych lesných porastov alebo zalesnené oblasti s vyvýšenými miestami, ktoré poskytujú dobrý výhľad. Hniezdne biotopy zahŕňajú rôzne typy rozvoľnených presvetlených porastov, od starších stromov po mladiny až kroviny. Dobré sa prispôbil aj urbanizovanej krajine, kde obsadzuje záhrady, parky, sady a iné človekom vytvorené prostredie. Obýva listnaté aj ihličnaté porasty, vyskytuje sa tiež v lesných okrajoch, čistinách, spálených porastoch, brehových porastoch pozdĺž potokov, riek a v okolí stojatých vôd. Vzácné sa môže objaviť aj v horských smrečinách. Medzi možné ohrozenia patrí intenzívna a nevhodná lesohospodárska činnosť alebo výsadba monokultúrnych porastov.

Lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*) hniezdi najčastejšie v rozvoľnených lesoch, predovšetkým v borovicových porastoch, s výskytom rúbanísk, lesných okrajov a teplých strání s porastom krovísk, kde kladie vajcia priamo na zem, do opadaného ihličia/lístia. Okrem toho ho nájdeme aj na mozaikovitých lúkach a pasienkoch s krovinami, často s výskytom borievky. V rámci celého projektového územia je výskyt a hniezdenie lelka lesného nesúvislé a obmedzené len na fragmenty vhodných biotopov. Prevažnú časť CHVÚ Nízke Tatry a CHVÚ Veľká Fatra tvoria sekundárne smrečiny v montánnom a supramontánnom pásme, ktoré nie sú vhodnými biotopmi druhu.

Hniezdnymi biotopmi **bociana čierneho (*Ciconia nigra*)** sú lesy všetkých typov, prirodzené aj umelé. Podmienkou je prítomnosť aspoň malého množstva starých stromov s vhodným habitatom pre umiestnenie hniezda a blízkosť potokov, či mokradí, v ktorých hľadá potravu. Na rozdiel od bociana bieleho vždy hniezdi mimo intravilánov obcí a miest. Hniezdo umiestňuje najčastejšie na staré stromy, zvyčajne na spodné vetvy ďalej od kmeňa (listnaté stromy) alebo na bočné vetvy tesne pri kmeni (ihličnaté stromy). Ohrozujúcimi faktormi sú nevhodné drevinové zloženie, odstraňovanie veľkých starých stromov i znižujúce sa počty obojživelníkov tvoriace časť jeho potravy.

Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*) ako hniezdné biotopy využíva oblasti v otvorenej poľnohospodárskej krajine, napr. obilné polia, krmoviny, menej okopaniny, lúky a pasienky. Podmienkou hniezdenia je prítomnosť hustej vegetácie, ktorá však nie je vyššia ako 1 m, hniezdi najmä v agrocenózach. Najpočetnejšia je na lúkach, ktorými vystupuje až do horských polôh, cca 1 100 m n. m. Výnimočne ju môžeme pozorovať aj na rozľahlejších rúbaniach v rannom štádiu sukcesie. V rámci projektového územia je prepelica poľná predmetom ochrany iba v CHVÚ Nízke Tatry.

Strakoš veľký (*Lanius excubitor*) sa vyskytuje hlavne v oblastiach pahorkatinovej a podhorskej krajine s dostatkom rozptýlenej zelene, často v blízkosti rašelinísk a vlhkých lúk. Dôležitým komponentom potravného biotopu je nízka vegetácia a množstvo konárov, ktoré slúžia ako vyhliadkové body. Preferuje lúky a pasienky so skupinkami smrekov, menej početný je na okrajoch lesov v intenzívne obrábanej krajine. Prechodne obýva aj väčšie rúbane v ranných štádiách sukcesie. Súvislým zalesneným oblastiam sa vyhýba. V projektovom území je len v CHVÚ Nízke Tatry a v CHVÚ Veľká Fatra nie je predmetom ochrany.

Žltochvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*) obýva predovšetkým staré riedke lesné porasty, ako sú rašeliniskové borové lesy, či staré smrečiny na hornej hranici lesa, hájovne a samoty na lesných čistinách, vysokú stromovú zeleň v obciach a mestách, parky, cintoríny, ale aj samoty so solitérmi, kalamitiská s jednotlivými stromami. Vo vyšších pohoriach obsadzuje najmä hrebeňové partie pohorí s rôznymi skalnými útvarmi a suchými stromami. Najpočetnejšie populácie dosahuje v presvetlených porastoch, kde podrast chýba alebo je len minimálny.

Hodnotenie stavu druhov vtákov v rámci SKCHVU018 Nízke Tatry

Projektové opatrenia v CHVÚ Nízke Tatry sú zamerané na zlepšenie stavu nasledujúcich **22 druhov vtákov**:

- orol kriklavý (*Clanga (Aquila) pomarina*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), včelár lesný (*Pernis apivorus*) – zaradených medzi dravce;
- hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*), tetrov hoľniak (*Lyrurus (Tetrao) tetrix*), jariabok hôrny (*Tetrastes (Bonasia) bonasia*) – zaradených medzi kurovité druhy vtákov;
- tesár čierny (*Dryocopus martius*), výr skalný (*Bubo bubo*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), žlna sivá (*Picus canus*), ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), dhubník trojprstý (*Picoides tridactylus*) – zaradených medzi ďatlovité druhy vtákov;
- muchárik malý (*Ficedula parva*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), strakoš veľký (*Lanius excubitor*) a žltochvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*) – zaradených medzi spevavce.

Hodnotenie ich stavu je v tabuľke č. 5.

CHVÚ Nízke Tatry je rozsiahlym územím pokrývajúcim prevažnú časť územnej pôsobnosti Správy NAPANT s celkovou výmerou **98 168,69 ha**, z toho v projektovom území je **78 875 ha**. Významným je nielen pre jeho výmeru, ale i polohu v srdci Slovenska, čo predstavuje strategickú polohu, napr. pre druh hlucháň hôrny z dôvodu výmeny genetickej informácie s populáciami v susedných CHVÚ.

Vymedzenie projektového územia v rámci CHVÚ Nízke Tatry je v samostatnej mapovej prílohe č. 2.1 - IDENTIFIKÁCIA PROJEKTOVÉHO ÚZEMIA SKCHVU018 NÍZKE TATRY.

Tabuľka č. 5: Hodnotenie stavu populácie vtákov, ktoré sú predmetom ochrany v rámci CHVÚ Nízke Tatry a na ktoré sú zamerané opatrenia.

Názov druhu	Vyhodnotenie stavu populácie druhov v CHVÚ Nízke Tatry	Cieľ ochrany
<i>Aquila chrysaetos</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Clanga (Aquila) pomarina</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Pernis apivorus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Tetrao urogallus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Lyrurus (Tetrao) tetrix</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Tetrastes (Bonasia) bonasia</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Dryocopus martius</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Bubo bubo</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Aegolius funereus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Glaucidium passerinum</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Picus canus</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Dendrocopos leucotos</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Picoides tridactylus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Ficedula parva</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Ficedula albicollis</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Caprimulgus europaeus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Coturnix coturnix</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Crex crex</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Muscicapa striata</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Ciconia nigra</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Lanius excubitor</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu

Hodnotenie stavu druhov vtákov v rámci SKCHVU033 Veľká Fatra

Projektové opatrenia v CHVÚ Veľká Fatra sú zamerané na zlepšenie stavu nasledujúcich **19 druhov vtákov**: orol skalný (*Aquila chrysaetos*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*), tetrov hoľniak (*Lyrurus (Tetrao) tetrax*), jariabok hôrny (*Tetrastes (Bonasia) bonasia*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), výr skalný (*Bubo bubo*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), žlna sivá (*Picus canus*), d'ateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), muchárik malý (*Ficedula parva*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*) a sova dlhochvostá (*Strix uralensis*). Tento iný dokument manažmentu sa zameriava predovšetkým na päť vybraných druhov (hlucháň hôrny, tetrov hoľniak, pôtik kapcavý, kuvičok vrabčí, d'ateľ bielochrbtý), pre ktoré je potrebné vykonať opatrenia na zlepšenie alebo udržanie stavu ich populácií a ich biotopov.

Hodnotenie ich stavu je v tabuľke č. 6.

CHVÚ Veľká Fatra s **výmerou 47 445,01 ha** čiastočne zasahuje do pôsobnosti Správy NAPANT, kde patrí cca 4 235 ha z východnej oblasti Starohorských vrchov a zvyšná výmera (42 473,01 ha) tohto CHVÚ patrí do pôsobnosti Správy Národného parku Veľká Fatra so sídlom v Martine. **Projektové územie v rámci CHVÚ Veľká Fatra má výmeru len 2 400 ha** (z vyššie uvedenej výmery 4 235 ha).

Vymedzenie projektového územia v rámci CHVÚ Veľká Fatra je v samostatnej prílohe č. 2.2 - IDENTIFIKÁCIA PROJEKTOVÉHO ÚZEMIA SKCHVU033 VEĽKÁ FATRA.

Tabuľka č. 6: Hodnotenie stavu populácie jednotlivých druhov vtákov, ktoré sú predmetom ochrany v rámci CHVÚ Veľká Fatra a na ktoré sú zamerané opatrenia.

Názov druhu	Vyhodnotenie stavu populácie druhov v CHVÚ Veľká Fatra	Cieľ ochrany
<i>Aquila chrysaetos</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Pernis apivorus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Tetrao urogallus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Lyrurus (Tetrao) tetrax</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Tetrastes bonasia</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Dryocopus martius</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Bubo bubo</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Aegolius funereus</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Glaucidium passerinum</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Picus canus</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Dendrocopos leucotos</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Picoides tridactylus</i>	nepriaznivý	Zlepšenie stavu
<i>Ficedula parva</i>	nepriaznivý	zachovanie stavu
<i>Ficedula albicollis</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Falco peregrinus</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Strix uralensis</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Caprimulgus europaeus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Muscicapa striata</i>	priaznivý	zachovanie stavu
<i>Ciconia nigra</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu

Územia európskeho významu (ÚEV)

Cieľom ochrany a starostlivosti o 17 ÚEV, pre ktoré je vypracovaná táto dokumentácia, je zlepšenie stavu, resp. udržanie priaznivého stavu predmetov ich ochrany.

Biotope a druhy európskeho významu uvedené nižšie sú predmetmi ochrany týchto ÚEV podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 451/2023 Z. z., ktorým sa ustanovuje národný zoznam území európskeho významu. Hodnotenie stavu druhov a biotopov a určenie priority je primárne prebraté z prílohy č. 2 výzvy 16 označenej názvom „Zoznam chránených biotopov a druhov podľa priority“, a zo Správy o stave biotopov a druhov európskeho významu za obdobie rokov 2013 – 2018 v Slovenskej republike⁷. Ciele ochrany pre biotope a druhy európskeho významu, ktoré sú predmetom ochrany v jednotlivých ÚEV, boli spracované v roku 2024, ide o dlhodobé ciele. Realizácia navrhnutých opatrení prispeje k ich plneniu.

Projektové opatrenia sú zamerané spolu na **33 typov biotopov európskeho významu**. Pod tabuľkou č. 7 je ich popis. Určenie stavu, cieľa a priority v rámci jednotlivých ÚEV sú v tabuľkách č. 8 - 42.

Tabuľka č. 7: Hodnotenie stavu lesných a nelesných biotopov v rámci Slovenska v alpskom (ALP) a panónskom (PAN) bioregiónu, ktoré sú predmetom ochrany dotknutých ÚEV, na ktoré sú zamerané opatrenia.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu v dotknutých ÚEV (ha)	ALP 2007	PAN 2007	ALP 2013	PAN 2013	ALP 2019	PAN 2019	ALP cieľ	PAN cieľ
9110 / Ls 5.2	Kyslomilné bukové lesy	558,9	FV	U1	FV	U1	FV	U1	=	↑
9130 / Ls 5.1	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy	6452,3	FV	FV	FV	FV	U1	FV	↑	=
9140 / Ls 5.3	Javorovo – bukové horské lesy	654,71	FV	-	FV	-	FV	-	=	-
9150 / Ls 5.4	Vápnomilné bukové lesy	2988,1	FV	FV	FV	FV	FV	U1	=	↑
* 9180 / Ls 4	Lipovo-javorové sutinové lesy	1104,3	U1	U1	U1	U1	FV	FV	=	=
9410 / Ls 9.1, Ls 9.2, Ls 9.3	Smrekové lesy čučoriedkové Smrekové lesy vysokobylinné, Podmáčané smrekové lesy	12183,3	FV	-	U1	-	U1	-	↑	-
* 91D0 / Ls 7.3	Rašeliniskové smrekové lesy	28,5	U1	-	U1	-	U1	-	↑	-
91Q0 / Ls 6.2	Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy	378,6	FV	-	FV	-	FV	-	=	-
* 91E0 / Ls 1.3, Ls 1.4	Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy Horské jelšové lužné lesy	116,8	U1	U2	U1	U2	U1	U2	↑	↑

⁷ https://www.soprs.sk/natura/dokumenty/Monografia_reporting_art17_2013_2018.pdf

* 4070 / Kr 10	Kosodrevina	3369,6	FV	FV	FV	FV	FV	FV	=	=
4030 / Kr 1	Vresoviská	3,8	FV	FV	FV	FV	FV	FV	=	=
4060 / Al 9	Vresoviská a spoločenstvá kríčkov v subalpínskom a alpínskom stupni	100,0	FV	FV	FV	FV	FV	FV	=	=
5130 / Kr 2	Porasty borievky obyčajnej	5,5	FV	U1	U1	U1	U1	U1	=	=
* 1340 / Sl 2	Karpatské travertínové slanská	1,3	U2	U2	U2	U2	U2	U2	↑	↑
3260 / Vo 4	Nížinné až horské vodné toky s vegetáciou zväzu <i>Ranunculion fluitantis</i> a <i>Callitricho- Batrachion</i>	0,8	X	X	FV	FV	FV	FV	=	=
6150 / Al 1 Al 2	Alpínske travinno- bylinné porasty na silikátovom podklade Alpínske snehové výležíská na silikátovom podklade	804,1	U1	-	U1	-	U1	-	↑	-
6170 / Al 3 Al 4	Alpínske a subalpínske vápnomilné travinno- bylinné porasty Alpínske snehové výležíská na vápnitom podklade	72,0	U1	-	U1	-	U1	-	↑	-
6210 / Tr 1 *6210 / Tr 1.1	Suchomilné travinno- bylinné a krovínové porasty na vápnitom substráte Suchomilné travinno- bylinné a krovínové porasty na vápnitom substráte s významným výskytom druhov čeláde <i>Orchidaceae</i>	117,2	U1	X	U1	U1	U1	U1	↑	↑
* 6230 / Tr 8	Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte	3963,2	U1	-	U1	-	U1	-	↑	-
6430 / Lk 5	Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach	32,5	U1	U1	FV	FV	U1	U1	↑	↑

6510 / Lk 1	Nížinné a podhorské kosné lúky	1371,2	FV	U1	FV	U1	FV	U1	=	↑
6520 / Lk 2	Horské kosné lúky	147,4	U1	-	U1	-	U1	-	↑	-
7140 / Ra 3	Prechodné rašeliniská a trasoviská	7,9	U1	U1	U1	U1	U1	U1	↑	↑
7230 / Ra 6	Slatiny s vysokým obsahom báz	14,8	U1	U1	U1	U2	U1	U2	↑	↑
8110 / Sk 3	Silikátové sutiny v montánnom až alpínskom stupni	158,2	FV	-	FV	-	FV	-	=	-
* 8160 / Sk 6	Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínnom stupni	3,8	FV	FV	FV	FV	FV	FV	=	=
8210 / Sk 1	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	124,0	FV	FV	FV	FV	FV	FV	=	=
8220 / Sk 2	Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	110,0	FV	FV	FV	FV	FV	FV	=	=
8310 / Sk 8	Nesprístupnené jaskynné útvary	182,0	X	X	X	X	FV	FV	=	=

Vysvetlivky:

Stav biotopu podľa škály Európskej komisie (EK):

FV- priaznivý stav
U1- nepriaznivý stav – nevyhovujúci
U2- nepriaznivý stav – zlý
X- neznámy stav

Prioritný biotop a druh je označený znakom * – biotopy a druhy, za zachovanie ktorých má EÚ mimoriadnu zodpovednosť.

Ls 5.2 Kyslomilné bukové lesy (9110) sa nachádzajú na minerálne chudobných horninách, pričom ich odlišovacím znakom oproti kvetnatým bučinám, či javorovým bučinám je v nízkotatranských podmienkach dominancia brusnice čučoriedkovej, zriedkavo smalzov a chlpane hájnej v bylinnej vrstve s absenciou krovitej vrstvy. V nižších nadmorských výškach často pristupuje jedľa biela, kým vo vyšších polohách prirodzene dopĺňa druhové zloženie smrek obyčajný. Pokiaľ sa zachová prirodzená štruktúra tohto biotopu, nie je v rámci Slovenska ohrozený. Vhodným spôsobom starostlivosti a ochrany biotopu je uplatňovať špecifické prírode blízke hospodárenie v lesoch s prispôbením k danému lesnému biotopu a lokálnym špecifikám, so zohľadnením požiadaviek ochrany prírody. Pri výchove porastov postačí prioritne využívať prirodzené zmladenie stanovištne pôvodných drevín, resp. prirodzene klimaticky migrujúcich pôvodných drevín. Je nutné podporovať, resp. vnášať a dopĺňať len stanovištne pôvodné hlavné (napr. buk lesný, dub zimný, jedľa biela, javor horský) a sprievodné alebo vtrúsené, či zriedkavé (napr. čerešňa vtáčia, brest horský, javor mliečny, lipy, jaseň štíhly, jarabina brekyňová, tis obyčajný) dreviny podľa konkrétnej lokality (lokálne ekotypy). Zastúpenie tohto biotopu je ako predmet ochrany evidovaný len v ÚEV Ďumbierske Tatry, Kráľovohorské Tatry a Baranovo.

LS 5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (9130) sú najčastejšie sa vyskytujúcim biotopom, ktorého vplyvom klimatickej zmeny sa optimum výskytu rozširuje i v oblasti Nízkych Tatier. Ide o lesné

spoločenstvá s dominanciou buka lesného, ktorý preferuje živnejšie a vlhšie pôdy. Vitalita bučín a bukových zmesí sa prejavuje bohatým prirodzeným zmladením buka lesného, čo potvrdzuje jeho priaznivý stav. Ohrozenie bukových spoločenstiev je väčšie vzhľadom na dostupnosť, produkčnosť i hospodárske využitie, no v prípade uplatňovania prírody blízkeho obhospodarovania, ktoré s intenzívnym zmladením buka zabezpečí stabilitu následných lesných spoločenstiev je riziko nízke. Často ide o nudálne bučiny s minimálnym zastúpením bylinnej vrstvy, ktorá spravidla je nahrádzaná pri nižšom zakmenení prirodzeným zmladením buka v rôznych rastových stupňoch. Predmetom ochrany je v 9 ÚEV (Ďumbierske Tatry, Kráľovoohoľské Tatry, Zvolen, Baranovo, Salatín, Turková, Brvnište, Červený grúň a Skribňovo).

LS 5.3 Javorovo - bukové horské lesy (9140) sa vyskytujú vo vyšších horských polohách, zväčša vo vrcholových častiach a často na sutinách. Drevinová skladba je tvorená predovšetkým javorom horským a bukom lesným s prímiesami iných drevín (smrek, jedľa, jarabina vtáčia). Krovinové poschodie býva veľmi chudobné. Bylinná vrstva je naopak veľmi bohatá, prevládajú v nej vysokobylinné druhy. Vzhľad kmeňov v lesnom interiéri má charakteristický deformovaný (nerovný) tvar, niekedy i viackmeň vyrastajúci z trsu. Keďže biotop sa ťažko obnovuje prirodzeným zmladením, je ohrozený postupnou premenou na porasty s prevahou smreka, prípadne iných drevín. Tento biotop je napr. v prírodnej rezervácii (PR) Kozí chrbát, kde spolu s javorom dokáže tvoriť hornú hranicu lesa. Výskyt tohto biotopu v Nízkych Tatrách je zriedkavý a maloplošný, čo potvrdzuje prítomnosť v ÚEV okrem Ďumbierskych Tatier už len v 3 ÚEV (Kráľovoohoľské Tatry, Zvolen a Salatín). Tento biotop je zraniteľnejším ako biotop Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy.

Biotop **Ls 5.4 Vápnomilné bukové lesy (9150)** zahŕňa porasty bučín na strmých skalnatých svahoch. Geologické podložie tvoria výlučne karbonátové horniny. V porastoch prevláda buk, primiešané sú rôzne dreviny v závislosti od polohy, v ktorej sa vyskytujú (predovšetkým borovica, menej smrekovec, ale i jedľa, smrek, javory a vzácne aj tis obyčajný). Krovitá etáž v dôsledku dostatku difúzneho svetla dokáže sa etablovať v podkorunovom priestore stromov. V bylinnej vrstve prevládajú druhy kvetnatých bučín zmiešané s druhmi viazanými výlučne na karbonátové podložie - kalcifyty. Príkladom tohto typu biotopu v Ďumbierskej časti sú bukové spoločenstvá v severnej časti PR Mačková, ale možno ich registrovať i v ďalších 8 ÚEV (Kráľovoohoľské Tatry, Skribňovo, Zvolen, Baranovo, Brvnište, Turková, Salatín, Červený grúň).

Ls 4 Lipovo-javorové sutinové lesy (* 9180) sa vyznačujú karbonátovým podložíom s početným výskytom xerotermofilnej flóry. Tento prioritný biotop má veľkú výškovú amplitúdu (v rámci lesného vegetačného stupňa), no napriek tomu sa jeho výskyt obmedzuje na malé rozlohy v úžľabinách či sutinách, kde drevinová zložka je bohato druhovo zastúpená s vysokým podielom cenných listnáčov. Krovinové poschodie je dobre vyvinuté aj keď ide o minoritne zastúpený lesný biotop s mozaikovým výskytom jeho rozptyl je pomerne veľký a preto je zastúpený až v 8 ÚEV (Ďumbierske Tatry, Kráľovoohoľské Tatry, Zvolen, Salatín, Turková, Baranovo, Červený grúň a Skribňovo), kde dosahuje prevažne priaznivý stav. Výnimkou sú najmä severné časti Nízkych Tatier, kde bola často hospodárskou činnosťou ovplyvnená drevinová skladba. Za účelom zlepšovania stavu biotopu je možné vylepšovať druhové zloženie vnášaním cenných listnáčov, prípadne podsadby, predsadby, podsejby, predsejby buka a jedle prípadne iných lokálnych ekotypov. Stav tohto lesného biotopu v jednotlivých ÚEV je pomerne variabilný.

Ls. 9.1 Smrekové lesy čučoriedkové (9410), Ls 9.2 Smrekové lesy vysokobylinné (9410) a Ls 9.3 Podmáčané smrekové lesy (9410) sú pomerne bežným biotopom horských oblastí Nízky Tatier na silikátovom podloží, kde prirodzene smrek ako hlavná drevina na chudobných pôdach vytvára rozsiahle komplexy. Sú bežne zastúpené v siedmom lesnom vegetačnom stupni pohoria Nízkych Tatier. Biotop Ls 9.4 Smrekovcovo-limbové lesy (9420) je z titulu nepôvodnosti borovice limbovej na území Nízkych Tatier podľa súčasne dostupných vedeckých poznatkov nepotvrdený. V ÚEV Kráľovoohoľské Tatry, Ďumbierske Tatry a Salatín je jeho stav lepší ako s ÚEV Tlstá a ÚEV Zvolen, kde dochádza k rozpadu horských smrečín.

Biotopy **Ls 7.1 Rašeliniskové brezové lesíky (* 91D0), Ls 7.2 Rašeliniskové borovicové lesy (* 91D0) a Ls 7.3 Rašeliniskové smrekové lesy (* 91D0)** sú v našich podmienkach veľmi vzácne, resp. v predmetnom území sa zachoval len lesný biotop Ls 7.3 Rašeliniskové smrekové lesy (* 91D0), a to vďaka permanentnému manažmentu územia. Tieto sú lesy s vysokou hladinou podzemnej vody na nepriepustných glejených pôdach s hrubou vrstvou humusu tvorenou rašelinikom z rodu *Sphagnum*. Ide o plochy malej výmery v horských oblastiach na lokálne vytvorených terénnych depresiách a prameniskách s chladnou klímou alebo rovinným profilom. Reprezentatívnou ukážkou je PR Barania hlava. Ďalší ostrovčekovitý výskyt možno

vidieť i v severovýchodnej oblasti vrchu Vrbovica, či závere doliny Ipoltica. A tak predmetný biotop Ls 7.3 Rašeliniskové smrekové lesy (* 91D0) posudzujeme ako ohrozený v ÚEV Kráľovoohoľské Tatry, Ďumbierske Tatry, kým v ÚEV Pohorelské vrchovisko) konštatujeme jeho lepší stav. Biotopy Ls 7.2 Rašeliniskové borovicové lesy (* 91D0) a Ls 7.1 Rašeliniskové brezové lesíky (* 91D0) neevidujeme v našej pôsobnosti.

Biotop **Ls 6.2 Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy (91Q0)** možno hodnotiť ako riedke enklávy na extrémnych stanovištiach. Najčastejšie ide o spoločenstvá v oblasti skalných brál na karbonátových stanovištiach s plytkou pôdou a xerothermnými spoločenstvami v bylinnej etáži. Výnimkou sú niektoré inverzné kotliny s chladnou, často vlhkou klímou, kde sa rovnako na sklonitých svahoch vyvinuli plytké pôdy s dominanciou borín, ktorých podrast tvoria aj horské druhy bylín. V oboch formách toho biotopu sú početne zastúpené reliktné druhy. Oblasť najčastejšieho výskytu je v Demänovskej doline patriacej ÚEV Ďumbierske Tatry, ale evidované sú i u ÚEV (Kráľovoohoľské Tatry, Salatín, Zvolen, Turková, Červený grúň a Skribňovo). Všeobecne ich pre nedostupnosť možno hodnotiť ako zachovalé biotopy.

Biotopy **Ls 1.1 Vrbovo-topoľové nížinné lužné lesy (* 91E0)**, **Ls 1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy (* 91E0)** a **Ls 1.4 Horské jelšové lužné lesy (* 91E0)** sú špecifické lesné biotopy, ktoré najčastejšie sprevádzajú vodné toky, nakoľko sú naviazané buď na tečúce vody alebo prameniská alebo vysokú hladinu spodnej vody. Spravidla ide o úzke sprievodné nelesné formácie stromov s častým podrastom krovitej etáže označované za hygrolfilné spoločenstvá.

Biotop **Ls 1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy (* 91E0)** s dominantným zastúpením jelše lepkavej (*Alnus glutinosa*) je majoritne zastúpený. Zriedkavejšie zaznamenaný je biotop **Ls 1.4 Horské jelšové lužné lesy (* 91E0)** ako spoločenstvo s dominanciou jelše sivej (*Alnus incana*). Takúto prevahu biotopov možno konštatovať vo všetkých ÚEV (Kráľovoohoľské Tatry, Ďumbierske Tatry, Jelšie i Alúvium Hrona), kde sú vyššie uvedené biotopy predmetom ochrany v ÚEV. Primárnym ohrozením je šírenie invázných nepôvodných druhov flóry a výrub drevín v pobrežných porastoch, ktoré sa nahrádzajú výsadbou vrb a topoľov na úkor jelší. Ls 1.1 Vrbovo-topoľové nížinné lužné lesy (* 91E0) sa v našich podmienkach nevyvinuli.

Kr 10 Kosodrevina (* 4070) vytvára subalpínsky stupeň v nadmorských výškach 1 500 – 1 700 m n. m. Nesúvislé porasty sú podmienené reliéfom a históriu horského pastierstva na holiach. Biotop je pomerne druhovo chudobný pri absolútnej dominancii borovice horskej (*Pinus mugo*). V podmienkach Nízkych Tatier zaberá prstenec prepájajúci hôľnu oblasť hlavného hrebeňa i niektorých vysoko položených vrcholov mimo hlavného hrebeňa s pásmom lesa do ktorého preniká. V rámci sukcesie zaznamenávame trend nárastu kosodreviny aj na plochách v minulosti s vysokohorskou synúziou (hôľne pásmo). Na spodnom okraji ôsmeho lesného vegetačného stupňa zriedkavo evidujeme ústup kosodreviny na úkor lesných spoločenstiev najmä smrečín. Je potrebné uviesť, že časť kosodreviny v našich podmienkach bola cielené vysádzaná a teda nie je uvedeným biotopom európskeho významu. Tento biotop je predmetom ochrany v prípade 3 ÚEV (Kráľovoohoľské Tatry, Ďumbierske Tatry a Salatín).

Porasty biotopu **Kr 2 Porasty borievky obyčajnej (5130)** sa vyskytujú v juhozápadnej časti územia v okolí Banskej Bystrice a Donová v ÚEV (Kopec, Baranovo a Zvolen). Optimálny stav biotopu je v zastúpení 30 – 70 % borievky na ploche lokality. Podrast je xerothermný až mezofilný. Biotop je historicky podmienený pastvou, pre zlepšenie stavu biotopu je potrebné odstraňovanie náletových drevín a následné prepásanie, prípadne kosenie v porastoch s veľkým objemom biomasy. Biotop je sukcesným štádiom a preto jeho udržanie súčasného priaznivého stavu si bude vyžadovať permanentnú starostlivosť o pastviny a lúky v podobe výrubu náletov drevín a pastvy hospodárskych zvierat. Výmera tohto biotopu sa postupne redukuje a preto prikladáme význam udržiavaniu poľnohospodársky využívaným pozemkom lokalizovaných mimo dotačnej schémy Spoločnej poľnohospodárskej politiky.

Biotop **Kr 1 Vresoviská (4030)** sa vyskytuje v NP Nízke Tatry zriedkavo, väčšinou v mozaike s pasienkami psicových lúk biotopu Tr 8 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte (* 6230). Najväčšiu plochu tvorí v ÚEV Brezinky pri Telgárte. Predstavuje dobre vyvinutý porast s dominanciou vresu *Calluna vulgaris* v spoločenstve s čučoriedkou, brusnicou a prímiesou horských druhov (*Achyrophorus uniflorus*, *Gentiana asclepiadea*, *Poa chaixii*, *Potentilla aurea*, *Soldanella hungarica*, *Vaccinium vitis-idaea*). Vysoké percento pokryvnosti majú machorasty. Lokalita bola v minulosti vypálená, požiarom bolo postihnutých asi 70 % plochy. Zasiahnutý porast sa postupne regeneruje. Plocha sa nachádza nad rómskou osadou a v čase výskytu čučoriedok a brusníc je intenzívne využívaná zberom týchto plodov a

znečisťovaná odpadom. Rozsiahlejší porast biotopu sa nachádza aj na Liptove v okolí ÚEV Chraste. Negatívny trend vývoja je spôsobený sukcesiou drevín.

Biotopy **Sk 1 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8210)** a **Sk 6 Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa (* 8160)** sa vyskytujú v bralnej časti Nízkych Tatier a Starohorských vrchov, najmä v oblasti Demänovskej a Jánskej doliny (Siná, Poludnica, Krakova hoľa, Ohnište). Vyskytujú sa okrem zmienených lokalít z ÚEV Ďumbierske Tatry i v ďalších ÚEV (Salatín, Baranovo Červený grúň, Skribňovo, Zvolen a Horné lazy). Tieto biotopy sú charakteristické pestrou a bohatou vápnomilnou vegetáciou s množstvom petrofytov, heliofytov a endemitov, napr. *Adenophora liliifolia*, *Amelanchier ovalis*, *Androsace chamaejasme*, *Bartsia alpina*, *Cerasus mahaleb*, *Campanula alpina*, *Carex approximata*, *Carex brachystachys*, *Carex fuliginosa*, *Conioselinum tataricum*, *Coronilla vaginalis*, *Corydalis capnoides*, *Cotoneaster matrensis*, *Cotoneaster tomentosus*, *Crepis alpestris*, *Delphinium oxysepalum*, *Dianthus praecox subsp. praecox*, *Erysimum wittmannii*, *Hackelia deflexa*, *Hieracium villosum*, *Leontodon pseudotaraxaci*, *Leontopodium alpinum*, *Pedicularis verticillata*, *Phyllitis scolopendrium*, *Pinguicula alpina*, *Pulsatilla slavica*, *Salix alpina*, *Saxifraga aizoides*, *Sorbus chamaemespilus*, *Veronica aphylla*. Vyššie uvedené biotopy sú stabilizované bez väčších negatívnych vplyvov udržiavané v optimálnom stave.

Biotopy **Sk 2 Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8220)** a **Sk 3 Silikátové skalné sutiny v montánnom až alpínskom stupni (8110)** sa vyskytujú v oblasti najvyšších polôh hlavného hrebeňa Nízkych Tatier (Ďurková, Chabenec, Dereše, Chopok, Ďumbier, Štiavnica) v ÚEV Ďumbierske Tatry a ľadovcových karoch medzi Bartkovou a Kráľovou hoľou v ÚEV Kráľovohoľské Tatry. Vyskytujú sa v nich vzácné druhy rastlín, ako napr. *Antennaria carpatica*, *Cryptogramma crispa*, *Callianthemum coriandrifolium*, *Diphasiastrum alpinum*, *Doronicum stiriaticum*, *Euphrasia tatrae*, *Gentiana frigida*, *Jovibarba globifera subsp. tatrensis*, *Ligusticum mutellinoides*, *Lloydia serotina*, *Loiseleuria procumbens*, *Novosieversia reptans*, *Potentilla crantzii*, *Pritzelago alpina*, *Poa laxa*, *Rhodiola rosea*, *Salix retusa*, *Salix helvetica*, *Salix phyllicifolia*, *Salix bryoides*, *Salix hieraciifolia*, *Salix moschata*, *Salix oppositifolia*, *Silene acaulis*, *Trisetum fuscum*, *Veronica alpina*. Tieto biotopy sú stabilizované bez väčších negatívnych vplyvov a udržiavané v optimálnom stave. Väčšie ohrozenie súvisí s výstavbou rekreačných objektov, lanoviek, lyžiarskych zjazdoviek, najmä v závere Demänovskej doliny.

Biotop **AI 9 Vresoviská a spoločenstvá kričkov v subalpínskom a alpínskom stupni (4060)**, **AI 1 Alpínske trávinnobylinné porasty na silikátovom podklade (6150)** a **AI 2 Alpínske snehové výležišká na silikátovom podklade (6150)** sa vyskytujú často v komplexe v oblasti hlavného hrebeňa Nízkych Tatier od Prašivej po Ďumbier a Štiavnicu a vo východnej časti pohoria od Bartkovej po Kráľovu hoľu v ÚEV Ďumbierske Tatry a ÚEV Kráľovohoľské Tatry. Sú to biotopy málo ovplyvnené ľudskou činnosťou. Minimálne vplyvy predstavujú turistické chodníky prechádzajúce týmito biotopmi. Na niektorých frekventovaných miestach spôsobuje nadmerné zošľapávanie eróziu, najmä na svahoch so strmším sklonom. Ide o maloplošné vplyvy vzhľadom na veľký plošný výskyt „biotopov AI 1 a AI 9“. Biotop AI 2 Alpínske snehové výležišká na silikátovom podklade (6150) je maloplošného charakteru a nachádza sa v podhrebeňových miestach, v záveroch žlabov a karov, kde sú väčšinou chránené nedostupnosťou terénu. Potenciálny negatívny trend vývoja súvisí so zmenou klímy a zmenami snehových pomerov, ktoré sú existenčné pre tento biotop. Z významnejších druhov sa vyskytujú: *Campanula tatrae*, *Carex atrata*, *Carex bigelowii*, *Gentiana punctata*, *Leucanthemopsis alpina subsp. tatrae*, *Primula minima*, *Pulsatilla scherfelii*, *Salix herbacea*, *Sedum alpestre*, *Senecio abrotanifolius subsp. carpathicus*, *Vaccinium gaultherioides*, *Cardaminopsis neglecta*, *Saxifraga carpatica*.

Biotopy **Sk 8 Nesprístupnené jaskynné útvary (8310)** tvoria podzemné krasové útvary (jaskyne a skalné diery). Vyskytujú sa najmä vo vápencovej časti Nízkych Tatier v oblasti Demänovskej a Jánskej doliny v 4 ÚEV (Ďumbierske Tatry, Kráľovohoľské Tatry, Salatín a Zvolen). Biotop nie je vymedzený floristicky, ale môže byť vhodným biotopom pre skupinu živočíchov viazaných na podzemné priestory (troglobionty). Ide najmä o bezstavovce (kôrovce, chrobáky), z cicavcov najmä netopiere. Ide o dlhodobý stabilný biotop, ktorý môže byť ovplyvnený v budúcnosti zmenou klímy. Ohrozenie človekom je minimálne vzhľadom na odľahlosť a nedostupnosť lokalít.

Biotopy **AI 3 Alpínske a subalpínske vápnomilné trávinnobylinné porasty (6170)** a **AI 4 Alpínske snehové výležišká na vápnom podklade (6170)** sa vyskytujú vo vápencových oblastiach v severnej bralnej

časti Nízkych Tatier, najmä v oblasti Demänovskej a Jánskej doliny (Siná, Pusté, Poludnica, Krakova hoľa, Králička, Ohnište) v ÚEV Salatin a ÚEV Ďumbierske Tatry. Sú to ekozozologicky významné biotopy, v ktorých sa vyskytujú viaceré vzácne a ohrozené druhy vysokohorských rastlín, napr. *Androsace chamaejasme*, *A. lactea*, *Anemone narcissiflora*, *Aster alpinus*, *Bartsia alpina*, *Bellidiastrum michelii*, *Dianthus nitidus*, *Draba aizoides*, *Dryas octopetala*, *Erigeron hungaricus*, *Euphrasia slovacica*, *Gentiana clusii*, *Gentiana nivalis*, *Gentianella lutescens*, *Gymnadenia odoratissima*, *Hedysarum hedysaroides*, *Leontopodium alpinum*, *Linum extraaxillare*, *Pinguicula alpina*, *Primula auricula*, *Pulsatilla slavica*, *Pedicularis oederi*, *Ranunculus oreophilus*, *Ranunculus alpestris*, *Salix reticulata*, *Saxifraga androsacea*, *Saxifraga caesia*, *Saxifraga aizoides*, *Saxifraga wahlenbergii*, *Selaginella selaginoides*, *Veronica fruticans*. Biotopy sú stabilizované klimatickými faktormi bez väčších negatívnych vplyvov. Niektoré plochy „biotopu Al 3“, ktoré vznikli v minulosti odlesnením a následnou pastvou, v súčasnosti absentujúcou, postupne zarastajú v procese sekundárnej sukcesie (napr. kosodrevinou) alebo vysokobylinnou vegetáciou.

Biotopy Tr 1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinové porasty na vápnitom substráte (6210) a Tr 1.1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinové porasty na vápnitom substráte s významným výskytom druhov čeľade Orchideaceae (* 6210) sa vyskytuje na južných predhoriach v juhozápadnej časti Nízkych Tatier od Banskej Bystrice po Brezno, tiež v okolí Ružomberka a Donovál na výslnných, južne orientovaných svahoch. Predmetom ochrany je vo viacerých ÚEV (Ďumbierske Tatry, Zvolen, Horné lazy a Suchá dolina). Vyskytujú sa v ňom niektoré ohrozené druhy rastlín vrátane vstavačovitých, napr. *Cirsium acaule*, *Epipactis atrorubens*, *Epipactis helleborine*, *Fumana procumbens*, *Gymnadenia conopsea*, *Koeleria tristis*, *Listera ovata*, *Orchis mascula*, *Orchis militaris*, *Orchis purpurea*, *Orchis tridentata*, *Orchis ustulata subsp. aestivalis*, *Orphantha lutea*, *Ophrys insectifera*, *Pulsatilla subslavica*, *Scorzonera hispanica*, *Stipa joannis*, *Stipa pulcherrima*, *Tephrosieris integrifolia*, *Tephrosieris integrifolia*. Sú to lúčne porasty vyžadujúce manažmentové opatrenia. Negatívnym trendom je sukcesia a zarastanie náletovými drevinami, prípadne aj inváznymi nepôvodnými drevinami, resp. nepôvodným expanzívnym druhom agát biely s inváznym potenciálom (lokalita pri obci Priechod). Ide o malé plochy, ktoré nie sú pre hospodárske účely zaujímavé a na väčšine týchto plôch sa nekosí ani neprebíha pastva. Pre zlepšenie stavu biotopu bude potrebné zabezpečiť manažmentové opatrenia v podobe vypíľovania náletových drevín, kosenie alebo pastvu.

Z biotopov vysokobylinných spoločenstiev sa v území vyskytujú najmä **Al 5 Vysokobylinné spoločenstvá alpínskeho stupňa (6430)**, **Br 6 Brehové porasty deväťsilov (6430)** a **Lk 5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach (6430)**, a to v 3 ÚEV (Ďumbierske Tatry, Kráľovoohľské Tatry a Alúvium Hrona). „Biotop Al 5“ je viazaný na vlhké žľaby popri potokoch, lavínové žľaby najmä v alpínskom a subalpínskom stupni. Na týchto stanovištiach nie je biotop ohrozovaný ľudskou činnosťou. Na niektorých lokalitách ako pozostatok niekdajšej pastvy môže byť porast ovplyvnený výskytom nitrofilných druhov, najmä *Rumex alpinus*, ktorý tvorí miestami monodominantné porasty. „Biotopy Br 6 a Lk 5“ sa vyskytujú pomerne často ako líniové vlhkomilné porasty popri horských potokoch v dolinách. Miestami sú ovplyvnené výskytom invázných nepôvodných druhov bylín (najmä *Solidago gigantea*, *Solidago canadensis*), ale iba v minimálnej miere. Väčší výskyt invázných nepôvodných druhov (*Fallopia japonica*, *Impatiens glandulifera*, *Solidago gigantea*, *Solidago canadensis*) je v ÚEV Alúvium Hrona. Ruderalizácia porastov sa prejavuje najmä popri cestách, kde bol zaznamenaný vyšší podiel nitrofilných druhov, najmä prhlavy. Ochrana spočíva v nezasahovaní do prirodzenej dynamiky vodných tokov, regulácii úprav brehov, ťažby štrku, zamedzení znečisťovania a eutrofizácii. Lokálne je potrebné odstraňovať invázne nepôvodné druhy rastlín, najmä v blízkosti sídiel, rekreačných objektov, ktoré sú ich najčastejším zdrojom. Zo vzácnejších druhov Nízkych Tatier sa na vysokobylinné spoločenstvá viažu, napr. *Erysimum hungaricum*, *Hesperis matronalis* subsp. *matronalis*, *Hesperis slovacica*, *Matteuccia struthiopteris*, *Telekia speciosa*.

Biotopy Ra 3 Prechodné rašeliniská a trasoviská (7140), **Ra 6 Slatiny s vysokým obsahom báz (7230)**, a **Vo 3 Prirodzené dystrofné stojaté vody (3160)** patria k najvzácnejším a najohrozenejším biotopom v rámci územia NP Nízke Tatry. Vyskytujú sa maloplošne a ostrovčekovite na Horehroní v rámci ÚEV Brezinky a ÚEV Pohorelské vrchovisko, na Liptove v ÚEV Chraste a ÚEV Sliačske travertíny. Vyskytujú sa tiež v okolí Liptovskej Tepličky a tvoria často vegetačnú mozaiku. V „biotope Ra 3“ dominujú druhy machu *Sphagnum* a ostrice (*Carex*), resp. páperníky (*Eriophorum*). Nachádzajú sa v blízkosti potokov, resp. pramenných oblastí, kde je substrát sytený vodou a dochádza k rašelineniu substrátu. V suchších okrajoch

sa vyskytuje biotop **Tr 8 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte (6230)**. Rašeliniskové biotopy sú ohrozované sukcesiou náletových drevín (brezy, osiky, smrek, vrb, jelše), čo súvisí s absenciou hospodárenia, pretože ide o malé lokality nerentabilné z hospodárskeho hľadiska (neprístupný terén, obkolesený lesnými porastmi). Negatívnym javom je tiež nedostatočné zásobovanie podzemnou vodou a následné vysušovanie stanovišťa, mineralizácia substrátu a ústup vzácnych druhov, z ktorých sa na lokalitách vyskytujú, napr. *Bistorta major*, *Calla palustris*, *Carex davalliana*, *Carex dioica*, *Carex capillaris*, *Carex lasiocarpa*, *Carex limosa*, *Carex pulcaris*, *Comarum palustre*, *Dactylorhiza majalis*, *Drosera rotundifolia*, *Epilobium nutans*, *Eriophorum angustifolium*, *Eriophorum vaginatum*, *Gentiana pneumonanthe*, *Gymnadenia densiflora*, *Ligularia sibirica*, *Naumburgia thyrsoiflora*, *Oxycoccus palustris*, *Primula farinosa*, *Peucedanum palustre*, *Salix rosmarinifolia*, *Schoenus ferrugineus*, *Succisa pratensis*, *Trientalis europaea*, *Triglochin maritima*, *Triglochin palustre*, *Viola palustris*. Potrebnými zásahmi sú najmä odstraňovanie náletových drevín a ich výmladkov (smrek, breza, jarabina, osika). Negatívny trend vývoja rašeliniskových biotopov predstavuje tiež expanzívne šírenie *Molinia caerulea*, ktorá na niektorých miestach má charakter takmer monodominantného porastu s nízkou diverzitou druhov. Tieto porasty je potrebné kosiť s odstránením pokosenej biomasy, čím sa oslabí konkurenčná schopnosť. Stav „biotopov Ra 3 a Ra 6“ je monitorovaný na trvalých monitorovacích lokalitách (TML), a to TML_7230_131, TML_7230_134, TML_7140_110.

Predmetom ochrany v ÚEV Sliačske travertíny je aj biotop **SI 2 Karpatské travertínové slaniská (* 1340)**, ktorého výskyt sa obmedzuje len na územie Popradskej a Hornádskej kotliny. Na podobnom stanovišti v Sliačskych travertínoch je aj biotop **Ra 6 Slatiny s vysokým obsahom báz (7230)**, v ktorom chýbajú typické slanomilné druhy ako *Glaux maritima*, *Plantago maritima*.

Na niektorých miestach sa v toku rieky Hron vyvinuli porasty vodného nelesného biotopu **Vo 4 Nížinné až horské vodné toky s vegetáciou zväzu *Ranunculion fluitantis* a *Calitricho-Batrachion* (3260)** s dominujúcimi druhmi *Batrachium penicillatum* a vodným machorastom *Fontinalis antipyretica*, napr. v úseku rieky Hron od Podbrezovej po Pohorelú v rámci ÚEV Alúvium Hrona. Ochrana tohto biotopu vyžaduje zabezpečenie aktuálneho vodného režimu a ekologických podmienok (rýchlo tečúca voda, plytká voda v koryte, kamenisté až štrkové dno) a tiež zlepšenie čistoty vody. Zmena podmienok by mohla nastať napr. vzduťím hladiny vody v koryte ako následok výstavby malých vodných elektrární, vodných nádrží a pod. Pre zlepšenie stavu biotopu je tiež podstatné zamedziť znečisteniu splaškami, ktoré spôsobujú eutrofizáciu.

Biotop **Lk 1 Nížinné a podhorské kosné lúky (6510)** patrí k najbežnejším lúčnym mezofilným biotopom na Slovensku. V rámci územia NP Nízke Tatry sa vyskytuje roztrúsene v podhorí na severnej i južnej časti NP v ÚEV (Alúvium Hrona, Baranovo, Ďumbierske Tatry, Suchá dolina, Kráľovoľské Tatry, Salatin, Turková a Zvolen). Vo vyšších polohách sa viaže na južne orientované svahy. Ide o trávne porasty obhospodarované kosením alebo pastvou. Pravidelným kosením s odvozom pokosenej biomasy alebo následným extenzívnym prepásaním sa udržiava biotop v priaznivom stave. Ohrozenie predstavuje opustenie hospodárenia, najmä na menších a ťažšie dostupných plochách, ktorých obhospodarovanie nie je pre hospodárov rentabilné. Negatívnym javom je aj mulčovanie, t. j. ponechanie pokosenej biomasy na plochách lúk. Dlhodobejším hospodárením formou mulčovania sa hromadí biomasa, čím dochádza k postupnej zmene druhového zloženia, znižovaním pestrosti zastúpených druhov a šírením konkurenčne silnejších druhov, predovšetkým trávnych dominánt. Negatívnym vplyvom na predmetný biotop môže byť aj intenzifikácia, t. j. nadmerné hnojenie lúk, najmä umelými hnojivami za účelom zvýšenia produkcie biomasy, v dôsledku čoho dochádza k znižovaniu diverzity, ochudobňovaniu druhového zloženia a ústup citlivejších druhov a šírenie krmovinárskych druhov, najmä tráv a ďatelinovín.

Biotop **Lk 2 Horské kosné lúky (6520)** sú travinno-bylinné porasty vo vyšších nadmorských výškach, resp. na severne orientovaných svahoch, najmä v Starohorských vrchoch v okolí Donovál a v okolí Liptovskej Tepličky. Predmetom ochrany je v ÚEV (Zvolen, Kráľovoľské Tatry a Ďumbierske Tatry). Porasty „biotopu Lk 2“ sú indikované horskými druhmi rastlín (*Crepis mollis*, *Crepis conyzifolia*, *Crocus discolor*, *Geranium sylvaticum*, *Geranium phaeum*, *Phyteuma spicatum*, *Pimpinella major*, *Poa chaixii*, *Primula elatior*), zo vzácnejších druhov sa vyskytujú *Campanula serrata*, *Gladiolus imbricatus*, *Gymnadenia conopsea*, *Lilium bulbiferum*, *Trollius altissimus*, *Viola sudetica*). V minulosti boli tradične obhospodarované kosením (jedno až dvojkosné) alebo pastvou, v súčasnosti vzhľadom na väčšinou odľahlé miesta výskytu sa od hospodárenia

upúšťa a mnoho porastov sa mení sukcesnými procesmi, kedy prevládnu konkurenčne silnejšie druhy a diverzita spoločenstva klesá. Preto je tento biotop značne ohrozený zánikom, resp. degradáciou a postupnou premenou na iné typy biotopov.

Biotop **Tr 8 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte (* 6230)** je travinno-bylinný porast prevažne vo vyšších nadmorských polohách na chudobných substrátoch podmienený pastvou. V rámci územia NP Nízke Tatry sa vyskytuje v okolí horských sídiel, napr. v Bocianskej doline, Liptovskej kotline, na Horehroní, v okolí Liptovskej Tepličky, Liptovskej Lúžnej, tiež v hrebeňových polohách s hôľnym reliéfom nad hornou hranicou lesa. Biotop sa vyskytuje v ÚEV Ďumbierske Tatry, Zvolen a Kráľovoľské Tatry. Indikačným druhom je najmä tráva *Nardus stricta*, kyslé pôdy indikuje *Calluna vulgaris*, *Luzula luzuloides* alebo *Avenella flexuosa*. Zo vzácnejších druhov môžu byť prítomné *Scorzonera humilis*, *Gladiolus imbricatus*, *Gentiana asclepiadea*, *Soldanella hungarica*, *Viola sudetica*. Pravidelne obhospodarované porasty sú druhovo bohaté. Porasty sú ohrozené najmä opustením pasienkov, kedy sa začnú v procese sukcesie expanzívne šíriť konkurenčne silné druhy, ako napr. *Nardus stricta*, *Hypericum maculatum*, *Luzula luzuloides*, *Calamagrostis villosa*, *Vaccinium myrtillus*, *Deschampsia cespitosa*. Degradáciu môže spôsobovať tiež nadmerné zaťaženie pastvou, najmä hovädzím dobytkom, kedy sa v porastoch začnú šíriť nitrofilné druhy, napr. *Rumex alpinus*, *Alchemilla* sp. a pod.

Projektové opatrenia v projektovom území sú zamerané na zlepšenie stavu nižšie uvedených **44 druhov živočíchov a rastlín**, ktoré v texte pod tabuľkou č. 8 podrobnejšie charakterizujeme. Určenie stavu, cieľa a priority v rámci jednotlivých ÚEV sú v tabuľkách č. 8 - 42.

Tabuľka č. 8: Celkový stav druhov a ich biotopov v rámci Slovenska v ALP a PAN bioregiónu, ktoré sú predmetom ochrany dotknutých ÚEV na ktoré sú zamerané opatrenia.

Kód druhu	Názov druhu	ALP 2007	PAN 2007	ALP 2013	PAN 2013	ALP 2019	PAN 2019	ALP cieľ	PAN cieľ
1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	X	X	X	X	FV	FV	=	=
1323	<i>Myotis bechsteini</i>	X	X	X	X	U1	U1	↑	↑
1307	<i>Myotis blythi</i>	X	X	X	X	FV	FV	=	=
1318	<i>Myotis dasycneme</i>	X	X	X	X	FV	FV	=	=
1321	<i>Myotis emarginatus</i>	X	X	X	X	FV	FV	=	=
1324	<i>Myotis myotis</i>	U1	U1	U1	U1	FV	FV	=	=
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	U1	U1	U1	U1	FV	U1	=	↑
2612	<i>Microtus tatricus</i>	U2	-	U2	-	U2	-	↑	-
* 4003	<i>Marmota marmota latirostris</i>	U2	-	U2	-	U1	-	↑	-
* 4006	<i>Rupicapra rupicapra tatrica</i>	U2	-	U1	-	U1	-	↑	-
1352	<i>Canis lupus</i>	FV	U1	FV	U1	FV	U1	=	↑
1361	<i>Lynx lynx</i>	U1	U1	U1	U1	U1	U1	↑	↑
* 1354	<i>Ursus arctos</i>	FV	-	FV	-	FV	-	=	-
1355	<i>Lutra lutra</i>	U1	U1	U1	U1	U1	U1	↑	↑
1193	<i>Bombina variegata</i>	U1	-	U1	-	U1	-	↑	-
2001	<i>Lissotriton montandoni</i>	U2	-	U2	-	U2	-	↑	-
1086	<i>Cucujus cinnaberinus</i>	X	X	XX	XX	U1	U1	↑	↑
4014	<i>Carabus variolosus</i>	X	X	X	X	U1	U2	↑	↑
1083	<i>Lucanus cervus</i>	FV	FV	FV	FV	U1	U1	↑	↑
* 4024	<i>Pseudogaurotina excellens</i>	X	-	X	-	U1	-	↑	-
* 1087	<i>Rosalia alpina</i>	FV	FV	FV	FV	U1	U1	↑	↑
* 6199	<i>Euplagia quadripunctata</i>	FV	FV	FV	FV	U1	U1	↑	↑
1074	<i>Eriogaster catax</i>	FV	FV	FV	FV	U1	U1	↑	↑
4036	<i>Leptidea morsei</i>	U2	-	FV	-	U1	-	↑	-
1060	<i>Lycaena dispar</i>	FV	FV	FV	FV	U1	U1	↑	↑
1061	<i>Maculinea nausithous</i>	U2	U1	FV	FV	U1	FV	↑	=
1013	<i>Vertigo geyeri</i>	X	-	U1	-	U1	-	↑	=
1014	<i>Vertigo angustior</i>	FV	U1	FV	FV	U1	U2	↑	↑

1105	<i>Hucho hucho</i>	X	X	X	U1	U2	U1	↑	↑
6965	<i>Cottus gobio</i>	X	U1	FV	U2	U1	U2	↑	↑
2484	<i>Eudontomyzon mariae</i>	X	X	X	X	U2	X	↑	↑
4068	<i>Adenophora liliifolia</i>	X	FV	FV	U1	FV	U1	=	↑
* 4070	<i>Campanula serrata</i>	FV	-	FV	-	U1	-	↑	-
* 4107	<i>Cyclamen (purpurascens) fatrase</i>	FV	-	FV	-	FV	-	=	-
1902	<i>Cypripedium calceolus</i>	U1	U1	U1	U1	U1	U1	↑	↑
* 2074	<i>Dianthus nitidus</i>	U1	-	U1	-	FV	-	=	-
1758	<i>Ligularia sibirica</i>	U1	-	U1	-	FV	-	=	-
* 2094	<i>Pulsatilla slavica</i>	U1	-	U1	-	U1	-	↑	-
* 4111	<i>Pulsatilla subslavica</i>	U1	-	U1	-	U1	-	↑	-
1379	<i>Mannia triandra</i>	X	-	X	-	U1	-	↑	-
1386	<i>Buxbaumia viridis</i>	X	-	U1	-	FV	-	=	-
6216	<i>Hamatocaulis vernicosus</i>	X	-	U1	-	U2	-	↑	-
4119	<i>Ochyraea tatrensis</i>	X	-	X	-	U1	-	↑	-
6166	<i>Scapania carinthiaca</i>	X	-	X	-	U2	-	↑	-

* **Medveď hnedý (*Ursus arctos*)** je viazaný na lesné prostredie, zmena jeho správania a využívanie nových zdrojov potravy v predhorí (najmä kukurica a sady, zdroje potravy v okolí obcí, ktoré sú na kontakte s predmetným územím), dlhoročné navykanie na nepôvodné a neprirodzené druhy potravy na miestach vnadenia a prikrmovania, postupné zahusťovanie populácie a znižovanie vplyvu vnútrodruhovej regulácie prístupom k novým potravným zdrojom, spôsobili zmeny v jeho správaní a v jeho využívaní krajiny. V rámci projektového územia sa vyskytuje v 8 ÚEV (Baranovo, Červený grúň, Ďumbierske Tatry, Kráľovoohoľské Tatry, Salatín, Tlstá, Turková a Zvolen).

Vlk dravý (*Canis lupus*) je druh, ktorému biotopy v predmetnom území poskytujú vhodné podmienky pre lov aj pre budovanie nor. Vlk je druh nie príliš náročný na typ lesného porastu, uprednostňuje lokality s dostupnou potravou. Predmetné územie aktuálne poskytuje bohaté možnosti pre niekoľko stabilných svoriek, v prípade lovu by mohlo dôjsť k ich rozpadu. V rámci projektového územia sa vyskytuje v 7 ÚEV (Červený grúň, Ďumbierske Tatry, Kráľovoohoľské Tatry, Salatín, Tlstá, Turková a Zvolen).

Rys ostrovid (*Lynx lynx*) je v projektovom území stále málo zmonitorovaný, no niekoľko jedincov využíva práve tento mozaikovitý biotop starých lesných porastov s redšími aj hustejšími lokalitami, a mokradí i lúk v ich okolí. Dané územie mu vyhovuje, keďže obľubuje predovšetkým vertikálne výrazne členité terény, ktoré mu poskytujú dostatok úkrytov v podobe skalnatých jaskýň a štrbín, no môže sa vyskytovať aj na južne exponovaných svahoch a v hustých mladinách. Populácia je v lepšom stave u najväčších ÚEV Ďumbierske Tatry a Kráľovoohoľské Tatry, no vyskytuje sa i v ďalších ÚEV (Baranovo, Červený grúň, Salatín, Tlstá, Turková a Zvolen).

* **Kamzík vrchovský tatranský (*Rupicapra rupicapra tatrica*)** najčastejšie využíva biotop v subalpínskom a alpínskom vegetačnom stupni, zriedkavejšie aj terény hornej hranice lesa. Kamzíky sú teritoriálne živočíchy, ktoré tvoria čriedy, len staré samce sú samotárske a pripájajú sa k čriedam samíc iba v čase ruje. V náročných horských podmienkach žijú počas celého roka, neschádzajú do prostredia lesných porastov. Počas posledného sčítania kamzíkov v území sa zaevidovalo 84 jedincov kamzíka, čo značí výrazný pokles populácie oproti predošlému sčítaniu. Táto výrazná odchýlka však mohla byť spôsobená aj nezvyčajne vysokými teplotami na október a značná časť populácie bola v čase sčítania v strmých severných skalných stenách, kde ich nebolo možné sčítať. Výskyt druhu evidujeme len v 2 ÚEV (Ďumbierske Tatry a Salatín).

* **Svišť vrchovský tatranský (*Marmota marmota latirostris*)** v predmetnom území osídľuje najmä skalné sutiny, žľaby a morény s príľahlým trávnaťm a bylinným spoločenstvom a prípadne aj hole subalpínskeho, alpínskeho pásma. Žijú v societách, z ktorých vytvárajú kolónie. Kolónia obýva určitú časť územia - teritórium, ktorého veľkosť závisí od počtu rodín tvoriacich kolóniu. V ňom nachádza potravu i úkryt a tam prebieha jej celková aktivita. Živia sa rastlinou potravou, najmä rôznymi horskými trávami a bylinami, ktoré nájdu v okolí svojich nôr. Tento druh je predmetom ochrany v ÚEV Kráľovoohoľské Tatry a Ďumbierske Tatry.

Hraboš tatranský (*Microtus tatricus*) obýva predovšetkým chladné a vlhké miesta s hustým podrastom a dobre vyvinutou vrstvou humusu. Vyskytuje sa na subalpínskych až alpínskych lúkach, často v blízkosti skalných sutín, s hustým trávnatým porastom a výskytom papradí, alebo na dne chladných inverzných dolín, v zárastoch okolo potokov, v neskorých sukcesných štádiách smrekového lesa a na zarastajúcich otvorených priestranstvách. Túto pestrú mozaiku biotopov mu predmetné územie poskytuje. Hrabe si rozsiahle systémy nor. V letnom období je aktívny na povrchu len v noci. Živí sa nadzemnými časťami vlhkomilných bylín. Najstabilnejšia populácia je v rámci ÚEV Kráľovoohoľské Tatry, no v ostatných územiach je o niečo menej početná s kolísavým trendom. Okrem spomenutého ÚEV Kráľovoohoľské Tatry v projektovom území je predmetom ochrany aj v ÚEV Ďumbierske Tatry a ÚEV Tlstá.

Vydra riečna (*Lutra lutra*) využíva pestrú škálu brehových zón alebo litorálov sladkovodných lotických i lentických habitatov. Ako výrazný limitujúci faktor výskytu vydry v horských oblastiach je množstvo potravy. Zároveň je náročná na množstvo vhodných úkrytov, predovšetkým v brehových porastoch a v bezprostrednej blízkosti vodného toku. Negatívne na vydru vplýva antropogénne vyrušovanie alebo aj kolísanie hladiny rieky v dôsledku prehradenia toku. V rámci projektového územia sa vyskytuje v 4 ÚEV (Alúvium Hrona, Ďumbierske Tatry, Pohorelské vrchovisko, Kráľovoohoľské Tatry).

Netopier Blythov/netopier východný/netopier ostrouchý (*Myotis blythi*) je druh vyhľadávajúci jaskyne, banské diela alebo antropogénne stavby, v ktorých zimuje. Aktívne loviská má na otvorených priestranstvách, ako sú trvalé trávnaté porasty, ale aj v riedkych lesných porastoch. Vyskytuje sa iba v ÚEV Alúvium Hrona.

Netopier Bechsteinov/netopier veľkouchý (*Myotis bechsteini*) tento stredne veľký netopier obýva predovšetkým dutiny stromov, výnimočne obsadzuje štrbinové úkryty v podkroviach domov alebo v skalných výklenkoch. Pravdepodobne aj zimuje v dutinách stromov a v malých počtoch aj v podzemných úkrytoch. Je to typický druh listnatých a zmiešaných lesov, ktorý loví hmyz vnútri korún stromov. V potrave prevládajú motýle, veľké dvojkrídlovce, chrobáky, ale konzumuje aj pavúky, stonôžky a húsenice, ktoré zbiera z povrchu listov. V rámci projektového územia sa vyskytuje v 11 ÚEV (Baranovo, Brvnište, Červený grúň, Ďumbierske Tatry, Pohorelské vrchovisko, Kráľovoohoľské Tatry, Salatín, Skribňovo, Tlstá, Turková a Zvolen).

Netopier brvitý (*Myotis emarginatus*) letné kolónie samíc preferujú podkrovia, menej jaskyne a iné podzemné priestory. Zimujú jednotlivo alebo v malých skupinkách v podzemných priestoroch, obyčajne na rozsiahlych lokalitách so stálou mikroklimou. Potravu lovia v tesnom okolí vegetácie. Podstatnú časť tvoria veľké pavúky, ktoré zbierajú počas letu z ich sietí. Živia sa aj dvojkrídlovcami, motýľmi a húsenicami, ktoré zbierajú priamo z vegetácie. Predmetom ochrany je len v ÚEV Alúvium Hrona.

Netopier pobrežný (*Myotis dasycneme*) je druh viazaný na mokrade a pomaly tečúce alebo stojaté vody. Potravou je hmyz, ktorý loví v noci tesne nad vodnou hladinou. Letné kolónie samíc sa vyskytujú v podkrovných priestoroch alebo v dutinách stromov. Zimujú v podzemných priestoroch ako sú jaskyne alebo štôlna. V rámci projektového územia sa vyskytuje v 3 ÚEV (Alúvium Hrona, Ďumbierske Tatry a Kráľovoohoľské Tatry).

Netopier veľký/netopier obyčajný (*Myotis myotis*) vytvára letné kolónie v podkrovných priestoroch, zriedkavo v podzemných priestoroch. Zimujú výlučne v podzemných priestoroch. Potravu lovia predovšetkým v lesných porastoch a nad vykosenými lúkami, kde zbierajú zo zeme najmä veľké nelietajúce chrobáky. Na priaznivý stav populácie v projektovom území najviac vplýva populácia v ÚEV Ďumbierske Tatry, Kráľovoohoľské Tatry a Salatín. V ostatných 11 ÚEV (Alúvium Hrona, Baranovo, Brvnište, Červený grúň, Suchá dolina, Pohorelské vrchovisko, Salatín, Skribňovo, Tlstá, Turková a Zvolen), sú len malé fragmenty biotopov s výskytom tohto druhu.

Podkovár malý/podkovár krpátý (*Rhinolophus hipposideros*) letné aj zimujúce kolónie prebývajú zvyčajne v podzemných priestoroch, či už prírodných alebo človekom vytvorených. Ich loviskami sú hlavne svetlé listnaté lesy, parky, kroviny a podobne. Potravu lovia vo voľných vzdušných vrstvách aj z povrchov. Potravná báza sa skladá z malých druhov motýľov, húseníc, chrobákov, pavúkov. V 3 rozľahlých a pre populáciu najvýznamnejších ÚEV (Baranovo, Ďumbierske Tatry, Kráľovoohoľské Tatry) je stav populácie druhu priaznivý. Predmetom ochrany je i v ďalších 10 ÚEV (Alúvium Hrona, Brvnište, Červený grúň, Horné lazy, Suchá dolina, Pohorelské vrchovisko, Salatín, Skribňovo, Turková a Zvolen).

Uchaňa čierna/netopier čierny (*Barbastella barbastellus*) je typickým lesným druhom netopiera, obýva predovšetkým pásma bučín. Ako zástupca stromových druhov netopierov je závislá na dostatku vhodných úkrytov v stromoch, ktorých dutiny využíva ako reprodukčné a tiež ako zimné úkryty a preto sa v podzemných priestoroch vyskytujú pomerne zriedkavo. Tento druh je prítomný v 12 ÚEV (Alúvium Hrona, Baranovo, Brvnište, Červený grúň, Ďumbierske Tatry, Pohorelské vrchovisko, Kráľovoohoľské Tatry, Salatín, Skribňovo, Tlstá, Turková a Zvolen), prevažne lesného charakteru.

Hlaváč bieloplutvý (*Cottus gobio*) je typický prídomilný druh, ktorý obýva predovšetkým plytšie úseky podhorských tokov s členitým kamenistým dnom a chladnou vodou bohatou na kyslík. Cez deň sa ukrýva pod kameňmi a v noci loví z kamenistého dna drobný hmyz a kôrovce. Vyskytuje sa v 3 ÚEV, kde v ÚEV Alúvium Hrona je stav populácie o niečo lepší, na rozdiel od najväčších ÚEV Ďumbierske Tatry a Kráľovoohoľské Tatry.

Hlavátka podunajská (*Hucho hucho*) preferuje členitý prirodzený tok. Osídľuje aj údolné nádrže s chladnou vodou. Hlavátka je dravec, v mladosti požíra rôzne vodné bezstavovce, v dospelosti predovšetkým ryby, ale korisťou môžu byť aj žaby, drobné cicavce a vtáky. Tento teritoriálny potamodromný druh podniká krátke potravné a neresové migrácie hore prúdom, dokáže prekonať prekážky do výšky 150 cm. Typickým stanovištom hlavátky je podhorská zóna riek, kde teplota vody v lete nepresahuje 15 °C a obsah kyslíka neklesá pod 8 mg/l. V rámci projektového územia sa hlavátka vyskytuje v ÚEV Alúvium Hrona, kde je obdobne zlepšuje stav populácie druhu predovšetkým z dôvodu zarybňovania.

Mihuľa ukrajinská (Vladykova) (*Eudontomyzon mariae (vladykovi)*) sa vyskytuje v horských a podhorských úsekoch dobre prekysličených potokov a riek s čistou vodou a štrkovito-piesčitým substrátom. Larvy sú zahrabané v jemnom sedimente z detritu, piesku a ílu, ktorý sa usadzuje v rozšírených slepých zátokách. Vyhľadáva predovšetkým meandrujúce časti tokov s dostatkem plytčín, ale aj priehlbín. V rámci projektového územia je mihuľa predmetom ochrany len v ÚEV Alúvium Hrona, kde súčasný stav populácie druhu sa zlepšil v dôsledku realizovaných opatrení na vodnom toku Hrona počas predošlých piatich rokov.

Kunka žltobruchá (*Bombina variegata*) využíva na rozmnožovanie malé, prehriate periodické mláky, často na lesných cestách alebo v ich okolí, v depresiách dočasne naplnených vodou, v priekopách a jamách. Ťažiskom výskytu druhu sú stredné a nižšie časti územia, výskyt je závislý na malých vodných plochách. Druh je evidovaný ako predmet ochrany v 14 ÚEV (Alúvium Hrona, Baranovo, Brezinky, Brvnište, Červený grúň, Ďumbierske Tatry, Pohorelské vrchovisko, Chraste, Kráľovoohoľské Tatry, Salatín, Skribňovo, Sliacke travertíny, Turková a Zvolen), pričom v ÚEV Turková nebol druh pri posledných mapovaniach zistený.

Mlok karpatský (*Lissotriton (=Triturus) montandoni*) je viazaný na malé lesné mokrade, na potravnú základňu a na zachovalé okolie miest rozmnožovania. Prosperita druhu je podmienená aj prítomnosťou skokana hnedého, ktorý tvorí dôležitú súčasť jeho potravy. Výskyt mloka karpatského je lokálny, viazaný na vhodný biotop, ktorým sú najmä plytké stojace vody, jazierka, jamy, ale najmä plytké mokrade, snehové mláky, periodické mláky a koľaje na lesných cestách s nenarušeným okolím, s rozkladajúcim sa drevom v lesnom prostredí. Vyskytuje sa v 4 ÚEV (Alúvium Hrona, Ďumbierske Tatry, Kráľovoohoľské Tatry a Zvolen).

Bystruška potočná (*Carabus variolosus*) tento druh je špecializovaný na vlhké prostredie. Žije hlavne v listnatých a zmiešaných lesoch, menej v ihličnatých lesoch. V rámci ÚEV sa vyskytuje hlavne na brehoch potokov, v močiaroch, rašeliniskách a pri stojatých vodách. Úkryt a potravu vyhľadáva vo vlhkom lístí, machu, pod kameňmi a koreňmi stromov, ale aj vo vode. V projektovom území sa nachádza v 4 ÚEV (Baranovo, Ďumbierske Tatry, Pohorelské vrchovisko a Kráľovoohoľské Tatry).

* **Fuzáč alpský (*Rosalia alpina*)** je typický podhorský až horský druh starých listnatých lesov na teplých, južných stráňach. Vajíčka kladú do zasychajúceho dreva. Larvy sú polyfágne na listnatých stromoch. V projektovom území sa larvy vyvíjajú v mŕtvom, polosuchom až suchom dreve, prevažne na starých bukoch a hraboch. Dospelé imága si vyhryzávajú výletové otvory a živia sa miazgou poranených stromov. Je predmetom ochrany v 7 ÚEV (Baranovo, Brvnište, Ďumbierske Tatry, Kráľovoohoľské Tatry, Salatín, Skribňovo a Zvolen).

* **Fuzáč karpatský (*Pseudogauritina excellens*)** môžeme najčastejšie vidieť na lesných plochách v dolinách a popri vodných tokoch s porastom zemolezu čierneho (*Lonicera nigra*) a zemolezu tatárskeho (*Lonicera tatarica*). Tieto kry sú živnou rastlinou pre larvy fuzáča karpatského. Larvy sa vyvíjajú 2 – 3 roky v koreňoch alebo hrubších kmienkoch. Kuklia sa v komôrke pod kôrou. Dospelé fuzáče sa vyskytujú v júni a júli na hostiteľskej rastline. Tento druh je zaznamenaný v ÚEV Kráľovoohoľské Tatry a Ďumbierske Tatry.

Plocháč červený (*Cucujus cinnaberinus*) žije prevažne v listnatých lesoch, najmä na bukoch, topoľoch, duboch, či javoroch. Samičky kladú vajíčka do čiastočne sa rozkladajúceho dreva živých alebo už spadnutých stromov a následný vývoj lariev prebieha v hniúcom lyku. V rámci projektového územia je predmetom ochrany v 3 ÚEV (Alúvium Hrona, Ďumbierske Tatry a Kráľovohoľské Tatry).

Roháč obyčajný (*Lucanus cervus*) je silne viazaný na staré dubové a zmiešané dubovo-hrabové a bukovo-dubové lesy. Samičky kladú vajíčka do práchnivejúcich kmeňov starých dubov, zriedkavejšie aj iných listnáčov. Vývoj lariev prebieha v práchni, ktorým sa živia. Urýchľujú rozklad práchnivejúcich kmeňov a ich premenu na humus. Po dorastení si vytvárajú z práchna a hliny schránku. Je predmetom ochrany v 2 ÚEV (Baranovo a Ďumbierske Tatry).

Jasoň červenooký (*Parnassius apollo*) patrí medzi veľké denné motýle. Viazaný je na skalné sutiny a vápencové bralá, kde má vhodné podmienky pre rast aj hostiteľská rastlina húseníc - rozchodník (*Sedum sp.*) a rozchodníkovca (*Hylotelephium sp.*). Podmienkou pre výskyt je aj kvetnatá lúka v blízkosti skalnej sutiny, ktorá zabezpečuje dostatok medonosných rastlín ako potravu pre imága. Je jedným z mála druhov motýľov vyskytujúcich sa na území Slovenska, ktorý vo svojich vývinových štádiách obýva ekologickú niku skalných biotopov s porastmi rozchodníka *Sedum album*. Druh s reliktným výskytom, ktorý na území strednej a južnej Európy prežíva už len v izolovaných populáciách. Stav populácie druhu v danom území je neznámy, ale z historických prameňov je známy výskyt jasoňa červenookého v tomto území, preto má snaha o obnovu populácie potenciál, aj keď tento druh nie je v rámci Slovenska určený ako predmet ochrany ÚEV.

Mlynárik východný (*Leptidea morsei*) vyhľadáva okraje lesov, svetliny, priesečky a lesné cesty v teplých listnatých, často dubových lesoch, ale vystupuje aj do horských polôh do 800 m n. m. V teplých oblastiach sa môžu vyskytovať dve generácie do roka (v mesiacoch apríl - máj a júl - august), v horských oblastiach sa normálne tvorí iba jedna generácia. Živnou rastlinou pre húsenice je vika vtáčia (*Vicia cracca*), na ktorú kladie samička na jar vajíčka jednotlivo a húsenice sa danej živnej rastline aj kuklia a ich kukly takto prečkajú zimu. Vo vyšších horských polohách využívajú najmä svetlé lesy, s aktívnou pastvou dobytkom. Druh je predmetom ochrany v ÚEV Kráľovohoľské Tatry a Turková.

Modráčik bahniskový (*Maculinea nausithous*) preferuje zamokrené lúky. Živná rastlina modráčika bahniskového je len jeden druh rastliny, a to krvavec lekársky (*Sanguisorba officinalis*). Po vyliahnutí začínú húsenice napodobňovať pach mravcov, ktoré ich následne odnesú do mraveniska, kde sa húsenice stávajú predátormi. Následne sa živia vajíčkami a larvami mravcov. V rámci projektového územia sa modráčik bahniskový vyskytuje len v ÚEV Baranovo.

Ohniváček veľký (*Lycaena dispar*) je rozšírený v nižších a stredných polohách, hojnejšie hlavne pozdĺž vodných tokov. V predmetnom území využíva najmä biotop vlhkých a podmáčaných lúk a brehov potoka. Húsenica žije na viacerých druhoch štiavcov - štiavci konskom (*Rumex hydrolapathum*), štiavci kučeravom (*Rumex crispus*) a štiavci tupolistom (*Rumex obtusifolius*). Je predmetom ochrany v 3 ÚEV (Baranovo Brezinky a Ďumbierske Tatry).

Priadkovec trnkový (*Eriogaster catax*) je to nočný motýľ, ktorého živnou rastlinou pre húsenice je trnka (*Prunus spinosa*) alebo hloch (*Crataegus sp.*). Kedysi bežný motýľ nižších a najmä stredných polôh, no dnes jeho početnosť klesá v dôsledku zmien v krajine. Obľubuje nezapojené, riedke drevinové porasty a lesné čistinky s krovinami. Vyskytuje sa iba v 3 ÚEV (Baranovo, Suchá dolina a Zvolen).

* **Spriadač kostihojový (*Euplagia (=Callimorpha) quadripunctata*)** je denný druh motýľa obývajúcí najmä riedke lesy a lesné ekotóny. Uprednostňuje výslnné stráne zarastené krovinami, riedke teplomilné dúbavy, suťové lesy, výslnné lesné priesečky a okraje lesných ciest predovšetkým v hlboko zapustených údoliach riek a potokov. Živnou rastlinou húseníc býva zväčša kostihoj, no nie je to pravidlom – húsenice sú polyfágne. Môžu sa živiť na hluchavke, šalvii, starčeku, vrbovke, prhlave, ale tiež na niektorých listnatých krovinách ako lieska, ostružina, zimolez. Vyskytuje sa v 2 ÚEV (Baranovo a Ďumbierske Tatry).

Pimprlík mokraďový (*Vertigo angustior*) je drobný vápnomilný ulitník, ktorý obýva najmä bezlesie, mokraďové biotopy, slatiny a v predmetnom území najmä penovcové prameniská, kde žije v tráve, vlhkom machu a rozkladajúcej sa vegetácii vo vrstve rastlinného opadu. Vyskytuje sa len v ÚEV Sliačske travertíny.

Pimprlík močiarný (*Vertigo geyeri*) je v rámci Slovenska reliktným druhom. Takmer súvislý výskyt je evidovaný v podhorí Tatier a na vhodných lokalitách je hojný predovšetkým na Orave a Liptove. Preferovaným biotopom tohto druhu sú reliktné lúčne penovcové až minerotrofné prameniskové slatiny a tiež otvorené močiare s vysokým obsahom vápnika (vrátane prameňov) a s vysokou a stabilnou hladinou

vody. Často ho nájdeme najmä na báze listov nízkych ostríc (napr. *Carex viridula*). Druh je predmetom ochrany v ÚEV Chraste a Kráľovohoľské Tatry.

Cyklámen fatranský (*Cyclamen fatrense*) - lesný druh horských bučín [biotopy Ls 5.4 Vápnomilné bukové lesy (9150) a Ls 5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (9130)] a zmiešaných lesov na vápenatých horninách, vyskytuje sa čiastočne tiež v reliktných borinách [biotop Ls 6.2 Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy (91Q0)] a sutinových lesoch [biotop Ls 4 Lipovo-javorové sutinové lesy (* 9180)]. Prežíva aj v sekundárnych hospodárskych smrečinách. Areál výskytu sa nachádza iba v západnej časti NP v okolí obce Motyčky. Predmetom ochrany je v 3 ÚEV (Zvolen, Ďumbierske Tatry a Brvnište). Populácie sú početné (tisícny jedincov). Ohrozenia spočívajú v nevhodných lesohospodárskych zásahoch do porastov, v ktorých cyklámen rastie. Pre priaznivý stav populácií je potrebné zachovanie pôvodného drevinového zloženia bukových porastov a obmedzenie zvyšovania zastúpenia smreka. Hospodárske zásahy v lesných porastoch upraviť tak, aby sa v miestach výskytu druhu minimalizovali zmeny svetelných podmienok lokality. Taktiež zamedziť hospodárskym zásahom, ktoré v mieste výskytu druhu významným spôsobom narúšajú povrch pôdy (napr. približovanie dreva, výstavba lesných ciest). Je predmetom ochrany v 3 ÚEV (Brvnište, Ďumbierske Tatry a Zvolen).

Črievičnik papučkový (*Cypripedium calceolus*) je vzácny lesný druh orchidey. Vyskytuje sa v listnatých, prevažne bukových i zmiešaných lesoch, na ich okrajoch a v krovinách, na vápencovom podklade v biotope Ls 5.4 Vápnomilné bukové lesy (9150), Ls 5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (9130). Areál výskytu v NP Nízke Tatry je roztrúsený, väčšia koncentrácia výskytu je v oblasti Salatína, Demänovskej a Jánskej doliny, Ohnišťa a oblasti údolia Čierneho Váhu a tiež v juhozápadnej časti NP Nízke Tatry od Banskej Bystrice po Mýto pod Ďumbierom. Predmetom ochrany je v 4 ÚEV (Ďumbierske Tatry, Salatín, Baranovo a Turková). Populácie sú väčšinou málopočetné (desiatky jedincov). Ohrozenie predstavujú necitlivé hospodárske zásahy do lesných porastov najmä rozsiahlejšie obnaženie bylinného podrastu. Opatrenia pre zachovanie alebo zlepšenie stavu populácií spočíva v presvetlení porastov účelovým výberom stromov s cieľom vytvorenia vhodných podmienok pre kvitnutie druhu, úprave hospodárskych zásahov v lesných porastoch do takej miery, aby nedošlo v miestach výskytu druhu k odstráneniu celého porastu (tzn. vytvoreniu rúbaniskového biotopu), udržiavaní drevinového zloženia v prospech listnatých druhov, nevytvárať smrekové monokultúry.

Klinček lesklý (*Dianthus nitidus*) - endemický druh Západných Karpát. Vyskytuje sa vo vápencovej oblasti NP Nízke Tatry, najmä v masívoch Salatína, Sinej, Poludnice, Pustého, Krakovej hole, Smrekovice a Ohnišťa. Okrajový výskyt pri Liptovských Revúcach nadväzuje na veľkofatranskú arelu. Biotopom je AI 3 Alpínske a subalpínske vápnomilné travinno-bylinné porasty (6170). Početnosť populácií na jednotlivých lokalitách je v desiatkach jedincov. Predmetom ochrany je v 2 ÚEV (Ďumbierske Tatry a Salatín). Vzhľadom na odľahlosť lokalít druh nie je vo väčšej miere priamo ohrozovaný. V malej miere môže byť ohrozený zberom, zašľapávaním rastlín v blízkosti turistických chodníkov a následnou eróziou alebo zarastanie lokality sukcesnými drevinami a umelé zalesňovanie kosodrevinou.

Jazyčník sibírsky (*Ligularia sibirica*) - významný reliktný postglaciálneho obdobia. Vlhkomilná rastlina viažuca sa na rašeliniskové biotopy. Početnosť populácií na lokalitách dosahuje desiatky až tisícny jedincov. Vyskytuje sa na niekoľkých málo lokalitách - v okolí Liptovskej Tepličky, Telgártu a Pustého Poľa. Predmetom ochrany je pre ÚEV Kráľovohoľské Tatry. Ohrozenie pre druh predstavuje zarastanie stanovišť drevinami a expanzívnymi bylinami a zmeny v hydrologickom režime (dlhodobjšie zaplavenie alebo vysychanie) biotopu. Pre ochranu druhu je potrebné zabrániť zmene vodného režimu stanovišťa, zabezpečiť kosenie lokalít v jesennom období.

* **Poniklec slovenský (*Pulsatilla slavica*)** - západokarpatský endemit. Skorý jarný druh výslných xerotermných trávnatých svahov a skalnatých vápencových a dolomitových hrebienkov. Vyskytuje sa predovšetkým v biotope Tr 5 Suché a dealpínske travinno-bylinné porasty (6190) a v biotope Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy (91Q0). Centrum rozšírenia v NP Nízke Tatry je vo vápencovej oblasti Demänovskej a Jánskej doliny v severnej časti pohoria od Salatína po Turkovú, ojedinele pri Liptovských Revúcach, Liptovskej Osade. Predmetom ochrany je pre 5 ÚEV (Červený grúň, Ďumbierske Tatry, Salatín, Turková a Zvolen). Vzhľadom na prevažne neprístupné terény nie je druh ohrozovaný. Populácie sú stabilizované v počte desiatok jedincov na lokalite. Zber rastlín alebo ohryz zverou je minimálny.

* **Poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*)** je západokarpatský endemit. Vyskytuje sa na xerothermných trávnatých svahoch v biotope Tr 1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápnom substráte (6210) a biotope Tr 5 Suché a dealpínske travinno-bylinné porasty (6190) i v sekundárnych borinách v juhozápadnej časti NP Nízke Tatry v podhorí Nízkych Tatier v okolí obcí Slovenská Ľupča, Priechod, Podkonice, Medzibrod po Ráztoku. Predmetom ochrany je v ÚEV Brvnište a Ďumbierske Tatry. Početnosť populácií dosahuje niekoľko desiatok jedincov. Faktormi ohrozenia je najmä zarastanie kriačiniami v procese sekundárnej sukcesie, hromadenie stariny a zhoršenie svetelných podmienok, nakoľko ide o heliofilný druh. Keďže sa druh viaže na poloprírodné stanovišťa, priaznivý stav populácií je závislý od vhodného obhospodarovania, ktoré predstavuje kosenie s následným odstránením pokosenej biomasy, alebo extenzívnu pastvu. Populácie viažuce sa na riedke sekundárne borovicové lesy by bolo potrebné posilniť výsevom semien a manažovať presvetlením porastu. V niektorých prípadoch je vhodným opatrením aj riadené vypálenie časti porastu, stariny (nie celoplošné) v zimnom období bez snehovej pokrývky (počas holomrazov). V miestach výskytu druhu je potrebné zabrániť úmyselnému zalesňovaniu lokality.

Zvonovec ľaliolistý (*Adenophora liliifolia*) - druh vyskytujúci sa v malej oblasti v okolí Malužinej, Kráľovej Lehoty, Jánskej doliny (Slemä, Sielnice, Skribňovo) a Pustého Poľa na hranici pôsobnosti s NP Slovenský raj. Predmetom ochrany je v ÚEV Kráľovohoľské Tatry a Skribňovo. Viaže sa na vápencové skalnaté biotopy s členitým reliéfom – biotop Sk 1 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8210), biotop Ls 6.2 Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy (91Q0) a biotop Tr 5 Suché a dealpínske travinno-bylinné porasty (6190). Sú to stanovišťa málo ovplyvnené človekom, väčšinou na ťažko prístupných miestach, preto populácie nie sú ohrozované činnosťou človeka. Početnosť populácií na lokalitách je v desiatkach jedincov. Druh je predmetom ochrany v ÚEV Kráľovohoľské Tatry a Skribňovo.

Zvonček hrubokoreňový (*Campanula serrata*) - je karpatským endemitom. Je to svetlomilný druh viazaný na lúčne a pasienkové spoločenstvá v horských polohách do subalpínskeho, výnimočne až alpínskeho stupňa. Vyskytuje sa najmä v biotopoch Lk 2 Horské kosné lúky (6520) a Tr 8 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte (* 6230), čiastočne aj v riedkych smrekových alebo bukových lesoch. Najväčšia koncentrácia lokalít je v západnej časti NP Nízke Tatry, pomerne hojne na lokalitách od Donová, Motyčiek, Liptovskej Lúžnej, v lúčnych porastoch v oblasti Demänovskej a Jánskej doliny, v okolí Malužinej, ďalej na východ sa nevyskytuje. Takisto v južnej časti Nízkych Tatier sa vyskytuje zriedkavo, sporadicky v juhozápadnej časti, na lokalitách v širšom okolí Banskej Bystrice (Baláže, Moštenická dolina) a v závere Vajskovskej doliny. Predmetom ochrany je v 4 ÚEV (Zvolen, Kráľovohoľské Tatry, Salatín a Ďumbierske Tatry). Početnosť populácií na lokalitách sa počíta v desiatkach až tisícoch jedincov aj v závislosti od stavu biotopov, v ktorých sa vyskytuje.

Grimaldia trojtyčinková (*Mannia triandra*) je frondózna pečeňovka osídľujúca tienisté, vlhké štrbiny vápencových a dolomitových skál, erodované strmé skaly a zvetraliny. Lokality výskytu v NP Nízke Tatry sa nachádzajú vo vápencovej časti na lokalitách Salatín, Siná, Demänovská dolina, Ohnište. Predmetom ochrany je v 2 ÚEV - Ďumbierske Tatry a Salatín. Reaguje na zmenu vlhkosti a osvetlenia stanovišťa, preto k nežiadúcim vplyvom na jej populáciu je najmä presvetlenie porastu.

Ochyrea tatranská (*Ochyraea tatrensis*) je paleoendemit Nízkych Tatier s niekoľkými známymi lokalitami v centrálnej časti Nízkych Tatier (v záveroch Vajskovskej doliny, doliny Zadnej vody a Krížskej doliny). Vyskytuje sa na žulových skalách v prudko tečúcich potokoch v subalpínskom až alpínskom stupni. Predmetom ochrany je len v ÚEV Ďumbierske Tatry. Druh je ohrozovaný zmenou stanovištných podmienok, akou je najmä vyschnutie alebo znečistenie vody nadmerným obsahom živín (eutrofizáciou).

Korýtkovec korutánsky (*Scapania carinthiaca*) - foliózna pečeňovka, takmer výhradne saprofytická, rastúca na hnijúcom dreve listnatých a ihličnatých drevín, na vlhkých tienistých miestach s vysokou vzdušnou vlhkosťou v horskom až subalpínskom stupni. V NP Nízke Tatry sa vyskytuje iba na južných svahoch Ďumbiera. Predmetom ochrany je len v ÚEV Ďumbierske Tatry. Druh je ohrozovaný nevhodnými zásahmi do lesov, ako je odstraňovanie mŕtveho dreva, presvetľovanie lesných porastov.

Kyjanička zelená (*Buxbaumia viridis*) - mach rastúci prevažne na odumretom práchnivejúcom dreve ihličnatých stromov (smrek, jedľa), zriedkavo listnatých vo vlhkých prevažne ihličnatých porastoch na vápenatých i nevápenatých substrátoch. Výskyt druhu indikuje vysoký stupeň zachovalosti a prirodzenosti

lesných porastov. Rozšírenie v NP Nízke Tatry sa viaže na izolované lokality v okolí Donovalov, Demänovskej a Jánskej doliny. Predmetom ochrany je len v ÚEV Kráľovoľské Tatry s pomedzi predmetného územia.

SKUEV0303 Alúvium Hrona

Územie predstavuje samotný vodný tok rieky Hron s úzkym brehovým porastom tvorený viacerými druhmi biotopov európskeho, ako aj národného významu a na ne viazaných druhov rastlín a živočíchov európskeho a národného významu. Rieka Hron od svojho prameňa v blízkosti obce Telgárt až po Banskú Bystricu predstavuje jedinečný biokoridor horského a podhorského toku o celkovej dĺžke približne 95,5 km. Biotopy a druhy určené ako predmet ochrany sú závislé od zachovania koryta a súčasného charakteru toku rieky Hron, ako aj od zachovania vodného režimu na lokalitách ich výskytu. ÚEV Alúvium Hrona zaberá 485,52 ha a tvorí úzky líniový prvok v krajine, ktorý plní i významnú funkciu migračného koridoru i úkrytu pre nespočetnú skupinu voľne žijúcich druhov zvierat.

Tabuľka č. 9: Hodnotenie stavu biotopov v rámci ÚEV Alúvium Hrona a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Ohrozenia a vplyvy	Navrhované opatrenia	Priorita
* 91E0/ Ls 1.3 a Ls 1.4	Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy a Horské jelšové lužné lesy	19,7	priaznivý	zachovanie stavu	A02, A10, A04.01.01, B02.03, D01.02, D01.04, J02.01, E01.02, I01, J02.01.02, J02.01.03, J02.05.	1, 4, 5, 6, 10, 14, 15, 16.	stredná
3260/ Vo 4	Nížinné až horské vodné toky s vegetáciou zväzu <i>Ranunculion fluitantis</i> a <i>Callitricho Batrachion</i>	0,84	nepriaznivý	zlepšenie stavu	H01, H01.08.	-	nízka
6510/ Lk 1	Nížinné a podhorské kosné lúky	64,92	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02.01, A03.03, A04.03, K02.01.	17 – III., IV.	nízka
6430/ Lk 5	Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach	1,50	priaznivý	zachovanie stavu	I01, I02.	16.	stredná
7230/ Ra 6	Slatiny s vysokým obsahom báz	1,53	nepriaznivý	zlepšenie stavu	K01.03, K02.01	17 – I., III., IV.	stredná

7140/ Ra 3	Prechodné rašeliniská a trasoviská	1,13	nepriaznivý	zlepšenie stavu	K01.03,K02. 01	17 – I., III., IV.	stredná
---------------	--	------	-------------	--------------------	-------------------	-----------------------	---------

Tabuľka č. 10: Hodnotenie stavu živočíšnych druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Alúvium Hrona a ciele na zlepšenie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhnuté opatrenia	Priorita
1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02, B02.02, B02.03, B02.04.	3, 11 – IV.	nízka
1193	<i>Bombina variegata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.01, J02.03, J02.12, J02.05.	11 – I., 14.	stredná
6965	<i>Cottus gobio</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.05, J02.12, J02.15.	11 – V., VI., 12, 14.	stredná
1086	<i>Cucujus cinnaberinus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B02.03, B02.04.	1, 3, 4, 5, 14.	stredná
2484	<i>Eudontomyzon mariae</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.01, J02.2, J02.03, J02.05, J02.12.	11 – V., VI., 12, 14.	vysoká
1105	<i>Hucho hucho</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.01, J02.2, J02.03, J02.05, J02.12.	11 – V., VI., 12, 14.	vysoká
1355	<i>Lutra lutra</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02.02, J02, B02.03, D01.01, D01.04.	11 – V., VI., 12, 14.	stredná
1307	<i>Myotis blythi</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04,03, B02.02,B02.03, A03.03,A03.04.	11 – IV., 17- III., IV., VIII., IX.	nízka
1318	<i>Myotis dasycneme</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04,03, B02.02,B02.03, A07, J02.01, J02.1, J02.14. J02.15.	11 – IV., V., VI., 17- III., IV., VIII., IX.	nízka
1321	<i>Myotis emarginatus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, G01.04,03, A03.03, A03.04.	11 – IV., 17- III., IV., VIII., IX.	nízka
1324	<i>Myotis myotis</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, G01.04, B02.03, B02.02.	11 – IV., 17.	nízka
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04,03, A02, A10.01, B02.02,B02.03.	5, 11 – IV., 17 – IX.	nízka
2001	<i>Lissotriton (=Triturus) montandoni</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04,03, A02, J02.01, B02, B04, G01.03,02, J02.15, J03.	3, 4, 11 – I., 12, 14.	stredná

Vymedzenie ÚEV Alúvium Hrona je zobrazené v prílohe č. 2.3 - IDENTIFIKÁCIA PROJEKTOVÉHO ÚZEMIA SKUEV0303 ALÚVIUM HRONA.

Rovnako je spracovaná grafická príloha i pre ďalšie ÚEV, ktoré sú predmetom tejto dokumentácie.

SKUEV0299 Baranovo

Územie sa rozprestiera na rozhraní geomorfologických celkov Zvolenská kotlina a Starohorské vrchy v klimaticky najteplejšej časti NP Nízke Tatry s celkovou rozlohou 790,556 ha. Vďaka vápnným horninám sú na odlesnených a sčasti stále kosených i pasiených plochách vyvinuté teplomilné nízkobylinné trávniky s výskytom viacerých vzácných druhov. Evidujeme tu aj viaceré jaskyne, ktoré sú útočiskom niekoľkých druhov netopierov. Travertínové prameniská v dolinke Pancierovo patria medzi najzachovalejšie v NP. Väčšina lesných porastov má pestré drevinové zloženie a niektoré aj štruktúru blízku prirodzeným lesom. Iba miestami si porasty zachovali pralesovitý charakter. ÚEV Baranovo dosahuje výmeru 861,83 ha.

Tabuľka č. 11: Hodnotenie stavu biotopov v rámci ÚEV Baranovo a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
* 9180 / Ls 4	Lipovo-javorové sutinové lesy	44,00	priaznivý	zachovanie stavu	A02, B02, F03.01.01, J01.	1, 3, 4, 7.	nízka
9130 / Ls 5.1	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy	264,05	priaznivý	zachovanie stavu	A02, B0, J01, I01, A04.01.05, D01.01.	1, 4, 5.	nízka
9150/ Ls 5.4	Vápnomilné bukové lesy	33,45	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, F06.01.	1, 4, 5, 7.	stredná
9110/ Ls 5.2	Kyslomilné bukové lesy	0,70	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01, B02.03.	1,3, 4, 5.	nízka
8310/ Sk 7	Nesprístupnené jaskynné útvary	4 jaskyne	priaznivý	zachovanie stavu	M01	-	nízka
8210/ Sk 1	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	0,43	nepriaznivý	zlepšenie stavu	x	-	nízka
*8160 / Sk 6	Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínnom stupni	0,86	priaznivý	zachovanie stavu	x	-	nízka
6510 / Lk 1	Nížinné a podhorské kosné lúky	89,47	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02.01, A03.03, A04.03, K02.01.	17-III., IV.	nízka
6210 / Tr 1 príp. * 6210 / Tr 1	Suchomilné trávniko-bylinné a krovité porasty na vápnnom podklade príp.	62,89	priaznivý	zachovanie stavu	A03.03, A04.03, K02.01.	17-III., IV.	stredná

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
* 9180 / Ls 4	Lipovo-javorové sutinové lesy	44,00	priaznivý	zachovanie stavu	A02, B02, F03.01.01, J01.	1, 3, 4, 7.	nízka
	Suchomilné travinno-bylinné porasty s významným výskytom druhov z čeľade <i>Orchideaceae</i>						
5130 / Kr 2	Porasty borievky obyčajnej	4,00	priaznivý	zachovanie stavu	A03.03, A04.03, K02.01	17-I.	stredná

Tabuľka č. 12: Hodnotenie stavu druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Baranovo a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
1902	<i>Cypripedium calceolus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B01.02, B02.03.	1, 5.	stredná
1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	priaznivý	zachovanie stavu	A02, B02, B02.02, B02.03, B02.04.	3, 11 – IV.	nízka
1193	<i>Bombina variegata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.01, J02.03, J02.12, J02.05.	11 – I., 14.	stredná
4014	<i>Carabus variolosus</i>	neznámy	zistenie stavu	B02, B02.01, B02.03, B02.04, B04, B05, J02, J02.14.	4, 11 – V., VI., 14.	stredná
1074	<i>Eriogaster catax</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, A02, A03.03, A04.03, A10.01, K02.01.	14, 17 – II., III., IV., VIII., IX.	stredná
* 6199	<i>Euplagia (=Callimorpha) quadripunctata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02.02, B02.03, A03.03, A04.03, A10.01, A07, B04, K02.01.	1, 3, 14, 17 – III., IV., VIII., IX.	stredná
1083	<i>Lucanus cervus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01.02, B02.01, B04, B02.02, B02.03, B02.04.	1, 3, 4, 5.	stredná
1060	<i>Lycaena dispar</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, A07, A10, B04, H01, J02.01, J02.05, K02.01.	14, 16, 11 – V. 17 – IV., VIII., IX.	stredná
1361	<i>Lynx lynx</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B02.03, F05.04, G01.	1, 3, 5, 14, 15.	stredná

1061	<i>Maculinea nausithous</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, A03.03, A04.03, J02.01, A07, K02.01.	14, 16, 17 – III., IV., VIII., IX.	stredná
1323	<i>Myotis bechsteini</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B02.03, B02.04, B04.	3, 4, 11 – IV.	stredná
1324	<i>Myotis myotis</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, G01.04, B02.03, B02.02.	11 – IV., 17.	nízka
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04,03, A02, A10.01, B02.02, B02.03.	5, 11 – IV., 17 – IX.	nízka
* 1087	<i>Rosalia alpina</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01.02, B02, B02.01, B02.03, B02.04, B02.02, B04.	1, 2, 3, 4, 5, 14.	stredná
* 1354	<i>Ursus arctos</i>	priaznivý	zachovanie stavu	A02, G01, A10, B02.03, F05.04.	1, 5, 14, 15, 17 - VIII., IX.	nízka

SKUEV0297 Brezinky

Územie s výmerou 8,95 ha pozostáva zo šiestich izolovaných plôch na Horehroní situovaných na južnom predhorí Nízkych Tatier v okolí obcí Telgárt a Šumiac. ÚEV je zamerané na druhovú ochranu živočíchov viazaných na mokrade a biotopovú ochranu vresovísk, rašelinísk a slatín.

Najväčšia plocha je monitorovaná (TML_4030_028), kde je dobre vyvinutý porast *Calluna vulgaris* s prímiesou horských druhov (*Achyrophorus uniflorus*, *Gentiana asclepiadea*, *Poa chaixii*, *Potentilla aurea*, *Soldanella hungarica*, *Vaccinium vitis-idaea*). Lokalita bola v minulosti vypálená. Požiarom bola postihnutá asi 70 % plochy. Preto je v súčasnosti vysoké percento pokryvnosti machov. Zvyšných 5 plôch predstavujú biotopy Ra 3 Prechodné rašeliniská a trasoviská (7140) a Ra 6 Slatiny s vysokým obsahom báz (7230), resp. ich vegetačná mozaika. V „biotope Ra 3“ dominujú druhy machu *Sphagnum* a ostrice (*Carex*), resp. páperníky (*Eriophorum*). Nachádzajú sa v blízkosti potokov, resp. pramenných oblastí, kde je substrát sytený vodou a dochádza k rašelineniu substrátu. Zaznamenal sa ústup vzácných druhov, napr. rosnička okrúhlostá (*Drosera rotundifolia*), fialka močiarna (*Viola palustris*), páperovník úzkolistý (*Eriophorum angustifolium*), páperovník pošvatý (*Eriophorum vaginatum*), hadovník väčší (*Bistorta major*), ostrica Davallova (*Carex davalliana*), ostrica dvojdomá (*Carex dioica*), vstavacovec májový (*Dactylorhiza majalis*), päťprstnica hustokvetá (*Gymnadenia densiflora*), prvosenka pomúčená (*Primula farinosa*), vrba plazivá rozmarinolistá (*Salix repens* subsp. *rosmarinifolia*), barička močiarna (*Triglochin palustre*).

Tabuľka č. 13: Hodnotenie stavu nelesných biotopov v rámci ÚEV Brezinky a ciele na zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
7230 / Ra 6	Slatiny s vysokým obsahom báz	1,02	priaznivý	zachovanie stavu	K01.03, I02, K02.01.	17 - III.	nízka
7140 / Ra 3	Prechodné rašeliniská a trasoviská	1,70	priaznivý	zachovanie stavu	K01.03, I02, K02.01.	17 - III.	stredná
4030 / Kr 1	Vresoviská	3,82	priaznivý	zachovanie stavu	H05.01, F04.02, K02.01.	17 - I.	nízka

Tabuľka č. 14: Hodnotenie stavu druhov živočíchov a ich biotopov v rámci ÚEV Brezinky a ciele na zlepšenie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia v	Priorita
1193	<i>Bombina variegata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.01, J02.03, J02.12, J02.05.	11 – I, 14.	stredná
1060	<i>Lycaena dispar</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, A07, A10, B04, H01, J02.01, J02.05, K02.01.	14, 16, 11 – V. 17 – IV. VIII. IX.	stredná

SKUEV0298 Brvnište

Predmetné ÚEV je výnimočné druhovou ochranou v podobe predovšetkým výskytu karpatského subendemitu cyklámenu purpurového fatranského (*Cyclamen purpurascens* subsp. *immaculatum*), ktorý je charakteristickým pre oblasť Veľkej Fatry, ale v tejto oblasti s jeho početnou a stabilnou populáciou dosahuje priaznivý stav. Nemožno opomenúť i ďalšie predmety ochrany v podobe lesných biotopov s dominanciou buka lesného v priaznivom stave a zástupcov druhov flóry i fauny. Výmera tohto územia zaberá 75,45 ha lesného pozemku v katastrálnych územiach Priechod a Podkonice.

Tabuľka č. 15: Hodnotenie stavu esných biotopov v rámci ÚEV Brvnište a ciele na zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
9130 / Ls 5.1	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy	7,86	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02, B02.03, B07, D01.02, D02.03.	1, 3, 4, 5. 11 – VIII.	nízka
9150 / Ls 5.4	Vápnomilné bukové lesy	66,91	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02, B02.03, B07.	1, 3, 4, 5, 14.	stredná

Tabuľka č. 16: Hodnotenie stavu druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Brvnište a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
*4107	<i>Cyclamen purpurascens</i> subsp. <i>immaculatum</i>	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02, B02.03, B07, D01.02, D02.03, F04.01.	1, 3, 4, 5, 10, 14, 15.	nízka
4111	<i>Pulsatilla subslavica</i>	priaznivý	zachovanie stavu	x	-	stredná

1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02, B02.02, B02.03, B02.04.	3, 11 – IV.	nízka
1193	<i>Bombina variegata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.01, J02.03.	11 – I., 14.	stredná
*1087	<i>Rosalia alpina</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01.02, B02, B04, B02.01, B02.03, B02.04, B02.02.	1, 2, 3, 4, 5, 14.	stredná
1323	<i>Myotis bechsteini</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	nízka
1324	<i>Myotis myotis</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	nízka
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04,03, A02, A10.01, B02.02, B02.03.	5, 11 – IV., 17 – IX.	stredná

SKUEV0150 Červený grúň

ÚEV Červený grúň sa nachádza v katastrálnom území obce Partizánska Ľupča na výmere 246,27 ha. Toto rozsiahle územie tvorené komplexom starých, zachovalých ochranných lesov je zastúpené viacerými lesnými biotopmi, ale ponúka i vhodné biotopy viacerým druhom vtákov, cicavcov (v podbe veľkých šeliem) i zástupcov flóry viazaných na lesné spoločenstvá alebo preriedle lesné ekosystémy v hrebeňových partiách s plytkou pôdou a vystúpajúcou materskou horninou.

Tabuľka č. 17: Hodnotenie stavu biotopov v rámci ÚEV Červený grúň a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
* 9180 / Ls 4	Lipovo-javorové sutinové lesy	0,75	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02, F03.01.01, J01.	1, 3, 4, 7.	nízka
9130 / Ls 5.1	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy	4,15	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02, B02.03, B07, D01.02, D02.03.	1, 3, 4, 5.	nízka
9150 / Ls 5.4	Vápnomilné bukové lesy	58,56	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02, B02.03, B07.	1, 3, 4, 5, 14.	stredná
91Q0 / Ls 6.2	Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy	4,91	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02.	3, 4.	nízka

8210 / Sk 1	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	3,10	priaznivý	zachovanie stavu	x	-	nízka
-------------	---	------	-----------	------------------	---	---	-------

Tabuľka č. 18: Hodnotenie stavu druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Červený grúň a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
*2094	<i>Pulsatilla slavica</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	x	-	stredná
1352	<i>Canis lupus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02.03, D01.02, F03.01, F05.04, G01.	5, 14, 15.	stredná
1361	<i>Lynx lynx</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, G01, B02.02, B02.03, F05.04.	1, 3, 5, 14, 15.	stredná
* 1354	<i>Ursus arctos</i>	priaznivý	zachovanie stavu	A02, A10, G01, B02.03, F05.04.	1, 5, 14, 15, 17 – III., IX.	nízka
1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02, B02.02, B02.03, B02.04.	3, 11 – IV.	stredná
1193	<i>Bombina variegata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.01, J02.03.	11 – I., 14.	stredná
1323	<i>Myotis bechsteini</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	nízka
1324	<i>Myotis myotis</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	nízka
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04,03, A02, A10.01, B02.02, B02.03.	5, 11 – IV., 17 – IX.	nízka

SKUEV0302 Ďumbierske Tatry

ÚEV Ďumbierske Tatry je druhým najrozsiahlejším sústavou ÚEV v pôsobnosti Správy NAPANT o celkovej výmere 44 125,94 ha s početným zoznamom predmetov ochrany: 31 druhmi vzácnych taxónov (z ktorých 22 patrí k živočíšnym druhom) a 26 typmi biotopmi (z ktorých 10 patrí medzi lesné biotopy). Predmetné ÚEV sa rozprestiera od horského sedla Čertovica smerom na západ až po Dolný Jelenec. Územne zasahuje do 34 katastrálnych území a pozostáva z troch samostatných polygónov. Stav predmetov ochrany je pomerne rozmanitý, hodnotenie za jednotlivé predmety ochrany je v tabuľkách č. 20 a 21.

Prioritný lesný biotop Ls 4 Lipovo-javorové sutinové lesy (* 9180), nachádzajúci sa na rozsiahlej výmere, obsadzuje spravidla nehostinné podmienky úžľabín a suťovísk, ktoré nemajú z uvedeného dôvodu veľké hospodárske využitie. Je celkovo v priaznivom stave, okrem niektorých lokalít predovšetkým v severnej časti ÚEV. Človekom ovplyvnené ekosystémy tohto biotopu sú, napr. v oblasti Svidova, kde v dôsledku rozširovania dobývacieho priestoru bola časť priamo zničená a ostatné plochy v dôsledku prašnosti výrazne chradnú.

Na ďalších viacerých lokalitách sú tieto spoločenstvá atakované raticovou zverou, ktoré selektívnych ohryzom niektorých druhov stromov, ako napr. lipa, menia druhovú štruktúru lesného biotopu a tým ho

bud' zhoršujú alebo ničia, nakoľko na ploche absentujú dominantné druhy drevín pre daný biotop. Na niektorých lokalitách aj bez významného negatívneho vplyvu zastúpenie niektorých cenných listnáčov nezodpovedá určeným kritériám. Pre absentujúce plošné mapovanie lesných biotopov nie je možné nateraz kvantifikovať jeho rozsah.

Tabuľka č. 19: Hodnotenie stavu biotopov v rámci ÚEV Ďumbierske Tatry a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
* 9180 / Ls 4	Lipovo-javorové sutinové lesy	768,92	priaznivý	zachovanie stavu	A02, B02, F03.01.01, J01.	1, 3, 4, 7.	nízka
* 91E0 / Ls 1.3 , Ls 1.4	Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy, Horské jelšové lužné lesy	21,45	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, A10, B02.03, D01.01, E01, G01, E01.02, I01, J02.01, J02.01.03, D01.03, J02.05.	1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11 – I., až IX., 12, 13, 14, 15, 16.	stredná
* 91D0/ Ls 7.3	Rašeliniskové smrekové lesy	11,27	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, A10, B02.03, D01.01, J02.01, E01, G01, E01.02, I01, J02.01, J02.01.03, D01.03, J02.05.	1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11 – I., až IX., 12, 13, 14, 15, 16.	stredná
91Q0 / Ls 6.2	Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy	306,90	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02.	3, 4.	stredná
9130 / Ls 5.1	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy	5094,99	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02, B02.03, B07, D01.02, D02.03	1, 3, 4, 5.	nízka
9110 / Ls 5.2	Kyslomilné bukové lesy	403,73	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01, B02.03.	1,3, 4, 5.	nízka
9140 /Ls 5.3	Javorovo-bukové horské lesy	518,72	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02.03, H04.	1,3, 4, 5.	stredná
9150 / Ls 5.4	Vápnomilné bukové lesy	1263,85	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01, B02, B02.03.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 14.	nízka
9410 / Ls 9.1, Ls 9.2, Ls 9.3	Smrekové lesy čučoriedkové, Smrekové lesy vysokobylinné,	8365,41	nepriaznivý	zlepšenie stavu	H04, B01, B02.01, B02, B07,	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 14, 15.	nízka

	Smrekové lesy podmäčané				B02.03, D03.01.02.		
*4070 / Kr10	Kosodrevina	2747,59	priaznivý	zachovanie stavu	D01.01, D01.03, D03.01.02, B02.03.	9 (čiastočne) 14, 15.	nízka
8310/ Sk 8	Nesprístupnené jaskynné útvary	45,00	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka
8210 / Sk 1	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	91,06	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka
8220 / Sk 2	Silikátové skalné steny so štrbinovou vegetáciou	107,78	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka
8110 / Sk 3	Silikátové sutiny v montánnom až alpínskom stupni	147,34	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka
*8160 / Sk 6	Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínom stupni	2,84	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka
7140 / Ra 3	Prechodné rašeliniská a trasoviská	0,73	nepriaznivý	zlepšenie stavu	K01.03, K02.01.	17 -I, III.	stredná
7230 / Ra 6	Slatiny s vysokým obsahom báz	0,15	nepriaznivý	zlepšenie stavu	K01.03, K02.01.	17 -I, III.	stredná
6510 / Lk 1	Nížinné a podhorské kosné lúky	523,37	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02.01, A03.03, A04.03, K02.01.	17 -III, IV.	stredná
6520 / Lk 2	Horské kosné lúky	88,46	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A03.03, A04.03, E01, K02.01.	17 -III, IV.	nízka
6430 / Lk 5	Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúčach	15,00	priaznivý	zachovanie stavu	I01, I02.	16	stredná
*6230 / Tr 8	Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na	2700,00	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A03.03, A04.03, K02.01.	17 -III, IV.	stredná

	silikátovom podklade						
6210 *6210 / Tr 1 Tr 1.1	Suchomilné trávinnobylinné a krovinové porasty na vápnitom substráte	91,00	priaznivý	zachovanie stavu	A03.03, A04.03, K02.01.	17 -III, IV.	stredná
6150/ Al 1, Al 2	Alpínske trávinnobylinné porasty na silikátovom podklade, Alpínske snehové výležišká na silikátovom podklade	150	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	stredná
6170/ Al 3, Al 4	Alpínske a subalpínske vápnomilné trávinnobylinné porasty, Alpínske snehové výležišká na vápnitom podklade	32,69	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	stredná
4060	Vresoviská a spoločenstvá kríčkov v subalpínskom a alpínskom stupni	50,00	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka

Tabuľka č. 20: Hodnotenie stavu druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Ďumbierske Tatry a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
1379	<i>Mannia triandra</i>	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	stredná
1902	<i>Cypripedium calceolus</i>	priaznivý	zachovanie stavu	A02, B01.02, B02.03	1	nízka
*2074	<i>Dianthus nitidus</i>	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	stredná
*2094	<i>Pulsatilla slavica</i>	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	stredná
4111	<i>Pulsatilla subslavica</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	K02.01	17 - I., III., IV.	stredná
*4070	<i>Campanula serrata</i>	priaznivý	zachovanie stavu	K02	17 - III, IV.	stredná

* 4107	<i>Cyclamen purpurascens</i> subsp. <i>immaculatum</i>	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02, B02.03	1,5	nízka
4119	<i>Ochyraea tatrensis</i>	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	stredná
6166	<i>Scapania carinthiaca</i>	priaznivý	zlepšenie údajov	B02, B07	1,5	nízka
1352	<i>Canis lupus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02.03, D01.02, F03.01, F05.04, G01.	5, 14, 15.	nízka
1361	<i>Lynx lynx</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, G01, B02.02, B02.03, F05.04.	1, 3, 5, 14, 15.	stredná
* 1354	<i>Ursus arctos</i>	priaznivý	zachovanie stavu	A02, A10, B02.03, F05.04, G01.	1, 5, 14, 15, 17 – III., IX.	nízka
1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02, B02.02, B02.03, B02.04.	3, 11 – IV.	nízka
1193	<i>Bombina variegata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.01, J02.03.	11 – I., 14.	stredná
1323	<i>Myotis bechsteini</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	nízka
1324	<i>Myotis myotis</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	nízka
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04,03, A02, A10.01, B02.02, B02.03.	5, 11 – IV., 17 – IX.	nízka
1086	<i>Cucujus cinnaberinus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B02.03.	1, 3, 4.	nízka
6965	<i>Cottus gobio</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.05, J02.15, J02.12.	11 – V., VI., 12, 14.	stredná
1060	<i>Lycaena dispar</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, A07, A10, B04, H01, J02.01, J02.05.	14, 16, 11 – V., 17 – IV., VIII., IX.	stredná
1083	<i>Lucanus cervus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01.02, B02.01, B02.02, B02.03, B02.04.	1, 3, 4, 5.	stredná
* 1087	<i>Rosalia alpina</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01.02, B02, B02.01, B02.03, B02.04, B04, B02.02.	1, 3, 4, 5, 14.	stredná
1318	<i>Myotis dasycneme</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A07, B02.02, B02.03, J02.01, J02.14, J02.15.	1, 3, 14, 11 – I., 12, 14.	stredná
1355	<i>Lutra lutra</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02.02, B02.03, D01.01, D01.04, J02.	11 – VI., V., 12, 14.	stredná
1612	<i>Microtus tatricus</i>	priaznivý	zachovanie stavu	A04.03, B02.02, B02.03, G01.02, G01.04.01.	1, 3, 4, 5, 11-III., 14, 16.	vysoká

2001	<i>Lissotriton (=Triturus) montandoni</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B04, B02, B02.04, J02.01, J02.15, J03, G01.03.02.	1, 3, 14, 11 – I., 12, 14.	stredná
* 4003	<i>Marmota marmota latirostris</i>	priaznivý	zachovanie stavu	D01.01, G01.02, G02.02, K03.04, K02.01, G01.04.01.	14, 11-III., 10, 13, 15.	stredná
* 4006	<i>Rupicapra rupicapra tatrica</i>	priaznivý	zachovanie stavu	D01.01, G01.02, G02.02, K02.01, G01.04.01.	13, 11-III., 14, 15.	stredná
4014	<i>Carabus variolosus</i>	neznámy	zlepšenie údajov	B02, B02.02, B02.03, B02.04, B04, B05, J02, J02.14.	4, 11 – V., VI., 14.	stredná
*4024	<i>Pseudogaurotina excellens</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02.04, B02, B01.02, B02.02, B02.03, B02.01.02.	1, 3, 4, 5, 16, 14.	stredná
* 6199	<i>Euplagia (=Callimorpha) quadripunctata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A03.03, A04.03, A07, A10.01, B02.02, B02.03, B04.	1, 3, 14, 17 – III., VIII., IX.	stredná

SKUEV0153 Horné lazy

ÚEV Horné lazy sú nevelkým územím o výmere 37,90 ha lokalizovaným mimo zastavaných území Valaská a Brezno, no napriek tomu významným z hľadiska starostlivosti o nelesné biotopy a živočíchy, ktoré sú druhmi európskeho významu. Všetky predmety ochrany sú v nepriaznivom stave, čo vyplýva z polohy územia i blízkej investičnej činnosti v podobe budovania cyklotrás.

V minulosti sa na predmetnom území vyskytoval aj druh jasoň červenooký (*Parnassius apollo*), avšak v súčasnosti sa jeho výskyt v predmetnom území nezaznamenal. Dôvody pre jeho zánik na lokalite pravdepodobne spôsobil komplex faktorov, ktoré ešte nie sú v celom rozsahu známe. Preto navrhujeme v opatrení č. 7 podopatrenie VIII., t. j. transfér imág z inej existujúcej lokality i podpory hostiteľských rastlín húseníc a redukciu krovitých zárastov v projektovom území. Druh nie je predmetom ochrany ÚEV.

Tabuľka č. 21: Hodnotenie stavu nelesných biotopov v rámci ÚEV Horné lazy a ciele na zlepšenie a zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
8210/ Sk 1	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	0,29	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka
6210 / Tr 1	Suchomilné trávinnobylinné a krovinné porasty na vápnitom substráte	1,90	nepriaznivý	zlepšenie stavu	K02.01.	17 - I.	stredná

Tabuľka č. 22: Hodnotenie stavu druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Horné lazy a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04,03, A02, A10.01, B02.02, B02.03.	5, 11 – IV., 17 – IX.	nízka
70802	<i>Parnassius apollo</i>	nepotvrdený výskyt	zlepšenie údajov	G01.04,03, L08, A02, A10.01, B02.02, B02.03, M01.01, M01.02, M01.03.	5, 11 – IV., 17 – IX.	stredná

SKUEV0154 Suchá dolina

ÚEV Suchá dolina sa nachádza v extraviláne obce Valaská na výmere 3,10 ha. Predmetom ochrany sú nelesné biotopy, na výskyt ktorých sa viažu viaceré vzácne druhy z čelade *Orchidaceae*. Práve tieto predmety ochrany osídľujú slnkom zaliate lokality doposiaľ manažované pastvou hospodárskych zvierat.

Tabuľka č. 23: Hodnotenie stavu nelesných biotopov v rámci ÚEV Suchá dolina a ciele na zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
6510 / Lk 1	Nížinné a podhorské kosné lúky	0,47	priaznivý	zachovanie stavu	A03	-	nízka
6210 / Tr 1	Suchomilné trávinnobylinné a krovinové porasty na vápniťom substráte	0,93	priaznivý	zachovanie stavu	A03	-	stredná

Tabuľka č. 24: Hodnotenie stavu druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Suchá dolina a ciele na zlepšenie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04,03, A02, A10.01, B02.02, B02.03.	5, 11 – IV., 17 – IX.	stredná

1324	<i>Myotis myotis</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02.02, B02.03, G01.04.03.	17, 14, 11 – IV.	nízka
1074	<i>Eriogaster catax</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02, A03.03, A04.03, A10.01.	17, 14, 11 – IV.	nízka

SKUEV0151 Pohorelské vrchovisko

ÚEV Pohorelské vrchovisko má výmeru 20,14 ha a nachádza sa tesne v nadväznosti na intravilán obce Pohorelá. V ÚEV je zaznamenaný biotop Ls 7.3 Rašeliniskové lesy (* 91D0) na výmere 6,01 ha a nelesný biotop Ra 3 Prechodné rašeliniská a trasoviská (7140) na ploche o výmere 0,78 ha. Oba sú v priaznivom stave vďaka pravidelnému cielenému manažmentu (kosba a následné odstraňovanie biomasy na jeho ploche v mozaikovej štruktúre).

Tabuľka č. 25: Hodnotenie stavu biotopov v rámci ÚEV Pohorelské vrchovisko a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
*91D0 / Ls 7.3	Rašeliniskové lesy	6,01	priaznivý	zachovanie stavu	D01.01, D01.04, D02.01.01.	10, 11, I., III., VIII., 16, 14.	stredná
7140 / Ra 3	Prechodné rašeliniská a trasoviská	0,78	nepriaznivý	zlepšenie stavu	K02.01, K02.02.	17 - I., III.	stredná

Tabuľka č. 26: Hodnotenie stavu druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Pohorelské vrchovisko a ciele na zlepšenie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
6216	<i>Hamatocaulis vernicosus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	K02.01, K02.02.	17 - I., III.	nízka
1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02, B02.02, B02.03, B02.04.	3, 11 – IV.	stredná
1193	<i>Bombina variegata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.01, J02.03, J02.05, J02.12.	11 – I., 14.	stredná
4014	<i>Carabus variolosus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B02.03, B02.04,	4, 11 – V., VI., 14.	stredná

				B04, B05, J02, J02.14.		
1355	<i>Lutra lutra</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02.02, B02.03, D01.01, D01.04, J02.	11 – VI., V., 12, 14.	stredná
1323	<i>Myotis bechsteini</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	nízka
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04.03, A02, A10.01, B02.02, B02.03.	5, 11 – IV., 17 – IX.	nízka
1324	<i>Myotis myotis</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02.02, B02.03, G01.04.03.	17, 14, 11 – IV.	vysoká

SKUEV0060 Chraste

ÚEV Chraste je rozsiahlejším územím s výmerou 15,80 ha, ktoré je lokalizované v extraviláne obcí Svätý Kríž a Dúbrava v okrese Liptovský Mikuláš. Celé územie je zamerané na ochranu nelesných spoločenstiev a druhov viazaných na špecifický hydrický režim lokality.

Tabuľka č. 27: Hodnotenie stavu nelesných biotopov v rámci ÚEV Chraste a ciele na zlepšenie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
7230 / Ra 6	Slatiny s vysokým obsahom báz	2,00	nepriaznivý	zlepšenie stavu	K02.01.	17 - I., III.	stredná
7140 / Ra 3	Prechodné rašeliniská a trasoviská	1,21	nepriaznivý	zlepšenie stavu	K02.01.	17 - I., III.	stredná

Tabuľka č. 28: Hodnotenie stavu živočíšnych druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Chraste a ciele na zlepšenie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
1193	<i>Bombina variegata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.01, J02.03, J02.05, J02.12.	11 – I., 14.	stredná
1013	<i>Vertigo geyeri</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A03.01, A04.01, H01, H02, J02.01, J03.	17 – I., III., 16, 14.	stredná

SKUEV0310 Kráľovohoľské Tatry

ÚEV Kráľovohoľské Tatry s výmerou 30 632,02 ha zasahuje do katastrálnych území obcí: Bacúch, Bravčovo, Heľpa, Jarabá, Pohorelá, Polomka, Telgárt, Závadka nad Hronom, Šumiac, Hybe, Kráľova Lehota, Malužiná, Nižná Boca, Vyšná Boca, Východná, Liptovská Teplička, Vernár, Vikartovce. Prevažná výmera je lokalizovaná v severovýchodnej časti NP Nízke Tatry a v malom rozsahu presahuje i do ochranného pásma NP Nízke Tatry. Predmety ochrany tvorí 21 biotopov európskeho významu (z toho 9 lesného charakteru) a 5 z nich sú prioritné. V tabuľke č. 30 je uvedený aj druh *Cypripedium calceolus*, ktorý nie je predmetom ochrany tohto ÚEV.

Tabuľka č. 29: Hodnotenie stavu biotopov v rámci ÚEV Kráľovohoľské Tatry a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
* 9180 / Ls 4	Lipovo-javorové sutinové lesy	91,44	priaznivý	zachovanie stavu	A02, B02, F03.01.01, J01.	1, 3, 4, 7.	stredná
* 91E0 / Ls 1.3 Ls 1.4	Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy, Horské jelšové lužné lesy	75,53	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, A10, B02.03, D01.01, D01.03, J02.01, E01, G01, E01.02, I01, J02.01, J02.01.03, J02.05.	1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11 – I., až IX., 12, 13, 14, 15, 16.	nízka
*91D0 / Ls 7.3	Rašeliniskové smrekové lesy	11,22	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, A10, B02.03, D01.01, D01.03, J02.01, E01, G01, E01.02, J02.01, J02.01.03, J02.05.	1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11 – I., až IX., 12, 13, 14, 15, 16.	stredná
91Q0 / Ls 6.2	Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy	9,19	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02.	3, 4.	stredná
9130 / Ls 5.1	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy	426,93	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01, B02, B02.03, B07, D01.02, D02.03.	1, 3, 4, 5.	nízka
9110 / Ls 5.2	Kyslomilné bukové lesy	184,46	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01, B02.03.	1,3, 4, 5.	nízka
9140 /Ls 5.3	Javorovo-bukové horské lesy	26,31	priaznivý	zachovanie stavu	B01, H04, B02.03,	1,3, 4, 5.	nízka

9150 / Ls 5.4	Vápnomilné bukové lesy	397,95	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01, B02, B02.03, B07.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 14.	stredná
9410 / Ls 9.1, Ls 9.2.	Smrekové lesy čučoriedkové, Smrekové lesy vysokobylinné	3374,0	nepriaznivý	zlepšenie stavu	H04, B01, B02.01, B02,B07, B02.03, D03.01.02.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 14, 15.	nízka
* 4070 / Kr10	Kosodrevina	601,82	priaznivý	zachovanie stavu	D01.01, D01.03, D03.01.02, B02.03, B07.	9 (čiastočne), 14, 15.	nízka
8310/ Sk 8	Nesprístupnené jaskynné útvary	14 jaskýň	priaznivý	zachovanie stavu	M01	-	nízka
8220/ Sk 2	Silikátové skalné steny so štrbinovou vegetáciou	2,20	nepriaznivý	zlepšenie stavu	X	-	nízka
8110/ Sk 3	Silikátové sutiny v montánnom až alpínskom stupni	10,90	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka
7230/ Ra 6	Slatiny s vysokým obsahom báz	10,00	nepriaznivý	zlepšenie stavu	K02.01, K02.02	17 - I., III.	stredná
7140/ Ra 3	Prechodné rašeliniská a trasoviská	2,03	nepriaznivý	zlepšenie stavu	K02.01, K02.02	17 - I., III.	stredná
6510/ Lk 1	Nížinné a podhorské kosné lúky	253,21	nepriaznivý	zlepšenie stavu	K02.01.	17 - I., III., IV.	stredná
6520/ Lk 2	Horské kosné lúky	3,19	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A03.03, A04.03, K02.01.	17 -III., IV.	nízka
6430/ Lk 5	Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach	15,00	nepriaznivý	zlepšenie stavu	X	-	stredná
* 6230/ Tr 8	Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte	1100,0	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A04	17 -III., IV., V.	stredná
6150/ Al 1, Al 2	Alpínske trávinn o-bylinné porasty na silikátovom podklade, Alpínske snehové výležišká na	310,01	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	stredná

	silikátovom podklade						
4060/ AI 9	Vresoviská a spoločenstvá kríčkov v subalpínskom a alpínskom stupni	50,00	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka

Tabuľka č. 30: Hodnotenie stavu druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Kráľovoohoľské Tatry a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
4068	<i>Adenophora liliifolia</i>	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka
1902	<i>Cypripedium calceolus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B01.02, B02.03.	1, 5	nízka
*4070	<i>Campanula serrata</i>	priaznivý	zachovanie stavu	K02.01.	17 - III, IV.	nízka
1386	<i>Buxbaumia viridis</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B01.02, B02.03.	1, 4, 5	stredná
1758	<i>Ligularia sibirica</i>	priaznivý	zachovanie stavu	K02.01.	17 - I., III	nízka
1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02, B02.02, B02.03, B02.04.	3, 11 – IV.	nízka
1193	<i>Bombina variegata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.01, J02.03.	11 – I., 14.	stredná
1352	<i>Canis lupus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02.03, D01.02, F03.01, F05.04, G01.	5, 14, 15.	nízka
4014	<i>Carabus variolosus</i>	neznámy	zlepšenie údajov	B02, B02.02, B02.03, B02.04, B04, B05, J02, J02.14.	4, 11 – V., VI., 14.	stredná
6965	<i>Cottus gobio</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.05, J02.15, J02.12.	11 – V., VI., 12, 14.	stredná
1086	<i>Cucujus cinnaberinus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B02. 03.	1, 3, 4.	stredná

4036	<i>Leptidea morsei</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A10, A04.03, B01.02, B02.01, B04, K02.01.	1, 5, 14, 16, 17 – II., III., IV., VIII., IX.	stredná
1355	<i>Lutra lutra</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02.02, B02.03, D01.01, D01.04, J02.	11 – VI., V., 12, 14.	stredná
1361	<i>Lynx lynx</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, G01, B02.02, B02.03, F05.04.	1, 3, 5, 14, 15.	stredná
*4003	<i>Marmota marmota latirostris</i>	priaznivý	zachovanie stavu	D01.01, G01.02, G02.02, K03.04, K02.01, G01.04.01.	14, 10, 13, 15.	stredná
1612	<i>Microtus tatricus</i>	priaznivý	zachovanie stavu	A04.03, B02.02, B02.03, G01.02, G01.04.01.	1, 3, 4, 5, 14, 16.	vysoká
1323	<i>Myotis bechsteini</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	stredná
1318	<i>Myotis dasycneme</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A07, B02.02, B02.03, J02.01, J02.14, J02.15.	1, 3, 14, 11 – I., 12, 14.	nízka
1324	<i>Myotis myotis</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	nízka
*4024	<i>Pseudogaurotina excellens</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02.04, B02, B01.02, B02.02, B02.03, B02.01.02.	1, 3, 4, 5, 16, 14.	stredná
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04.03, A02, A10.01, B02.02, B02.03.	5, 11 – IV., 17 – IX.	nízka
*1087	<i>Rosalia alpina</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01.02, B02, B02.01, B02.03, B02.04, B04, B02.02.	1, 3, 4, 5, 14.	stredná
2001	<i>Lissotriton (=Triturus) montandoni</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B04, B02, B02.04, J02.01, J02.15, J03, G01.03.02.	1, 3, 14, 11 – I., 12, 14.	stredná

*1354	<i>Ursus arctos</i>	priaznivý	zachovanie stavu	A02, A10, B02.03, F05.04, G01.	1, 5, 14, 15, 17 – III., IX.	nízka
1013	<i>Vertigo geyeri</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A03.01, A04.01, H01, H02, J02.01, J03.	17 – I., III., 16, 14.	stredná

SKUEV0197 Salatín

ÚEV Salatín je rozsiahlym ÚEV s výmerou 3 368,29 ha, ktoré je lokalizované mimo zastavaného územia obce Partizánska Ľupča. Je to prevažne lesné územie s početným výskytom vzácných druhov, za rastliny možno uviesť prítomnosť viaceré vzácne taxóny, * poniklec slovenský (*Pulsatilla slavnica*), klinček včasný (*Dianthus praecox* subsp. *praecox*), klinček lesklý (*Dianthus nitidus*), vstavač mužský poznačený (*Orchis mascula* subsp. *signifer*), ale i druhy viazané na vlhké prostredia ako tučnica obyčajná (*Pinguicula vulgaris*), päťprstnica voňavá (*Gymnadenia odoratissima*), z drevín je významný rod jarabina (*sp. Sorbus*) zastúpený vzácnymi druhmi. Na území sa nachádza tiesňava Hučiaky poskytujúca azonálnu inverziu a ideálne nedostupné stanovišťa, vhodné pre prirodzený proces autoregulácie v prírodnom prostredí, ktoré zakonzervovali lesné spoločenstvá vo vysokom štádiu prirodzenosti. Zvláštnosťou je i mikropopulácia druhu *Rupicapra rupicapra tatrica*, ktorá napriek malej početnosti cca 5 jedincov je dlhodobu stabilná a predstavuje jedinou nízkotatranskú lokalitu mimo ÚEV Ďumbierske Tatry.

Tabuľka č. 31: Hodnotenie stavu biotopov v rámci ÚEV Salatín a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
* 9180 / Ls 4	Lipovo-javorové sutinové lesy	27,99	priaznivý	zachovanie stavu	A02, B02, F03.01.01.	1, 3, 4, 7.	stredná
91Q0 / Ls 6.2	Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy	31,08	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02.	3, 4.	nízka
9130 / Ls 5.1	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy	218,55	priaznivý	zachovanie stavu	B01, D02.03, B02.03, B07, D01.02, B02.	1, 3, 4, 5.	stredná
9140 / Ls 5.3	Javorovo-bukové horské lesy	37,00	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02.03, H04.	1,3, 4, 5.	stredná
9150 / Ls 5.4	Vápnomilné bukové lesy	344,61	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01, B02, B02.03, B07.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.	nízka
9410 / Ls 9.1, Ls 9.2.	Smrekové lesy čučoriedkové, Smrekové lesy vysokobylinné	178,67	nepriaznivý	zlepšenie stavu	H04, B01, B02.01, B02, B02.03, B07, D03.01.02.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 14, 15.	nízka
*4070 / Kr10	Kosodrevina	20,176	priaznivý	zachovanie stavu	D01.01, D03.01.02, B02.03, B07.	9, 14, 15.	nízka
8310 / Sk 8	Nesprístupnené jaskynné útvary	12,0	priaznivý	zachovanie stavu	M01.	-	nízka

6510 / Lk 1	Nížinné a podhorské kosné lúky	184,0	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02.01, A03, A04	17 -III, IV.	stredná
6170 / AI 3	Alpínske a subalpínske vápnomilné trávno-bylinné porasty	39,34	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	stredná
6430 / AI 5	Brehové porasty devätsilov	1,0	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka
8210 / Sk 1	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	22,14	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka
* 8160 / Sk 6	Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínnom stupni	0,05	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka

Tabuľka č. 32: Hodnotenie stavu druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Salatín a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
1379	<i>Mannia triandra</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	X	-	stredná
*4070	<i>Campanula serrata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	K02.01.	17 - III, IV.	stredná
*2094	<i>Pulsatilla slavica</i>	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka
*2074	<i>Dianthus nitidus</i>	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka
1193	<i>Bombina variegata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.01, J02.03.	11 – I., 14.	stredná
1323	<i>Myotis bechsteini</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03.	3, 4, 11 – IV.	stredná
1324	<i>Myotis myotis</i>	priaznivý	zachovanie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03.	3, 4, 11 – IV.	nízka
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04,03, A02, A10.01, B02.03.	5, 11 – IV., 17 – IX.	nízka
1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02, B02.03.	3, 11 – IV.	nízka
1361	<i>Lynx lynx</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, G01, B02.03, F05.04.	1, 3, 5, 14, 15.	stredná
*1087	<i>Rosalia alpina</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01.02, B02, B02.01, B02.03, B02.04, B04.	1, 3, 4, 5, 14.	stredná
*4006	<i>Rupicapra rupicapra tatrica</i>	priaznivý	zachovanie stavu	D01.01, G01.02, G02.02, K02.01,	13, 14, 15.	stredná

				G01.04.01.		
*1354	<i>Ursus arctos</i>	priaznivý	zachovanie stavu	A02, A10, B02.03, F05.04, G01.	1, 5, 14, 15, 17 – III., IX.	nízka
1352	<i>Canis lupus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02.03, D01.02, G01, F03.01, F05.04.	5, 14, 15.	nízka

SKUEV0300 Skribňovo

ÚEV Skribňovo sa nachádza v extraviláne katastrálneho územia obce Malužina a dosahuje výmeru 128,18 ha. Jeho predmetom sú prevažne lesné biotopy v priaznivom stave. Jedinou výnimkou je biotop Ls 4 Lipovo-javorové sutinové lesy (* 9180), ktorého stav klasifikujeme ako nepriaznivý.

Tabuľka č. 33: Hodnotenie stavu biotopov v rámci ÚEV Skribňovo a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
* 9180 / Ls 4	Lipovo-javorové sutinové lesy	1,26	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02, F03.01.01, J01.	1, 3, 4, 7.	nízka
91Q0 / Ls 6.2	Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy	3,94	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02.	3, 4.	nízka
9130 / Ls 5.1	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy	2,12	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02, B02.03, B07, D01.02, D02.03.	1, 3, 4, 5.	nízka
9150 / Ls 5.4	Vápnomilné bukové lesy	75,78	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02, B02.03, B07.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 14.	stredná
8210 / Sk 1	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	1,09	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka

Tabuľka č. 34: Hodnotenie stavu druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Skribňovo a ciele na zlepšenie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
4068	<i>Adenophora liliifolia</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	X	-	nízka
1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02, B02.02, B02.03, B02.04.	3, 11 – IV.	nízka
1193	<i>Bombina variegata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.01, J02.03.	11 – I., 14.	stredná

1323	<i>Myotis bechsteini</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	stredná
1324	<i>Myotis myotis</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	nízka
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04,03, A02, A10.01, B02.02, B02.03.	5, 11 – IV., 17 – IX.	nízka
* 1087	<i>Rosalia alpina</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01.02, B02, B02.01, B02.03, B02.04, B04, B02.02.	1, 3, 4, 5, 14.	stredná

SKUEV0152 Sliacke travertíny

ÚEV Sliacke travertíny sa nachádza v katastrálnom území obce Liptovské Sliacke a Liptovská Sielnica na výmere 7,23 ha. Pre zabezpečenie priaznivého stavu nelesných biotopov je potrebné každoročné kosenie a odstraňovanie skosenej biomasy. Porasty pálky by pri dlhodobej absencii potrebného manažmentu mohla významne rozšíriť svoju plochu a tým vytlačiť výskyt vzácnych druhov flóry v danom území, zároveň by došlo k eutrofizácii daného stanovišta.

Tabuľka č. 35: Hodnotenie stavu biotopov v rámci ÚEV Sliacke travertíny a ciele na zlepšenie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
7230 /Ra 6	Slatiny s vysokým obsahom báz	0,12	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, J02.03, K02.01, K02.02, E01.02.	17 - III	stredná
3160 /Vo 3	Prirodzené dystrofné stojaté vody	0,0003	nepriaznivý	zlepšenie stavu	X	-	stredná
* 1340 /SI 1	Karpatské travertínové slaniská	1,34	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, J02.03, K02.01, K02.02, E01.02.	17 - III	Vysoká

Tabuľka č. 36: Hodnotenie stavu živočíšnych druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Sliacke travertíny a ciele na zlepšenie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
1193	<i>Bombina variegata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, E01.02, J02.01, J02.03.	11 – I., 14.	stredná
1014	<i>Vertigo angustior</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A03.01, A04.01,	17 – I., III., 16, 14.	stredná

				E01.02, H01, H02, J02.01, J03.		
--	--	--	--	---	--	--

SKUEV0058 Tlstá

ÚEV Tlstá je vzácnym prírodným prostredím zachovaným mimo zastavaného územia obcí Liptovská Lúžna a Partizánska Ľupča. Jeho celá výmera je 292,46 ha lesného ekosystému s biotopmi európskeho významu, ktoré sú hodnotené v nepriaznivom stave. Dôvodom rozpadu biotopu Ls 9 horskými smrekovými lesmi (9410) je súbeh okolností: nepriaznivé suché obdobie najmä v roku 2020 a gradácia lykožrúta smrekového v nasledujúcich rokoch spôsobila odumieranie odkrytých porastových stien. Niektoré vrcholové partie sú zatiaľ stabilné, je však potrebné realizovať projektové opatrenia v ÚEV Tlstá zamerané na zlepšenie nepriaznivého stavu lesného biotopu európskeho významu v iných častiach.

Tabuľka č. 37: Hodnotenie stavu lesného biotopu v rámci ÚEV Tlstá a cieľ na zlepšenie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na jeho dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
9410 / Ls 9.1, Ls 9.2	Smrekové lesy čučoriedkové, Smrekové lesy vysokobylinné	233,70	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, H04, G05, M01.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 14.	stredná

Tabuľka č. 38: Hodnotenie stavu druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Tlstá a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02, B02.02, B02.03, B02.04.	3, 11 – IV.	nízka
1352	<i>Canis lupus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02.03, D01.02, F03.01, F05.04, G01.	5, 14, 15.	stredná
1361	<i>Lynx lynx</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, G01, B02.02, B02.03, F05.04.	1, 3, 5, 14, 15.	stredná
1612	<i>Microtus tatraicus</i>	priaznivý	zachovanie stavu	A04.03, B02.02, B02.03, G01.02, G01.04.01.	1, 3, 4, 5, 14, 16.	vysoká

1323	<i>Myotis bechsteini</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	stredná
* 1354	<i>Ursus arctos</i>	priaznivý	zachovanie stavu	A02, A10, B02.03, F05.04, G01.	1, 5, 14, 15, 17 – III., IX.	nízka

SKUEV0296 Turková

ÚEV Turková je s výmerou 403,42 ha a svojou morfológickou členitosťou významná. Veľká energia reliéfu vychádza z karbonátového podložia, na ktorom sa vyprofilovali súčasne predmety ochrany - 6 biotopov európskeho významu a 11 druhov európskeho významu. Ide o katastrálne územie obce Východná medzi dvoma umelo vytvorenými vodnými plochami. Obmedzené možnosti manažmentu predmetného lesného územia v kombinácii s dostatočným časom uplynutým od prepojenia týchto vodných diel mal za následok zacelenie krajiny a zlepšenie vzhľadu krajiny v minulosti zasiahnutej výstavbou prečerpávacích staníc.

Tabuľka č. 39: Hodnotenie stavu biotopov v rámci ÚEV Turková a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
* 9180 / Ls 4	Lipovo-javorové sutinové lesy	3,78	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B01, B02, B02.03, F03.01.01, J01.	1, 3, 4, 7.	stredná
91Q0 / Ls 6.2	Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy	18,32	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02, B02.03, B07, D02.02, F03.01.01.	3, 4.	nízka
9130 / Ls 5.1	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy	3,00	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01, B02, B02.03, B07, D01.02, D02.03, F03.01.01.	1, 3, 4, 5.	nízka
9150 / Ls 5.4	Vápnomilné bukové lesy	237,29	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01, B02, B02.03, B07, F03.01.01.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 14.	nízka
8210 / Sk 1	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	1,58	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka

6510 / Lk1	Nížinné a podhorské kosné lúky	0,43	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A03	-	nízka
------------------	--------------------------------------	------	-------------	--------------------	-----	---	-------

Tabuľka č. 40: Hodnotenie stavu druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Turková a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
* 2094	<i>Pulsatilla slavica</i>	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	stredná
1902	<i>Cypripedium calceolus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	X	-	stredná
1193	<i>Bombina variegata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.01, J02.03.	11 – I., 14.	stredná
1323	<i>Myotis bechsteini</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	stredná
1324	<i>Myotis myotis</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	stredná
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04,03, A02, A10.01, B02.02, B02.03.	5, 11 – IV., 17 – IX.	nízka
1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02, B02.02, B02.03, B02.04.	3, 11 – IV.	nízka
1361	<i>Lynx lynx</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, G01, B02.02, B02.03, F05.04.	1, 3, 5, 14, 15.	stredná
4036	<i>Leptidea morsei</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A10, A04.03, B01.02, B02.01, B04, K02.01.	1, 5, 14, 16, 17 – II., III., IV., VIII., IX.	stredná
* 1354	<i>Ursus arctos</i>	priaznivý	zachovanie stavu	A02, A10, B02.03, F05.04, G01.	1, 5, 14, 15, 17 – III., IX.	nízka
1352	<i>Canis lupus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, G01, B02.03, D01.02, F03.01, F05.04.	5, 14, 15.	nízka

SKUEV0198 Zvolen

ÚEV Zvolen je rozmanitým prírodným prostredím s výmerou 2 596,66 ha lokalizovanou v katastrálnych územiach obcí Donovaly, Motyčky, Staré Hory, Liptovská Osada, Liptovské Revúce. Heterogenita podmienok inicializovala vznik prírodných hodnôt, vrátane predmetov ochrany - tvorené 14 biotopmi a rovnako aj 14 druhmi európskeho významu. Z nich zastupuje 6 lesné biotopy a ostatné sú nelesné biotopy.

Tabuľka č. 41: Hodnotenie stavu biotopov v rámci ÚEV Zvolen a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
* 9180 / Ls 4	Lipovo-javorové sutinové lesy	166,15	priaznivý	zachovanie stavu	A02, B02, J01, F03.01.01.	1, 3, 4, 7.	stredná
91Q0 / Ls 6.2	Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy	4,21	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01, B02.	3, 4.	nízka
9130 / Ls 5.1	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy	430,65	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02, B02.03, B07, D01.02, D02.03.	1, 3, 4, 5.	nízka
9140 / Ls 5.3	Javorovo-bukové horské lesy	72,52	priaznivý	zachovanie stavu	B01, H04, B02.03.	1,3, 4, 5.	nízka
9150 / Ls 5.4	Vápnomilné bukové lesy	509,65	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02, B02.03, B07.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 14.	stredná
9410 / Ls 9.1	Smrekové lesy čučoriedkové	31,50	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, H04, G05, M01.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 14.	nízka
8310 / Sk 8	Nesprístupnené jaskynné útvary	2 jaskyne	priaznivý	zachovanie stavu	M01.	-	nízka
8210 / Sk 1	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	4,32	priaznivý	zachovanie stavu	X	-	nízka
6510 / Lk 1	Nížinné a podhorské kosné lúky	253,83	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02.01, A03, A04.	17 - III., IV.	nízka
* 8160 / Sk 6	Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínnom stupni	0,04	nepriaznivý	zlepšenie stavu	X	-	stredná
6520 / Lk 2	Horské kosné lúky	55,78	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02.01, A03, A04.	17 - III., IV.	nízka

* 6230 / Tr 8	Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte	159,11	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02.01, A03.03, A04.03.	17 - III., IV.	stredná
6210 / Tr 1	Suchomilné trávinnobylinné a krovité porasty na vápnitom substráte	1,50	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02.01, A03.03, A04.03.	17 - I., III., IV.	stredná
5130 / Kr 2	Porasty borievky obyčajnej	1,50	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02.01, A03.03, A04.03.	17 - I., III., IV.	stredná

Tabuľka č. 42: Hodnotenie stavu druhov a ich biotopov v rámci ÚEV Zvolen a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód druhu	Názov druhu	Stav druhu	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
* 2094	<i>Pulsatilla slavnica</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	X	-	stredná
4070	<i>Campanula serrata</i>	priaznivý	zachovanie stavu	A03.03, A04.03.	17 - III., IV.	nízka
* 4107	<i>Cyclamen purpurascens</i> subsp. <i>immaculatum</i>	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02, B02.03.	1,5	stredná
1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02, B02.02, B02.03, B02.04.	3, 11 – IV.	nízka
1193	<i>Bombina variegata</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	J02.01, J02.03.	11 – I., 14.	stredná
1352	<i>Canis lupus</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02.03, D01.02, F03.01, F05.04, G01.	5, 14, 15.	nízka
1074	<i>Eriogaster catax</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B02 A03.03, A04.03, A10.01.	17, 14, 11 – IV.	stredná
1361	<i>Lynx lynx</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, G01, B02.02, B02.03, F05.04.	1, 3, 5, 14, 15.	stredná
1323	<i>Myotis bechsteini</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	stredná
1324	<i>Myotis myotis</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B02, B02.02, B04, B02.03, B02.04.	3, 4, 11 – IV.	stredná
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	G01.04,03, A02, A10.01, B02.02, B02.03.	5, 11 – IV., 17 – IX.	nízka

*1087	<i>Rosalia alpina</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01.02, B02, B02.01, B02.03, B02.04, B04, B02.02.	1, 3, 4, 5, 14.	stredná
2001	<i>Lissotriton (=Triturus) montandoni</i>	nepriaznivý	zlepšenie stavu	A02, B04, B02, B02.04, J02.01, J02.15, J03, G01.03.02.	1, 3, 14, 11 – I., 12, 14.	stredná
*1354	<i>Ursus arctos</i>	priaznivý	zachovanie stavu	A02, A10, B02.03, F05.04, G01.	1, 5, 14, 15, 17 – III., IX.	nízka

Národná sústava CHÚ - NP Nízke Tatry a jeho ochranné pásmo

Opatrenia sú zamerané na 3 biotopy európskeho významu, na podporu a ochranu prírodných procesov a iných prírodných hodnôt. Aj keď nejde o ÚEV, pre účely tohto iného dokumentu manažmentu boli ciele ochrany spracované jednotne.

Tabuľka č. 43: Hodnotenie stavu lesných biotopov v rámci NP Nízke Tatry a jeho ochranného pásma a ciele na zlepšenie alebo zachovanie súčasného stavu s navrhovanými opatreniami na ich dosiahnutie.

Kód biotopu	Názov biotopu	Výmera biotopu (ha)	Stav v území	Cieľ ochrany	Vplyvy a ohrozenia	Navrhované opatrenia	Priorita
9130 / Ls 5.1	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy	2 449,68	priaznivý	zachovanie stavu	B01, B02, B02.03, B07, D01.02, D02.03.	1, 3, 4, 5.	vysoká
9410 / Ls 9.1, Ls9.2.	Horské smrekové lesy čučoriedkové, Horské smrekové lesy vysokobylinné	385,74	nepriaznivý	zlepšenie stavu	B01, B02, H04, G05, B07, B02.03, D01.02, D02.03.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 14.	stredná

Realizácia opatrení ako nástroj pre dosiahnutie cieľového stavu biotopov a v nich sa vyskytujúcich druhov bude vykonávaný **v súčinnosti s vlastníkmi, správcami a nájomcami pozemkov**, ktorí budú oslovení zo strany Správy NAPANT, ako partneri pri realizácii navrhovaných opatrení. Dotknuté subjekty/strany budú oslovené priamo, ako dodávatelia alebo budú opatrenia realizovať vo vlastnej réžii na základe stanovených podmienok v konkrétnom projekte. Zapojenie dotknutých subjektov do starostlivosti o biotopy a druhy nepriamo zabezpečí aj zvýšenie environmentálneho povedomia a možno očakávať aj prehĺbenie záujmu o ochranu prírody zo strany priamo oslovených subjektov.

2. Problémy v projektovom území

Na základe povahy prírodného prostredia možno rozlíšiť i problémy v lesnej krajine a na nelesnej ploche. V prípade lesných komplexov možno popísať v projektovom území patriacom do pôsobnosti Správy NAPANT, ktoré sú súčasťou európskej sústavy CHÚ Natura 2000 (CHVÚ a ÚEV), ako aj v ich bezprostrednom okolí, hlavne nižšie uvedené negatívne vplyvy.

Prvým je **úbytok starších lesných ekosystémov s vhodnou štruktúrou** a dostatkom starých alebo dutinových stromov. Pri plánovanej obnove realizovanej klasickými postupmi sú staršie porasty postupne nahrádzané mladými rovnovekými a rovnorodými porastami, v ktorých absentujú staré stromy. Práve z tohto dôvodu sa v kapitole č. 5 stanovilo opatrenie č. 1, ktoré v kombinácii s opatreniami č. 2, 5 a 6 má za cieľ rozloženie ťažbových zásahov prostredníctvom systematických opatrení tak, aby sa zamedzilo predčasným veľkoplošným rozpadom lesov spôsobujúcim homogenitu lesných komplexov. Snaha je o budovanie mozaikovej štruktúry z pestrou vertikálnou štruktúrou lesného porastu.

Významným negatívnym vplyvom je i **zmena štruktúry lesných porastov v dôsledku antropických a antropogénnych vplyvov na krajinu v zdôvodu:**

1. zanedbávania výchovy mladých lesných porastov, ktoré boli založené umelou obnovou alebo
2. príslušnosti územia do viacerých CHÚ s rôznymi predmetmi ochrany, ktoré majú odlišné nároky na životné podmienky.

Ako príklad možno uviesť rozpad vysokohorských smrečín, kde môže mať biotop smrekových lesov požiadavky na podsadby, ako prípravy porastov na klimatickú zmenu. Tento príklad je v rozpore s potrebami hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), ktorý preferuje rozvoľnené smrekové lesy. Za účelom predídenia negatívnych zmien v štruktúre na krajinu ako následkov antropogénnych a antropických vplyvov je stanovenie opatrenia č. 5, kde sa má včasnou výchovou mladých lesných kultúr predchádzať preštíhlienu porastov, vhodným zdravotným výberom posilňovať vitalitu následných porastov. Pre riešenie problému, kde kolidujú viaceré predmety ochrany, budú stanovené priority realizácie opatrení. Individuálne sa posúdia okolnosti na konkrétnych plochách a na základe toho sa stanoví, ktorý z predmetov ochrany bude mať prednosť alebo na ktorej časti pozemku bude uprednostnený. Vychádzať to bude z analýzy vstupných údajov v danom čase.

Pretrvávajúcim problémom je **zmenené drevinové zloženie lesných biotopov z minulosti**, kde v dôsledku požiadaviek drevospracujúceho priemyslu bola uprednostňovaná najmä drevena smrek obyčajný, ktorý bol v mnohých prípadoch prirodzenou drevinou daných polôh, ale v podstatne nižšom zastúpení alebo sa vysádzal i v lokalitách, kde sa považuje za nepôvodnú drevinu v zmysle vertikálnej pásmitosti, či daných topických podmienok stanovišťa. Tento stav spôsoboval a naďalej podmieňuje značnú nivelizovanosť priestorovej štruktúry i rovnovekosť porastovej štruktúry pozmeneného lesa. Následkom môže byť absencia alebo nedostatočné zastúpenie niektorých drevín typických pre prirodzené zloženie daných biotopov a tiež nedostatočné množstvo starých stromov a hrubého mŕtveho dreva, ktoré sú nevyhnutné pre cieľové druhy, či nízky stupeň prirodzenosti lesa pri jeho hodnotení. V rámci opatrení č. 1 a 5 v kapitole č. 5 je snaha o docielenie vyváženej druhovej skladby, čo si bude vyžadovať v prípade druhovo chudobnejších mladých porastových zmesí vylepšovanie umelou sadbou drevín, ktoré by mali mať podľa prirodzenej vegetačnej pokrývky a miestnych podmienok vyšší podiel v zastúpení. V neskoršom čase sa bude pomocou systému pozitívneho výberu drevín počas výchovy zvyšovať podiel menej zastúpených drevín v procese ťažby drevín, ktoré sú v danom čase nadmerne zastúpené.

K problémom zhoršujúcim stav vybraných druhov a biotopov v neposlednom rade patrí aj nasadenie nevhodnej technológie spôsobujúcej poškodenie prirodzeného zmladenia a pôdneho krytu a zastaralé technológie spôsobujúce kontamináciu prírodného prostredia pri obnove aj pri výchove lesných porastov.

Rovnako negatívne vplyva rozvíjajúci sa **turizmus v niektorých častiach** predmetných území a nedodržiavanie zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody krajiny v znení neskorších predpisov (napr. zber rastlín a ich plodov, zvýšený pohyb návštevníkov mimo vyznačené turistické trasy, rušenie hniezdiaceho vtáctva). Zlepšenie situácie je možné hlavne:

1. navýšením počtu terénnych zamestnancov/stráže prírody alebo
2. uplatnením technologického pokroku, ako napr. drony v častiach, kde nespôsobujú negatívny vplyv v oblasti ochrany prírody.

Naďalej pretrvávajú problémy v mnohých lokalitách lesných biotopov s početnou prímiesou druhov, ako brest a jaseň a ich **hromadné odumieranie**. Zhoršovanie zdravotného stavu lesných biotopov je lokálne narušené i v dôsledku vyššieho počtu raticovej zveri, ktorá v niektorých oblastiach spôsobuje **škody na prirodzenom zmladení**. Aj vďaka opatreniu č. 17 podopatreniu III. možno pripraviť objemové krmivo, či letninu (opatrenie č. 8, ktoré možno dochystať ako odpad pri realizácii uvedených opatrení). Pokiaľ sa vhodne roz distribuuje do kŕmnych zariadení, je možné v zimnom období dosiahnuť rozptyl zveri mimo mladé lesné kultúry. U nelesných biotopov sa opakuje degradácia v dôsledku nástupu expanzívne sa správajúcich rastlín, či **invázných nepôvodných druhov** (čo možno riešiť opatrením č. 16 - v kapitole č. 5).

Ďalšími príčinami zhoršeného stavu pri nelesných biotopoch je v dôsledku nastupujúcej sukcesie drevín po viacročnej absencii hospodárskej činnosti v dôsledku **opustenia lúk a pastvín** (zvolené opatrenia č. 17 podopatrenia I., II., IV.). V niektorých prípadoch možno negatívne vyhodnotiť aj zmenu technologického procesu pri obrábaní plôch, napr. **zmena prístupu z pravidelnej kosby lúk na mulčovanie**, čo prináša nežiadúcu zmenu podmienok a eutrofizáciu. Znižovanie počtu hospodárskych zvierat v prípade drobných poľnohospodárov sa už v súčasnosti zastavil. Obnovenie stavu hospodárskych zvierat bude náročný proces. K pozitívnemu príkladu praxe by mohlo prísť pri súčinnosti viacerých subjektov s podporou Správy NAPANT.

Pri posudzovaní **zmeny druhu pozemku** z trvalého trávnatého porastu na lesný pozemok je potrebné posúdiť každú žiadosť samostatne, aby neboli zalesnené cenné prírodné lokality. Rovnako je potrebné posudzovať žiadosti o osev málo produkčných plôch poľnohospodármi so zreteľom na výskyt vzácnych druhov, či výskyt nelesných biotopov. Ďalším rizikom je **fragmentácia biotopov, zošliapavanie nelesných biotopov, poškodzovanie trvalého trávnatého porastu pri ťažbe dreva, v prípade nesprístupných jaskýň poškodzovanie výzdoby verejnou a iné**.

Tabuľka č. 44: Vplyvy a ohrozenia v projektových územiach rozpísane podľa jednotlivých kódov.

Kód vplyvu/ohrozenia	Popis vplyvu/ohrozenia	Pôvodný kód
A02	zmena v spôsoboch obhospodarovania	101
A02.01	intenzifikácia poľnohospodárstva	
A03	kosenie	
A03.03	opustenie pôdy / nedostatok kosenia	
A04.02	neintenzívne pasenie	
A04.03	opustenie pasenia, nedostatočné pasenie	141
A05.03	nedostatok chovu dobytka	
A07	používanie pesticídov, hormónov a chemikálií	
A10	zmena štruktúry poľnohospodárskej pôdy	
A10.01	odstránenie živých plotov, krovín a mladiny	151
A10.02	odstránenie kamenných stien a násypov	
B01	výsadba stromov	161
B02	manažment lesa	
B01.02	výsadba stromov - nepôvodné druhy	162
B02.01	výsadba po rube	163
B02.02	holorub	164
B02.03	odstránenie porastu	165
B02.04	odstránenie sušiny	166
B04	používanie pesticídov, hormónov a chemikálií v lesníctve	
B05	používanie hnojív	

B07	lesnícké aktivity nešpecifikované vyššie	
C01.01	ťažba piesku a štrku	
D01	dopravné siete	
D01.01	chodníky, poľné cesty, cyklotrasy	501
D01.02	cesty, rýchlostné komunikácie	
D01.04	železnice	503
D02.01	elektrické a telefónne vedenie	
D02.02	potrubia	512
D03.01.02	turistické prístavy alebo rekreačné miesta	
E01.02	nesúvislá urbanizácia	
F03.01	poľovníctvo	230
F03.01.01	škody spôsobené poľnou zverou	
F03	poľovníctvo a odchyt divej zveri (suchozemskej)	
F03.02	odchyt, odstránenie fauny (suchozemskej)	
F04	zber, odstraňovanie rastlín, všeobecne	
F05.04	pytliactvo	
F03.02.01	zber (hmyz, plazy, obojživelníky)	
F03.02.03	kladenie pascí, otrávených návnad, pytliactvo	
G01	outdoorové, športové a rekreačné aktivity	620
G01.03.02.	off-road motorizované riadenie	
G01.04.01	alpinizmus a skalolezectvo	
G01.04.03	rekreačné návštevy jaskýň	
G01.02	pešia turistika, jazdectvo a bezmotorové zariadenia	622
G02.02	lyžiarske stredisko	602
G02.09	pozorovanie prírody	
G05.01	zošľapávanie, nadmerné využívanie	
H01	znečistenie povrchových vôd	701
H02	znečistenie podzemných vôd (bodové a rozptýlené zdroje)	701
J02	iné človekom vyvolané zmeny v hydrologických podmienkach	890
J02.01	zazemňovanie, rekultivácie a vysušovanie, všeobecne	800
J02.02	odstraňovanie sedimentov	820
J02.03	budovanie kanálov	830
J02.05	zmeny vo vodných tokoch, všeobecne	850
J02.12	hrádze, upravené brehy všeobecne	870
J02.14	zmenená kvalita vody spôsobená antropogénnymi zmenami salinity	
J02.15	iné zmeny hydrologických podmienok spôsobené človekom	
J03	iné zmeny ekosystému	
K02.01	Sukcesia	
K03.04	Predátorstvo	965
L08	záplavy (prírodné procesy)	941
M01.01	zmena teploty (napr. vzostup teploty a extrémny)	
M01.02	suchá a nedostatok zrážok	
M01.03	záplavy a vzostup zrážok	
M02	zmeny biotických podmienok	

3. Navrhované riešenia

Zlepšenie stavu druhov európskeho významu a druhov vtákov bude zabezpečené predovšetkým zlepšením stavu ich biotopov.

Pre aplikáciu navrhnutých opatrení je na väčšine lokalít potrebné **zistiť podrobnejšie údaje** o predmetoch ochrany a určiť predpokladaný trend vývoja populácie druhov. Pre tieto potreby sa stanovilo opatrenie č. 14 – Mapovanie a sledovanie stavu biotopov a druhov, eliminácia škodlivých činiteľov.

Zlepšenie stavu lesných biotopov na projektovom území bude zamerané najmä na zlepšenie druhového zloženia alebo štruktúry lesných porastov smerom k prirodzenej – diferencovanej štruktúre, využívaním **citlivejších postupov ťažby a približovania dreva pri výchovnej aj obnovnej ťažbe lesných porastov, ako aj vylúčením nevhodných praktík** (napr. používanie pesticídov). Toto je súčasťou viacerých opatrení. Použitím opatrenia č. 2 prípravy plôch na obnovu sa skráti čas pre dosiahnutie vhodných podmienok pre klíčenie semien a schádzanie semenáčikov drevín. Zároveň uplatnením opatrení č. 3 a 4 sa zlepšia podmienky vhodného stanovišťa pre viaceré druhy drevín ale i živočíchov, či flóry, ako je napr. kyjanôčka zelená u ležiaceho hrubého mŕtveho dreva. Pri stojacich kmeňoch sa zvýši hniezdna ponuka nielen vtákom a netopierom, ale i pre xylofágne druhy hmyzu.

Na nelesných biotopoch sa zabezpečí zlepšenie štruktúry a zachovanie druhovej diverzity biotopov pravidelným **kosením, pasením, mulčovaním a odstraňovaním drevín a biomasy** v podobe skosenej trávy. Kombináciou včasného a primeraného použitia sa zamedzí negatívnym vplyvom, ako je fragmentácia biotopov, zarastanie a podobne. V prípade niektorých opatrení, ako napr. č. 11 podopatrenie III., ide o tzv. synergický efekt. Nielen sa docieli voľná voda vhodná na pitie pre živočíchov, ale vytvorí sa aj prostredie pre niektoré druhy na rozmnožovanie.

Mnohé technické riešenia pre **usmernenie návštevnosti** nám môžu priniesť očakávané zlepšenie biotopov druhov (napr. prekážky zamedzujúce vybočenie z turisticky značených chodníkov zabráni rozptylu návštevníkov vo väčšom území, čím zníži vyrušovanie citlivých druhov živočíchov, či ušľapávanie vegetácie, príp. nástup erózných procesov). K stabilizácii citlivých ekosystémov môže prispieť aj cieľené budovanie prvkov rekreačnej infraštruktúry, ako sú premostenia, alebo naopak umiestnenie zariadení vhodných pre široké masy v častiach s vysokou rekreačnou únosnosťou. Rovnako napomôže obmedzenie návštevnosti prípadne pretrasovanie chodníka, aj k druhovej ochrane, nakoľko eliminuje riziko významného vyrušovania.

V prípade živočíchov európskeho významu, ktoré sú cieľové pre tento iný dokument manažmentu, budú posilňované **úkrytové a hniezdne možnosti** v porastoch s nízkou frekvenciou výskytu prirodzených dutín. Toto opatrenie bude zamerané na viaceré druhy netopierov a dutinové druhy vtákov. Pokiaľ sa potvrdí hniezdenie, u veľkých dravcov je možné pristúpiť k cieľenej ochrane cez rozhodnutie príslušného úradu (orgánu ochrany prírody a krajiny) alebo zvoliť stráženie hniezd pracovníkmi stráže prírody. K zlepšeniu druhovej ochrany napomôže i obmedzenie návštevnosti prípadne pretrasovanie chodníka, pokiaľ by hrozilo riziko významného vyrušovania.

Na dosiahnutie stanovených cieľov je potrebné aj dostatočné a na tento účel vhodné technické vybavenie, ktoré umožní realizovať manažment na celkovej plánovanej výmere, ako **aj následnú dlhodobú, opakovanú starostlivosť** o tieto plochy.

Dôležitý je aj **výber vhodného biologického materiálu** s obdobných podmienok prírodného prostredia a spolupráca s inou organizáciou pri vytypovaní dostatočného počtu jedincov jaseňa červenookého navrhnutého na **transférer jedincov** do lokality Horné lazy. Pre tento druh je najprv ale potrebné zaistiť rozsah živných rastlín a pripraviť územie na aklimatizáciu druhu. Sledovať prípadne zdroje ohrozenia, ako je napr. chemizácia prostredia.

V prípade výskytu **invázných nepôvodných druhov rastlín** na projektových lokalitách je potrebné dodržiavať určené spôsoby odstraňovania, podľa toho, aký invázný nepôvodný druh je na ploche prítomný a na zreteľ je nevyhnutné brať i ďalšie okolnosti, ako sú napr. ochranné pásma vodárenských zdrojov.

Časový plán predkladania projektov bude prispôsobený cieľom na zabezpečenie priaznivého stavu, resp. predídeniu zhoršeniu stavu druhov a biotopov v projektovom území. Pri plánovaní sa budú zohľadňovať aj zdroje financovania a možnosti realizácie jednotlivých projektov z európskych podporných programov zameraných na starostlivosť o územia v rámci sústavy Natura 2000 (ÚEV a CHVÚ), t. j. P SK a iné zdroje financovania z EÚ fondov. Podľa podmienok určených v jednotlivých výzvach budú opatrenia v nasledujúcich rokoch realizované vlastníckmi a obhospodarovateľmi pozemkov, na základe zmluvného vzťahu s dodávateľom prác, prípadne ich budú realizovať zamestnanci Správy NAPANT.

Je tiež potrebné uviesť, že **navrhované riešenia prispievajú k dosiahnutiu cieľov ochrany, ale v rámci obdobia platnosti iného dokumentu manažmentu nie je reálne, aby všetky tieto ciele boli aj dosiahnuté.**

Navrhované riešenia zároveň prispievajú k záväzku úspešne implementovať opatrenia na obnovu biotopov a druhov európskeho významu, ktoré budú súčasťou národného plánu obnovy prírody v zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1991 z 24. júna 2024 o obnove prírody a o zmene nariadenia (EÚ) 2022/869 (ďalej len „nariadenie o obnove prírody“).

4. Navrhované opatrenia

Opatrenia sú rozdelené do 17 skupín, podľa spôsobu realizácie a sú podrobnejšie rozpísané nižšie. Boli nastavené s ohľadom na vyššie uvedené biotopy a druhy a vychádzajú z dokumentácie ochrany prírody a krajiny **Zásady starostlivosti o biotopy európskeho významu a biotopy druhov európskeho významu v územiach európskeho významu**⁸. Zodpovednosť za realizáciu opatrení bude niesť Správa NAPANT, do opatrení budú však zapojené aj ďalšie subjekty.

Zapojenie dotknutých subjektov do starostlivosti o biotopy a druhy nepriamo zabezpečí aj zvýšenie environmentálneho povedomia a možno očakávať i zvýšenie povedomia u časti verejnosti, vlastníkov alebo správcov blízkych pozemkov, ako aj prehĺbenie záujmu o ochranu prírody zo strany priamo oslovených subjektov.

Praktickú realizáciu navrhnutých opatrení v prípade lesopestovných prác budú vykonávať dodávatelia prác (víťazi verejného obstarávania na základe verejnej súťaže) v prípade, že ide o lesné pozemky v obhospodarovaní Správou NAPANT, resp. u Lesov SR, š. p. (ako partnera projektu) je možné uvažovať i o ich vlastných zamestnancoch, za predpokladu, že nebude v podmienkach výzvy ich účasť vylúčená. V prípade, že bude realizovanie lesopestovných prác na pozemkoch v užívaní iného neštátneho obhospodarovateľa lesov (znova ako partnera projektu) patriaceho do pôsobnosti Správy NAPANT, je to predmetom dohody a podmienok konkrétnej zverejnenej výzvy (P SK alebo iných zdrojov financovania EÚ, či iných zdrojov, ako sú napr. Švajčiarske, Nórske fondy), či sa bude jednať o vlastných zamestnancov predmetného subjektu, alebo dodávateľov.

Osobitné opatrenia, ktoré tvoria ostatné „nelesnícke“ opatrenia, ako napr. zamedzenie vybočení z turisticky značených chodníkov, mapovanie druhov a biotopov, stráž prírody, transfér živočíchov, sa predpokladá realizovať vlastnými zamestnancami Správy NAPANT, prípadne dobrovoľníkmi.

Ďalšie opatrenia sa budú realizovať kombináciou - dodávateľmi a vlastnými zamestnancami na základe rozsahu prác, kde ideálnym príkladom je zveľaďovanie biotopov vybraných druhov a biotopov (opatrenie č. 11), prípadne aj manažment nelesných biotopov (kosenie lúk a starostlivosť o mokrade - opatrenie č. 17), odstraňovanie invázií nepôvodných druhov (opatrenie č. 16).

⁸ <https://www.minzp.sk/files/sekcia-ochranyprirodyakrajiny/natura2000/zasady-starostlivosti-2022.pdf>

Opatrenie č. 1: Obnova porastov – prirodzené drevinové zloženie

Obnova lesa bude smerovaná k podpore zvýšenia prirodzeného drevinového zloženia prostredníctvom viacerých nástrojov, čím očakávame priblíženie sa k prirodzenému drevinovému zloženiu v čo najvyššej možnej miere. Prvým základným predpokladom na dosiahnutie tohto cieľa je včasné presvetľovanie lesov s nevhodnou hustotou stromov v poraste.

Ďalším postupom, ako doceliť zvýšenie zastúpenia prirodzeného zmladenia, je zmena formy hospodárkeho spôsobu na jemnejší účelový hospodársky spôsob (jednotlivý stromový, či skupinový výber), kde všeobecne záväzné právne predpisy na úseku lesného hospodárstva⁹ umožňuje uplatniť jemnejší spôsob obhospodarovania oproti spôsobu schválenému v programe starostlivosti o lesy (ďalej len „PSL“) bez potreby odsúhlasovania orgánmi lesného hospodárstva.

Druhým nástrojom môže byť aj zvolenie vhodnej fytotechniky zamedzujúcej poškodeniu následného porastu ostávajúcich stromov za predpokladu, že už zmladenie ako podrast existuje. Obdobným prípadom je aj predlžovanie prítomnosti materských stromov v hornej vrstve porastu alebo sily zásahu, či doby návratnosti s ťažbou do toho istého lesného porastu. Samozrejmosťou je časový plán realizácie, ktorý musí zohľadniť semenné roky jednotlivých druhov drevín. S tým súvisia i ďalšie požiadavky, napr. na ponechávanie zvyškov materského porastu ako výstavky (označovanú v PSL ako 9. etáž) pre podporu generatívneho zdroja reprodukčného materiálu. Celý proces by mal byť založený na zachovaní drevín na ploche lesného porastu, aby fruktifikovali semená a následne zabezpečiť podmienky pre ich klíčenie a následne pomiestne modifikovať podmienky v poraste tak, aby zodpovedali nárokom drevín v rôznom veku (rastovom štádiu). Samozrejmosťou je ponechávanie stanovištne prirodzených pionierskych drevín, príp. využitie obnovy cez tzv. prípravný les, čo zvýši i biodiverzitu na lokálnej úrovni.

Týmto postupom sa dopracujeme k diferencovanej štruktúre lesných biotopov, ktoré v mnohých atribútoch zlepšia potravné i úkrytové možnosti chránených druhov. Zároveň budú poskytovať pokoj v čase vrhu mláďat a hniezdnom období vtákov, čím priamo podporia úspešnosť a natalitu populácie viacerých druhov európskeho významu. Umelá obnova sa považuje len za flexibilný nástroj vylepšovania druhového zloženia pri vnášaní deficitných druhov drevín zastúpených v prirodzenom zmladení a pri zalesňovaní kalamitných plôch po spracovaní drevnej hmoty.

Čas realizácie opatrenia: Celoročne, no v prípade odrasteného prirodzeného zmladenia je vhodné uprednostniť zimné obdobie so súvislou snehovou pokrývkou. Pri zalesnení ako kombinovanej obnove možno určiť jarne a jesenné obdobie, pokiaľ je dostatočný vlhový režim zabezpečujúci vyššiu ujatosť zalesnených drevín. Frekvencia – jednorázovo. Rozsah realizácie opatrenia: vychádza z PSL prípadne z akútности zásahu v prípade, že sa výrazne zmenili podmienky v lesnom komplexe, napr. v dôsledku vyschnutia časti porastu – stromov vedľa seba, čo spôsobí zmenu svetlostných pomerov. Pre citlivé realizovanie ťažbového procesu je nevyhnutná nová ekologická technológia, ktorú Správa NAPANT bude obstarávať z finančných zdrojov projektov v prípade, že budú zverejnené vhodné výzvy.

Predpokladaná výmera nepresiahne 9 775 ha. Predpokladané náklady na opatrenie sú do 342 000 €.

Predmetné opatrenie prispeje k plneniu záväzku vyplývajúceho z článku 4 (obnova suchozemských, pobrežných a sladkovodných ekosystémov) a 12 (obnova lesných ekosystémov) nariadenia o obnove prírody.

Opatrenie č. 2: Príprava plôch na obnovu lesných porastov

Pre zvýšenie efektivity obnovy prirodzeného zmladenia sa bude v určitých lokalitách aplikovať i pomiestne zraňovanie pôdy na náhodne rozmiestnených plôškach. Opatrenie má opodstatnenie pri zaburinených plochách, kde semená drevín materského porastu nemajú príležitosť uchytiť sa.

⁹ [§ 18 ods. 7 písm. b\), písm. c\) a d\) zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch](#)

Úmyselné pomiestne zraňovanie vegetačného krytu - povrchu pôdy ako príprava plôch pre zvýšenie prirodzeného zmladenia drevín bude aplikované i v prípade nerovnomernej distribúcie žiadaných druhov drevín materského porastu, kde sa umiestňovanie plôšok môže vyberať z prihliadnutím na dynamiku lesa a nie náhodným rozptylom po ploche.

Preferencia tohto opatrenia naberá na význame predovšetkým pri ťažko zalesniteľných a zaburinených plochách, kde aplikácia mechanickej prípravy pôdy (avšak nie celoplošná) je žiadaná.

V rámci tohto opatrenia budú realizované i výsevy prípravných drevín na ťažko zalesniteľných lokalitách, s plytkou pôdou, zamokrením, či na ploche veľkoplošných holín.

Posledným úkonom v rámci tohto opatrenia je príprava pracovísk na nezmladených častiach lesného porastu, kde sa plánuje umelá obnova. V zásade ide o uhadzovanie zvyškov po ťažbovej činnosti do konsolidovaných kôp, v odôvodnených prípadoch, napr. pri protierózných opatreniach do pásov. Haluzina v podobe tenčiny s potenciálom na šírenie biotických škodlivých činiteľov (napríklad lykožrúta lesklého) bude asanovaná. Asanácia môže byť aplikovaná v podobe štiepkovania s následným odvozom biomasy, prípadne iným spôsobom bez použitia chemických látok (napr. pálením zvyškov po ťažbe - „haluziny“).

Práve toto opatrenie v kombinácii s opatrením č. 1 prinesie synergický efekt na zlepšenie stavu lesných biotopov z dlhodobého hľadiska. Správne uloženie zvyškov po ťažbe jednak zamedzí nástupu erózných procesov a jednak môže zlepšiť i priechodnosť terénu pre niektoré druhy živočíchov, čím salepší prenos genetickej informácie v populáciách ohrozených vnútrodrohovým imbrídingom.

Čas realizácie opatrenia: Celoročne, v prípade, že v poraste nenachádza súvislá snehová pokrývka.

Frekvencia – jednorázovo (prípadne v nasledujúcom roku) po realizovanej ťažbe na ploche, kde výskyt prirodzeného zmladenia nedosiahne 50 % obsadenia ťažbovej plochy hlavnými hospodárskymi druhmi drevín predpísaných v obnovnom drevinovom zložení.

Predpokladaná výmera nepresiahne 9 775 ha. V prípade prípravy plôch na obnovu lesa sa vychádza z odhadu 36 % ťažbovej plochy (v opatrení č. 1). Predpokladané náklady na opatrenie sú do 316 700 €.

Predmetné opatrenie prispeje k plneniu záväzku vyplývajúceho z článku 4 (obnova suchozemských, pobrežných a sladkovodných ekosystémov) a 12 (obnova lesných ekosystémov) nariadenia o obnove prírody.

Opatrenie č. 3: Ponechanie stromov na dožitie

Opatrenie zabezpečí poslanie podpory lokálnej biodiverzity v nasledujúcich úlohách. Predmetné vitálne stromy ponúknu zlepšenie potravinnej, či hniezdnej ponuky pre viaceré druhy živočíchov. Zároveň môžu byť využívané aj ako miesta úkrytu, hradovanie, ale aj ako zdroj reprodukčného materiálu miestnej provincie, príp. ekostabilizačná zložka ekosystému.

Vo vopred vytypovaných jednotkách priestorového rozdelenia lesa (JPRL) budú na dožitie fyzického veku ponechané vybrané jedince živých, vitálnych, stojacich stromov bez zjavných známkov výraznejšieho poškodenia, ktoré by mohlo viesť k predčasnému odumretiu stromu. Do úvahy pripadajú i mierne poškodené, ale ochrannársky cenné biotopové stromy, ktoré sú obsadené vzácnymi druhmi, či hniezdne stromy. Za vhodné jedince sa môžu zvoliť i výnimočné stromy so zvláštnym habitom (košaté stromy). Ďalším príkladom na ponechanie môžu byť jedince tvoriace ochranu pre iný strom (tis obyčajný), ktoré zlepšujú podmienky pre prežívanie formou napr. zatienenia. Nemožno zabudnúť i na cenné edafo, či klimaty, prípadne druhovo nedostatočne zastúpené jedince, ako napríklad niektoré druhy jarabín.

Stromy na dožitie budú ponechované jednotlivo alebo v skupinách, v odôvodnených prípadoch aj ako ucelené časti porastu. Budú to stromy hornej etáže, ktorých rozmery (výška, $d^{1/3}$) dosahujú minimálne rozmery stredného kmeňa konkrétnej dreviny v obnovovanej JPRL v príslušnej etáži, s preferenciou ponechávania viacerých druhov drevín podľa prirodzeného drevinového zloženia. Prioritne budú vybrané hrubé alebo vzácne stromy podľa metodického pokynu mapovania lesných biotopov (Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, 2013)⁸.

V prípade výskytu cennejších druhov v nižších etážach je možné i tieto vybrať aj v nižších etážach (s primerane aplikovanými kritériami výberu).

Stromy na dožitie budú vyberané individuálne podľa navrhovateľa projektu na ploche JPRL tak, aby napĺňali potreby ochrany prírody a podpory biologickej diverzity prírodného prostredia v počte spravidla minimálne 12-18 stromov/ha obnovovanej plochy. Vybrané stromy alebo skupiny stromov na dožitie budú vyznačené v teréne zelenou farbou v podobe dvoch zvislých pruhov o šírke 5 cm a dĺžke minimálne 10 cm. Zároveň pre ľahšiu identifikáciu budú zamerané ich základné dendrometrické veličiny, GPS pozícia stromov (ako body) alebo skupín stromov (ako polygóny) na lokalizovanie ich polohy a tieto údaje budú evidované v zápisníku i grafickej (mapovej) prílohe.

Čas realizácie opatrenia: celoročne. Frekvencia – jednorázovo.

Predpokladaná výmera nepresiahne 400 ha, na ktorej sa predpokladá ponechanie viac ako 5200 jedincov stromov. Predpokladané náklady na opatrenie sú do 615 000 €.

Predmetné opatrenie prispeje k plneniu záväzku vyplývajúceho z článku 12 (obnova lesných ekosystémov) nariadenia o obnove prírody.

Opatrenie č. 4: Ponechávanie hrubého mŕtveho dreva

Ide o efektívne opatrenie najmä v mykologicky a entomologicky zaujímavých lokalitách, alebo v ekosystémoch s prítomnosťou nižších chránených rastlín naviazaných na lesný ekosystém, kde je žiadúce zachovať časti stromov v záujme mykorízy chránených húb v lokalitách s ich výskytom. Stromy môžu byť evidované ako stojace alebo ležiace hrubé mŕtve drevo určené na prirodzený rozklad. Vyznačovať sa bude odumreté drevo s minimálnou priemernou hrúbkou spravidla nad 50 cm odumretej drevnej hmoty. Výnimkou sú lesné porasty lokalizované v extrémnych podmienkach, napr. chudobných stanovištiach, na lokalitách s vystupujúcou materskou horninou, vysoko položených nadmorských výškach, plytkých pôdach, kde dimenzie stredného kmeňa nedosahujú takú hrúbku, pričom takáto tenšia hmota sa berie do úvahy aj v prípade mladých lesných porastov do 50 rokov a ak sa v poraste nenachádza hrubšia odumretá drevná hmota. Miera rozkladu je v stupni 1 až 2, teda čerstvé alebo v počiatočných fázach rozkladu, kde je ešte reálne možné speňaženie drevnej hmoty.

Takéto mŕtve drevo bude v teréne vyznačené zelenou farbou v tvare „+“ o šírke pruhov cca 5 cm podľa stavu rozkladu bude umiestňované na vrchnú stranu kmeňov (podľa možnosti) a evidované o dĺžke a stredovej hrúbke s pozíciou GPS, ktorá nemusí byť bodová pri početnejšom výskyte, ale zameraná na polygón. Minimálna dĺžka časti kmeňa je 2 m a preto ako takéto hrubé mŕtve drevo môžu byť vyznačené i rôzne zlomy drevín dlhšie ako 2 m. Opatrenie priamo podporí stanovištné podmienky pre výskyt viacerých druhov zo skupiny xylofágneho hmyzu, húb ale i machorastov viazaných na mŕtve drevo. Nepriamo sa predlžuje viazanie uhlíka a voľnej vody nad povrchom pôdy.

Čas realizácie opatrenia: Jar až jeseň s jednorázovou frekvenciou. Predpokladaný objem nepresiahne 280 m³. Predpokladané náklady na opatrenie sú do 18 700 €.

Predmetné opatrenie prispeje k plneniu záväzku vyplývajúceho z článku 12 (obnova lesných ekosystémov) nariadenia o obnove prírody.

Opatrenie č. 5: Starostlivosť o lesné porasty

Pri starostlivosti o lesné ekosystémy ide o snahu na dosiahnutie optimálnej štruktúry lesných biotopov pre lesné spoločenstvá, ktoré sa považujú za lesné biotopy v nepriaznivom stave. Možno ich definovať za pomoci viacerých lesotaxačných veličín, ako je zakmenenie a vek (z hodnotou vyššou ako 0,85 u mladých porastov do tretej vekovej triedy, kde je veľká dynamika rastových procesov), zdravotný stav hodnotený sanitárnym kvocientom s hodnotou 52 % a viac. Ďalším ukazovateľom zdôrazňujúcim nevyhnutnosť zásahu v starších lesných ekosystémoch je štíhlostný koeficient, ktorý pri poklese hodnoty nad 80 % sa stáva nestabilným a pokiaľ presiahne 95 %, je realizácia jemného, ale častého zásahu nutná v krátkom časovom priestore.

Druhou početnou skupinou sú mladé lesné porasty s vekom medzi 10 až 25 rokov, ktoré v súčasnom stave nemožno deklarovať ako lesné biotopy, no vhodnou výchovou sa formuje budúci lesný biotop prostredníctvom cielenej selekcie stromov. Optimálny čas zásahu možno definovať ako okamih, kedy sa

stromy vzájomne rastúce vedľa seba dostávajú do zápoja až do tej miery, že si vzájomne začínajú konkurovať v boji o svetlo a živiny.

Výber stromov určených na ponechanie bude reflektovať potreby plnenia environmentálnych a ochranných funkcií lesa, aby sa dosiahlo zabezpečenie stability dobudovaním kostry lesov a súbežne i plnenie záujmov ochrany prírody a krajiny. Samotná výchova môže byť i nástrojom udržania priaznivého stavu lesných biotopov prípadne vhodného stavu biotopov chránených druhov, ktoré obývajú tieto lesné ekosystémy. Vekové členenie lesov navrhnutých na predmetnú starostlivosť môže byť pomerne variabilné, nakoľko môže dochádzať k výchove mladých lesov po zabezpečení, ale rovnako i starších lesných ekosystémov s nevhodnou priestorovou štruktúrou často preštíhlených, ktoré sú ohrozené viacerými škodlivými činiteľmi. Rozsah výberu stromov bude smerovaný k prirodzenému drevinovému zloženiu na lokalite so zastúpením pionierskych drevín, či zlepšovaniu vitality lesa prostredníctvom odstraňovania chradnúcich a poškodených stromov. Zásahy budú preto zamerané na prednostné odstraňovanie stanovištne neprirodzených druhov a podporu minoritne zastúpených prirodzených drevín. V prípade týchto zásahov sa v súlade s projektom vyrúbané stromy nemusia spracovať (a finančne zhodnotiť), pokiaľ je to v rozpore s podmienkami projektu alebo ich prítomnosť nepredstavuje riziko šírenia podkôrneho hmyzu a zároveň prítomnosť mŕtveho dreva na ploche porastu predstavuje potenciál na zabezpečenie vhodných podmienok pre rozvoj xylofágnych druhov chráneného hmyzu, či iných vzácných taxónov, napr. drevokazných húb v zmysle opatrenia č. 4.

Čas realizácie opatrenia: Celoročne, no v prípade, že v predmetnom JPRL bude zaznamenané hniezdenie citlivého druhu na vyrušovanie, bude výchova započatá až po ukončení hniezdenia druhu.

Frekvencia – opakovane v rozstupe 1- až 2-krát za celé obdobie do roku 2036 v závislosti od veku a preštíhlenia porastu.

Predpokladaná výmera dosiahne 28 500 ha. Predpokladané náklady na opatrenie sú do 7 900 000 €.

Predmetné opatrenie prispeje k plneniu záväzku vyplývajúceho z článku 4 (obnova suchozemských, pobrežných a sladkovodných ekosystémov) a 12 (obnova lesných ekosystémov) nariadenia o obnove prírody.

Opatrenie č. 6: Rekonštrukcia lesov podsadbou alebo podsejbou za účelom adaptácie na klimatickú zmenu

Opatrenie má zmysel aplikovať len v prípade vybraných lesných porastoch s výrazne zmeneným drevinovým zložením, kde bude začatá nepriama premena drevinového zloženia pomocou prirodzeného zmladenia a predsadby/predsejby alebo podsadby/podsejby stanovištne prirodzenými drevinami. Druhým dôvodom pre uplatnenie podsadieb, či podsejby je príprava lesov (predovšetkým horských smrečín pred rozpadom korunovej vrstvy veľkoplošného charakteru) na adaptácie zmien prírodného prostredia prichádzajúceho s klimatickou zmenou. Predsadby/predsejby a podsadby/podsejby budú podporované výlučne na malých plôškach (jednotlivo alebo v hlúčikoch), vo väčších súvislých plochách iba v nevyhnutných a odborne odôvodnených prípadoch. Opatrením docielime formovanie druhovej a priestorovej štruktúry lesa vhodnej pre niektoré druhy živočíchov i zlepšovanie stavu lesných biotopov. Pri tomto opatrení je potrebné zabezpečiť i následnú ochranu popísanú v opatrení č. 7.

Pre potreby rekonštrukcia lesných ekosystémov sa využívajú spravidla tieňomilné až polotienne dreviny, ako je napr. jedľa biela, buk lesný, ale možno uplatniť i niektoré cenné listnáče zriedkavo i prípravné dreviny ako jarabina. Cieľom je prispôbenie druhovej štruktúry následného porastu v súlade s modelmi hospodárenia a cieľom dobudovania stability lesa, pri ktorom možno v súbehu dosiahnuť i plnenie ďalšieho poslania drevín ako napríklad vylepšenie potravinovej ponuky, či zlepšenie hniezdnych možností.

Cieľom ochrany tohto opatrenia je udržanie odolnosti voči škodlivým činiteľom lesa, ako je napr. vietor, námraza, alebo náchylnosť na biotických škodlivých činiteľov (spravidla monofágne zameraných na smreka obyčajného s homogénnym vekom porastu nad 60 rokov).

Čas realizácie opatrenia: Jarné, prípadne jesenné pokiaľ je dostatočný vlhový režim zabezpečujúci vyššiu ujatnosť zalesnených drevín.

Frekvencia – opakovane.

Predpokladaná výmera nepresiahne 24 ha. Predpokladané náklady na opatrenie sú do 84 000 €.

Predmetné opatrenie prispeje k plneniu záväzku vyplývajúceho z článku 4 (obnova suchozemských, pobrežných a sladkovodných ekosystémov) a 12 (obnova lesných ekosystémov) nariadenia o obnove prírody.

Opatrenie č. 7: Ochrana lesných spoločenstiev proti zveri

V rámci tohto opatrenia je potrebné rozčlenenie lesných ekosystémov podľa veku a charakteru i miesta poškodenia. Ide spravidla o mladé - nezabezpečené lesy, ktoré sú v zimnom období atakované raticovou zverou, ktorá ich intenzívne poškodzuje a druhovo ochudobňuje. Pre tento účel možno aplikovať rôzne postupy založené na mechanickej ochrane, buď individuálne alebo plošne. Použitie chemickej aplikácie na princípe repelentov, či mechanické poškodenie povrchu kôry (biologický typ ochrany) sa vylučuje pre jeho invazívnosť a dopady reziduí v životnom prostredí.

V rámci navrhnutých projektov bude možné použiť nasledujúce spôsoby individuálnej ochrany mladých stromov:

- oplotenie sadeníc za pomoci pletiva okolo jednotlivých kmeňov cieľových jedincov,
- použitým mechanickej ochrany v podobe manžiet (tzv. štipcov) umiestňovaných na terminálne výhony ihličnatých drevín,
- ochrana výhonov v hornej časti stromkov za pomoci prírodných materiálov, napr. ovčej vlny, alebo umelých látok, ako sú celofánové prúžky, alumíniová fólia, v odôvodnených prípadoch použitie emulzie Cervacol.

Pri hodnotnejších častiach s predpokladom silného ataku zveri na mladých lesných kultúrach, kde nie je riziko poškodenia záujmov druhovej ochrany, je možné použiť i plošné oplacovanie, pričom je potrebné prihliadať na veľkosť oplôtkov ich technické a materiálové prevedenie tak, aby sa predišlo narušeniu prirodzených biokoridorov a možnej kolízie avifauny z oploteniami.

V druhej skupine ide o ochranu starších stromov - ich kmeňov pred obhryzom zverou, kde sa obaľujú prízemné časti kmeňov, buď polynetom alebo prírodným materiálom za pomoci vyvážovania vetvami drevín.

Posledný vyššie menovaný spôsob je možné aplikovať len v odôvodnených prípadoch s cieľom podpory cieľových drevín prirodzeného zastúpenia v lesnom biotope alebo vzácnych stromov spĺňajúcich kritériá pôvodnosti na danom stanovišti. Tento spôsob je uplatňovaný v prípade zvýšeného rizika poškodenia zverou, kedy bude v rámci vykonania výchovného zásahu použitá individuálna ochrana takýchto stromov pred lúpaním.

Súborom týchto úloh v rámci tohto opatrenia dosiahneme udržiavanie stavu vhodnej druhovej skladby drevín v budúcich lesných biotopoch.

Čas realizácie opatrenia: jeseň, v prípadne plošnej ochrany formou plôtkov môže byť aj v období medzi jarou až jeseňou. Frekvencia - raz ročne.

Predpokladaná plocha zabezpečenia 3 500 ha. Predpokladané náklady na opatrenie sú do 700 000 €.

Opatrenie č. 8: Ochrana mladých lesných spoločenstiev proti burine

Opatrenie použiteľné v mladých lesných porastoch je nasadzované ako náhrada chemickej ochrany drevín inou, nechemicou formou ochrany. Za mladé lesné porasty považujeme ešte nezabezpečené kultúry od širokolistej buriny. Možno ich hrubo zarámcovať vekom od 0 rokov (teda okamžite po zalesnení v lesnom poraste počas jesene), až niekedy po vek 10 - 15 rokov v prípade, že lesy boli postupne zalesňované na veľkých holinách vďaka výnimke na zabezpečenie podľa platného harmonogramu stanoveného príslušným

orgánom lesného hospodárstva. Zákonom štandardne stanovená lehota v hospodárskych lesoch je 2 roky a v ochranných lesoch 3 roky od zalesnenia. Doba ukončenia ochrany proti burine je definovaná ako zabezpečenie dostatočnej výšky stromov lesných drevín nad okolitou širokolistou burinou. Je určená modelom hospodárenia v časovom intervale medzi 2 – 10 rokmi.

Pôjde predovšetkým o mechanickú ochranu lesných porastov pred škodami spôsobenými zaburinením na mladých lesných kultúrach. Rúbanisková flóra označovaná za burinu spôsobuje zníženie prírastku v dôsledku konkurencie o svetlo a živiny, z tohto dôvodu je potrebné jej vplyv na mladé stromy (sadenice) tmiť. Frekvencia zásahu a spôsob mechanickej ochrany je na zväžení obhospodarovateľa a bude sa odvíjať od potreby uvoľnenia sadeníc jeden prípadne 2- krát do roka. Spôsob je možný za pomoci vyžínania buriny v okolí stromkov (individuálne) alebo plošne na celej zabezpečovanej ploche lesného porastu (JPRL). Nasadenie technológie je posudzované podľa sponu, výšky odrastenia stromov i stavu zaburinenia a môže byť „motomanuálne“ - nasadená motorová píla (JMP) prípadne krovinoz, nemechanizované – ručné za pomoci kosáka alebo mačety. Eventuálne do úvahy pripadá použitie (umiestnenie okolo sadeníc) i mulčovacích podložiek. V rámci opatrenia č. 7 dosiahneme zabezpečenie prežívania cieľových druhov lesných drevín v požadovanom druhovom zložení pre budúce lesné biotopy.

Čas realizácie opatrenia: neskoré leto prípadne jeseň, pričom sa uprednostní iba realizácia 1- krát ročne. Druhé vyžínanie bude možné realizovať len v odôvodnených prípadoch, kedy rúbanisková flóra by mala príliš silné kompetičné vzťahy reprezentované, napr. druhmi z rodu *Rubus*.

Predpokladaná plocha zabezpečenia 3 500 ha. Predpokladané náklady na opatrenie sú do 875 000 €.

Predmetné opatrenie prispeje k plneniu záväzku vyplývajúceho z článku 4 (obnova suchozemských, pobrežných a sladkovodných ekosystémov) a 12 (obnova lesných ekosystémov) nariadenia o obnove prírody.

Opatrenie č. 9: Manažovanie biotopov hlucháňa hôrneho (Tetrao urogallus)

Ide o špeciálne manažmentové opatrenie úzko zamerané na zmenu stavu nevyhovujúcich biotopov pre chránený druh hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*). Zásahom do lesného porastu máme za cieľ v lokalitách hlucháňa hôrneho o:

- zmenu štruktúry mladých lesných porastov nad rámec zásahov plánovaných v platnom PSL,
- rozčlenenie väčších lesných komplexov systémom rôznych liniek a menších plôšok bez lesného porastu, rovnako ide o nadštandardný zásah do porastovej štruktúry, ktorý nie je predpísaný v platnom PSL, ako rozčlenenie JPRL (dlhodobá príprava pracovísk),
- zmena štruktúry starších lesných porastov (medzi 70 – 100 rokov) nad rámec zásahov plánovaných v platnom PSL, kde starostlivosť sa zameria na prinavrátenie biotopu do priaznivého stavu.

Okrem zmienených úloh zameraných na formovanie štruktúry lesov je potrebné sa zamerať i na obmedzenie vplyvu prirodzených predátorov, kde navrhujeme v prípade veľkého predačného tlaku možnosť v odôvodnených prípadoch realizovať odchyt do živolovných pascí s následným vypúšťaním týchto poľovných druhov v iných lokalitách, resp. lov týchto predátorov (v zmysle schváleného Programu záchrany hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*, Linnaeus, 1758) na roky 2025 – 2029¹⁰, s. 41), za podmienok stanovených v zákone č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. Realizáciu opatrenia bude vykonávať Správa NAPANT po súhlase užívateľa príslušného poľovného revíru, príp. subjektu v zmluvnom vzťahu s poľovnou organizáciou.

S cieľom minimalizovať stres hlucháňa hôrneho, zlepšiť jeho šance na úspešné hniezdenie a prežívanie v zimnom období, a zároveň umožniť udržateľný turizmus v lokalitách, kde sa tento druh vyskytuje sú navrhované aj tieto opatrenia:

- a. vytvorenie ochranných zón (vyznačenie obmedzeného vstupu v najcitlivejších lokalitách hlavne počas tokania),

¹⁰ <https://www.minzp.sk/files/program-zachrany-hluchana-horneho-24-1-2025.pdf>

- b. obmedzenie negatívneho vplyvu predátorov (odrádzanie a tlmenie predátorov v blízkosti hniezdisk za účelom ochrany znášok a liahnutia),
- c. usmernenie turizmu na vyznačených chodníkoch (úprava, kontrola, údržba chodníkov s cieľom zníženia vyrušovania vrátane zvýšeného monitorovania v kritickom období),
- d. vzdelávanie a informačné kampane (edukatívne aktivity zamerané na návštevníkov, miestne komunity a turistických sprievodcov s cieľom zvýšiť povedomie o jeho zraniteľnosti).

Čas realizácie opatrenia celoročne – výchova biotopov. V zimnom období – zlepšenie potravných a hniezdných možností cez výchovu lesných porastov do 50 rokov 1- krát (v odôvodnených prípadoch 2-krát) za celé obdobie platnosti tohto dokumentu (do roku 2036) na ploche 7 055 ha s priemernou výškou nákladov 7 500 000 €. Pritom prvá etapa bude realizovaná v rámci výzvy P SK č. 16/2024, kde sa navrhuje realizácia výchovy a rozčlenenia lesných biotopov hlucháňa hôrneho na výmere 38 ha s predpokladanými nákladmi vo výške viac ako 52 000 €. V rámci tejto prvej etapy sa i odchytom predátorov na 15 stanovištiach s predpokladanou výškou nákladov na tlmenia predačného tlaku v hodnote 28 000€ a preplatenie mzdových nákladov v rozsahu 400 hodín, nakoľko opatrenie bude realizované zamestnancami Správy NAPANT.

V ďalšej etape sa predpokladá podstatne väčší záber úpravy nevhodnej porastovej štruktúry (spravidla mladých) lesných porastov a ich rozčlenenia pre potreby zlepšenia stavu biotopov hlucháňa hôrneho, ako i realizácia ďalších vyššie zmienených opatrení v náklade viac ako 500 000 € na lesných pozemkoch v správe Správy NAPANT a ďalších viac ako 1 200 000 € u iných obhospodarovateľov lesných pozemkov v bývalých hluchánich lokalitách.

Predmetné opatrenie prispeje k plneniu záväzku vyplývajúceho z článku 4 (obnova suchozemských, pobrežných a sladkovodných ekosystémov) nariadenia o obnove prírody.

Opatrenie č. 10: Envirovýchova a prvky rekreačnej infraštruktúry

Navrhované je budovanie nástupných bodov v bezprostrednej blízkosti značených náučných trás, turistických chodníkov a cyklotrás v podobe menších účelových zariadení ako lavičky, náučné panely, jednoduché prístrešky, či jednoduché premostenia vodných tokov. Druhou oblasťou na zveľadenie, resp. zatraktívnenie lokalít pre cestovný ruch je i budovanie studničiek. Zmyslom týchto drobných (technických) prvkov v krajine je nepriame usmerňovanie návštevníkov CHÚ do častí, kde aj zvýšená návštevnosť významne neovplyvní záujmy ochrany druhov, či biotopov.

Ďalšou súčasťou tohto opatrenia je vzdelávanie verejnosti - neformálne vzdelávanie a programy environmentálnej výchovy zamerané na mládež, seniorov i osôb s osobitnými potrebami a rôznym stupňom odkázanosti a širokú verejnosť. Pre tieto aktivity je nevyhnutné poskytnutie materiálnej podpory pre samotnú výuku na školách a v iných verejných akciách. Keďže programy neformálneho vzdelávania a programy environmentálnej výchovy, ako aj nové produkty a služby v cestovnom ruchu, budú realizované v priestoroch Správy NAPANT, ako aj v terénnych podmienkach, je nevyhnutná rekonštrukcia existujúcich budov (stavebných objektov v oblasti Horárne Veľký Brunov) a spomenutých nových prvkov infraštruktúry, pričom nemožno opomenúť ani obnovu a inováciu existujúcich náučných chodníkov a ich obohatenie o interaktívne/zážitkové prvky a vonkajšie prvky, ktoré budú nástrojom:

- na prácu so širokou verejnosťou v oblasti environmentálnej výchovy a základňu pre realizáciu ďalších projektov v oblasti vedy, výskumu a environmentálneho monitoringu a aj využitie príležitostí pre zvýšenie informovanosti verejnosti a vytvorenie inovovaných foriem komunikácie a aktívnej práce s odbornou verejnosťou a s návštevníkmi NP Nízke Tatry a jeho ochranného pásma;
- cieleného manažmentu a koordinácie rozvoja udržateľného prírodného turizmu v území NP Nízke Tatry a jeho ochranného pásma;
- zvyšovanie povedomia vo vzťahu k rozvoju prírodného turizmu a usmerňovaniu pohybu návštevníkov;
- na realizáciu ďalšieho vzdelávania a zlepšenie dostupnosti služieb pre verejnosť v oblasti environmentálneho vzdelávania v regióne, čo povedie k riešeniu problému poškodzovania prírody

v území NP Nízke Tatry návštevníkmi s nízkym uvedomením a nedostatočnou informovanosťou o význame a prírodných hodnotách územia NP.

Tento projektový zámer je v súlade s národnou Stratégiou environmentálnej politiky SR do 2030 v oblasti environmentálnej výchovy, čo potvrdzujú i samotné ciele v bodoch 13.2 a 13.3.

Cieľ 13.2: Ochrana prírody prostredníctvom neformálneho vzdelávania. Tento cieľ zlepši informovanosť miestnych subjektov o výhodách lokálnej ochrany prírody a podporí vzdelávanie, osvetu a výskum.

Ide sa o cielené organizované stretnutia s jednotlivými skupinami rozdelenými podľa veku a environmentálneho povedomia: podujatia plánované v gescii Správy NAPANT ku pamätným dňom organizovaných v širšom rozsahu pre žiakov základných škôl; stretnutia za účelom zvýšenia environmentálneho povedomia pre miestne komunity; formálne stretnutia a konferencie za účelom predstavenia navrhovaných opatrení v tomto dokumente a ich implementácia do praxe s dôrazom na rozdelenie úloh pre jednotlivé zúčastnené strany (vlastníci, správcovia, užívatelia a nájomcovia pozemkov, Správa NAPANT).

Cieľ 13.3: Zvýšenie environmentálneho povedomia o kultúrnom a prírodnom dedičstve aj prostredníctvom cestovného ruchu. Mäkké formy turizmu s nízkym vplyvom na prírodu môžu prispieť k environmentálnemu povedomiu a zároveň poskytovať zdroje na ochranu prírody. Plánované sú: ekovýchové programy situované v prírodnom prostredí NP Nízke Tatry a dobudovanie súvisiacej infraštruktúry - lavičky v predpokladanom počte 80 ks, infopanely v predpokladanom počte 40 ks, prístrešky v počte 3 ks a premostenia cez vodné toky v počte 60 ks. Záujmové lokality by mali byť roz distribuované rovnomerne v NP na pozemkoch v správe Správy NAPANT, čo zužuje výber na zaujímavé rekreačné oblasti ako Jasná - Sever, Krúpová, Chmaroška, Ipolitica.

Samostatným podopatrením je rekonštrukcia budov za účelom zmeny poslania na informačné centrum, osobitným prípadom je terénna základňa určená pre umiestnenie náradia a nekomerčného ubytovania vlastných zamestnancov s kapacitou do 6 ľudí na prenocovanie, ktorá môže byť využitá i na výuku environmentálnej výchovy s poukázaním na dôležitosť starostlivosti o niektoré prírodné spoločenstvá. Ide o samostatne stojací objekt vedľa Horárne Veľký Brunov, ktorý by bol podľa uvedených podmienok zrekonštruovaný. V prípade potreby by sa zriadil v jeho blízkosti i otvorený prístrešok so sadou dvoch lavičiek a náučného panelu vysvetľujúceho poslanie týchto objektov.

Predmetné opatrenie predstavuje komplexný prístup k zlepšeniu rekreačnej infraštruktúry v území NP Nízke Tatry a k vzdelávaniu širokej verejnosti o ochrane prírody. Prostredníctvom budovania nástupných bodov a realizácie vzdelávacích programov bude možné znížiť negatívny dopad turizmu na CHÚ a zvýšiť environmentálne povedomie návštevníkov. Prostredníctvom budovania informačných panelov a zážitkových trás rozptýlených do územia, ktoré sú odolné voči početnej návštevnosti územia. Kde je možné uplatniť kombináciu prednesu lektora alebo zamestnanca Správy NAPANT.

Čas realizácie opatrenia celoročne - jednorázovo.

Rekonštrukcia budovy v lokalite Horáreň Veľký Brunov – 149 000 € (vrátane projektovej dokumentácie a stavebného dozoru). Budovanie jednoduchých technických prvkov, ako sú náučné panely, drevené premostia potokov, lavičky a jednoduché prístrešky s sumárnej hodnote materiálu a prác cca 130 000 €.

Opatrenie č. 11: Zlepšenie biotopov vybraných druhov za pomoci technických opatrení

Opatrenie sa zameriava na ochranu biotopov vybraných druhov živočíchov, ktoré majú špecifické nároky na prostredie a zahŕňa rôzne technické riešenia na zlepšenie ich životných podmienok.

I. Rozmnožovacie miesta pre obojživelníky

Jedným z hlavných cieľov tohto opatrenia je vytváranie vhodných miest na rozmnožovanie pre druhy ako kunky, mloky a iné obojživelníky, ktoré sú závislé na periodických mlákach. Kvôli vysokej mortalite obojživelníkov na cestách sa plánuje úprava telesa ciest prostredníctvom drenáže a odvodnenia. Tieto

opatrenia zamedzia podmočeniu využívaných ciest počas daždivých období a zabezpečia bezpečné podmienky pre živočíchy.

Technické opatrenia na podporu rozmnožovania obojživelníkov:

Pre podporu rozmnožovania obojživelníkov, ako je kunka žltobruchá (*Bombina variegata*) a mlok karpatský (*Lissotriton (=Triturus) montandoni*) je dôležité vytvoriť špecifické podmienky, ktoré zohľadňujú ich biologické a ekologické potreby, ktoré zabezpečia konkrétne technické opatrenia:

Kunka žltobruchá (*Bombina variegata*):

- Vytváranie dočasných vodných plôch v podobe zamokrených oblastí – vytvorenie malých, plytkých vodných plôch, ktoré sa pravidelne zaplavujú, ale môžu aj vysychať. Ideálne miesta s hĺbkou do 30 cm. Využite existujúcich vyjazdených koľají na nespevnených nevyužívaných cestách, ktoré sa môžu naplniť vodou a slúžiť ako dočasné biotopy pre tento druh;
- Zabezpečenie slnečných, resp. nezatienených miest, ktoré tento druh preferuje na kladenie vajíčok, je potrebné vykonať odstránením nadmernej travinnej alebo krovinej vegetácie tak, aby sa zabezpečil dostatok slnečného svetla;
- Úprava existujúcich vodných plôch prehĺbením a rozšírením existujúcich rybníkov a mokradí, aby mali dostatok vody počas celého roka. Zabezpečiť udržiavanie vhodného biotopu pre tieto druhy odstránením veľkých nečistôt (napr. veľké množstvo sedimentačného materiálu v podobe opadu lístia prevyšujúceho hrúbku horizontu 30 cm, hrubé časti kmeňov, kamene z týchto mokradí je nutnosťou).

Mlok karpatský (*Lissotriton (=Triturus) montandoni*):

- Ochranou a vytváraním vhodných biotopov so stojatými a pomaly tečúcimi vodami prostredníctvom budovania, či udržiavania malých rybníkov, mokradí a rašelinísk v horských oblastiach bez rýb, pretože tie by mohli spôsobovať predačný tlak na larvy tohto druhu;
- Zabezpečenie čistoty vody bez používania pesticídov a iných chemikálií v blízkosti vodných plôch, aby sa zabránilo znečisteniu vody;
- Vytváranie úkrytov z prírodných materiálov - vytváranie úkrytov z kameňov, dreva a listov v blízkosti vodných plôch, kde sa mloky môžu schovať počas prípadných suchých obdobíach.

Čas realizácie opatrenia: jar až jeseň. Frekvencia – jednorázovo vybudovanie liahnísk a min. 3- krát údržba v podobe čistenia, príp. podľa potreby.

Predpokladaná výmera opatrenia: 25 ha. Predpokladané náklady na opatrenie: 4 000 €.

II. Vybudovanie zábran pre obojživelníky

Na ochranu obojživelníkov sa navrhujú trvalé alebo dočasné zábrany pozdĺž cestných komunikácií na minimalizovanie úmrtnosti týchto druhov spôsobenej zrážkami s vozidlami. Tieto zábrany pomôžu živočíchom obchádzať nebezpečné cesty a znížia ich riziko ohrozenia v dôsledku dopravy.

Čas realizácie opatrenia: skorá jar. Frekvencia – jednorázové vybudovanie bariér a min. kontrol 25x/rok prenosu obojživelníkov cez cestu I/66 na lokalitách Pusté Pole (2x 680 m) a Závadka nad Hronom – Polomka časť Hámor (2 x 300 m) a miestna obslužná cesta (v úseku Čierny Váh Drevosklad – Úžavy 1 x 700 m) a v oblasti Baranej hlavy v dĺžke cca 500 m.

Predpokladaná dĺžka realizovaného opatrenia 3 000 m. Predpokladané náklady: 75 000 € - 90 000 € v závislosti, či pôjde o každoročné budovanie mobilných (dočasných) zábran alebo trvalých zábran.

III. Podpora hniezdných možností pre vtáky a netopiere

Opatrenie zahŕňa aj podporu hniezdenia pre vybrané druhy vtákov a netopierov. Budú sa vytvárať hniezdne ostrovy a steny, osádzať hniezdne podložky a búbky, čím sa zlepšia podmienky pre vtáky, napr. pre bociany a netopiere. Tieto aktivity pomôžu zvýšiť populácie uvedených druhov a zabezpečia sa vhodné miesta na ich rozmnožovanie.

Technické opatrenia na podporu hniezdných možností pre vtáky a netopiere:

1. Vtáky

- Inštalácia rôznych typov hniezdných búdok v závislosti od druhov vtákov. Búbky by mali byť umiestnené na stromoch alebo budovách vo výške 2-5 m, mimo dosahu predátorov, a vyrobené z trvanlivých materiálov (napr. dreva a pod.). Je dôležité zabezpečiť, aby búbky mali dostatočnú ventiláciu a ochranu pred dažďom;
- Ochrana existujúcich hniezdných miest so zachovaním stromov s prirodzenými dutinami, ktoré môžu slúžiť ako hniezdne miesta;
- Minimalizácia rušenia obmedzením ľudskej aktivity v blízkosti hniezdných miest počas hniezdnej sezóny;
- Vytváranie hniezdných stien za použitia prírodných materiálov s otvormi rôznych veľkostí, ktoré môžu slúžiť ako hniezdne miesta pre rôzne druhy vtákov.

2. Netopiere

- Inštalácia špeciálne navrhnutých búdok alebo štrbín pre netopiere, ktoré poskytujú úkryt a možnosti hniezdenia. Umiestňovanie búdok na stromy alebo budovy vo výške aspoň 4-5 m, na slnečnej strane, aby sa zabezpečilo dostatočné teplo;
- Ochrana existujúcich úkrytov so zachovaním najmä starých stromov, ktoré môžu slúžiť ako úkryty pre netopiere. Obmedzovanie rušenia v blízkosti známych úkrytov, najmä počas obdobia rozmnožovania a zimného spánku;
- Vytváranie umelých úkrytov tzv. „netopierie veže“, ktoré poskytujú bezpečné úkryty a hniezdne miesta. Tieto veže je vhodné umiestňovať v blízkosti vodných plôch alebo lesov.

Čas realizácie opatrenia: realizácia pred hniezdnym obdobím. Frekvencia – Jednorázove osadenie podložiek hniezd, hniezdných búdok a hniezdných štrbín, veží.

Predpokladaný počet hniezdných objektov 110 ks. Predpokladané náklady na opatrenie: 5 200 – 7 900 € v závislosti od typu a miesta osadenia.

IV. Odstraňovanie bariér na vodných tokoch

Opatrenie sa zameriava aj na odstránenie často nefunkčných bariér na vodných tokoch, ktoré bránia migrácii rýb na ich bývalé neresiská. Odstraňovanie týchto bariér sa bude realizovať v spolupráci so správcom vodného toku a príslušnou štátnou vodnou správou. Tento krok umožní obnovu prirodzeného toku riek a potokov, čím salepší stav biotopov pre ichtyofaunu.

Technické opatrenia na odstraňovanie bariér na vodných tokoch:

- Výstavba rybovodov - rôzne typy rybovodov, ako sú napr. štrbinové, rampové alebo bypassové rybovody. Rybovody musia byť navrhnuté tak, aby umožňovali prirodzený pohyb rýb;
- Odstraňovanie alebo úprava priehrad a hatí obnovou prirodzeného toku riek alebo potokov, čo umožní voľný pohyb vodných organizmov. Úpravy bariér tak, aby umožňovali prechod rýb napr. vytvorením otvorov v bariérach;
- Revitalizácia riečnych biotopov obnovou prirodzených korýt riek alebo potokov, vrátane meandrov a záplavových území, čo bude mať za následok zlepšenie hydrologických podmienok a podporenie biodiverzity;

- Inštalácia priepustov a mostov tak, aby neboli príliš strmé a mali dostatočný prietok vody, čo bude umožňovať prechod rýb a iných vodných organizmov. Postupné nahradzovanie starých priehrad mostami môže výrazne zlepšiť priechodnosť toku a obnoviť prirodzené migračné cesty;
- Monitorovanie a údržba stavu rybovodov a ich funkčnosti. Zabezpečenie pravidelných kontrol prietoku vody, stavu konštrukcií a prítomnosti prekážok a ich údržby, aby sa predišlo upchatiu rybovodov a iných prechodov;
- Tvorba neresísk pre určité druhy pôvodnej ichtyofauny a tzv. tajchov na vhodných tokoch a vhodných miestach, ako podpora vodozádržných opatrení a vytváraní nového typu prírodného biotopu vhodného pre miestnu ichtyofaunu, mloky, obojživelníky, hmyz či ornitofaunu.

Čas realizácie opatrenia: celoročne. Frekvencia – Jednorazové odstránenie troch objektov.

Predpokladané náklady na opatrenie: 12 000 €.

V. Zarybňovanie chránenými druhmi a úpravy v korytách vodných tokoch

Opatrenie na podporu chránených druhov ichtyofauny, ako napr. zarybňovanie vhodných biotopov druhmi, ako sú hlaváčka podunajská (*Hucho hucho*), hlaváč bieloplutvý (*Cottus gobio*), či usmerňovanie prúdu vody (napr. umiestňovaním veľkých balvanov v riečisku na okraji toku, aby sa vytvorili podmienky pre sedimentáciu) vo vybraných úsekoch s výskytom mihule ukrajinskej (*Eudontomyzon mariae*) s cieľom podpory miest na jej rozmnožovanie. Týmto postupom by vznikali vo väčšom rozsahu štrkové lavice zo sedimentujúcej hmoty.

Čas realizácie opatrenia: jar. Frekvencia – raz ročne.

Predpokladané náklady na opatrenie: 1 700 €.

VI. Podpora preventívnych opatrení pred šelmami

Ďalšou dôležitou súčasťou opatrenia je podpora subjektov (fyzických aj právnických osôb), na zabezpečenie preventívnych opatrení pred veľkými šelmami. Táto podpora bude zameraná na ochranu majetku a hospodárskych zvierat pred útokmi šeliem, ako sú medvede, vlky, rysy a vydry. Opatrenia zahŕňajú technické riešenia na zamedzenie konfliktov medzi šelmami a ľuďmi alebo vzniku významných hospodárskych škôd.

Technické opatrenia na podporu prevencie konfliktov medzi šelmami a ľuďmi zahŕňajú rôzne riešenia na ich zamedzenie:

- a) použitie elektrických oplotení s vysokým napätím alebo (iných oplôtokov v prípade vydry), ktoré účinne odrážajú šelmy od vstupu na farmy a pastviny a rybochovné zariadenia;
- b) používanie pastierskych psov (ochrana stáda);
- c) zabezpečenie tzv. „nočných“ úkrytov pre hospodárske zvieratá počas noci (môže znížiť riziko útokov);
- d) použitie mobilných ohrád (efektívne pri ochrane hospodárskych zvierat na pastvinách);
- e) zabezpečenie odpadkov a potravinových zvyškov, aby boli správne skladované a neprístupné pre šelmy, čo môže znížiť ich prilákanie do blízkosti ľudských obydlí;
- f) rýchle a správne odstraňovanie mŕtvych zvierat z pastvín a fariem môže znížiť riziko prilákania šeliem;
- g) inštalácia fotopascí na monitorovanie pohybu šeliem v blízkosti obydlí a fariem môže pomôcť pri včasnom varovaní a prijatí opatrení;
- h) výchova a vzdelávanie - organizovanie vzdelávacích kampaní pre miestnych obyvateľov a farmárov o správnych preventívnych opatreniach a správaní sa v prítomnosti šeliem, poskytovanie informačných brožúr a letákov s praktickými radami a pokynmi.

Čas realizácie opatrenia: jar - jeseň. Frekvencia – raz ročne.

Predpokladané náklady na opatrenie môžu byť veľmi variabilné v závislosti od počtu zapojených žiadostí a rozsahu plochy 13 000 – 95 000 €.

VII. Transfér chránených druhov z ohrozených miest do vhodných lokalít.

Ide o poslednú možnosť záchrany v prípade niektorých druhov flóry z miesta ohrozenia, napr. výstavba verejnej komunikácie v mieste výskytu cyklámenu purpurového fatranského v trvalom, príp. dočasnom zábere budúcej rozšírenej cesty. Obdobný postup možno zvoliť predovšetkým v prípade flóry ako je * poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*), ale i u ďalších nepohyblivých, resp. menej pohyblivých druhov aj živočíchov, ako je jasoň červenooký (*Parnassius apollo*).

Predpokladaná plocha a počet presídlených jedincov rôznych druhov v rámci navrhovaného opatrenia: 800 m²/ 3 200 jedincov.

Čas realizácie opatrenia: jar - jeseň. Frekvencia – raz ročne. Predpokladané náklady na opatrenie môžu byť veľmi variabilné v závislosti od počtu a dostupnosti lokalít v intervale 2 000 - 8 500 €. Výška nákladov zohľadňuje aj opakovanú realizáciu transféru, či hodnoty biologického materiálu v prípade živočíchov a miesta ich pôvodu.

Predmetné opatrenia prispievajú k plneniu záväzku vyplývajúceho z článku 4 (obnova suchozemských, pobrežných a sladkovodných ekosystémov) a 9 (obnova prirodzeného prepojenia riek a prírodných funkcií súvisiacich záplavových oblastí) nariadenia o obnove prírody.

Opatrenie č. 12: Asanácia, údržba a budovanie vybraných úsekov lesnej dopravnej siete (LDS) i stavebných objektov na vodných tokoch

V odľahlých častiach lesných porastov bez potreby zhustenej siete účelových komunikácií je žiadúce v rámci protieróznych a vodozádržných opatrení zabezpečiť asanáciu nevyužívaných a nesprávne trasovaných úsekov ciest za použitia spravidla ťažkej techniky. Realizované zemné práce spôsobia rozrušenie zhutnenej pôdy pozdĺž trasy zväžnic (ciest), aby sa minimalizoval povrchový odtok vody z územia.

Narušovanie zhutneného pôdneho krytu v telese cesty opätovne dosiahne zlepšenie biodiverzity na lokálnej úrovni (napr. edafónu) a podporí zvýšenie počtu miest na rozmnožovanie pre obojživelníky v zmysle opatrenia č. 11. Oprávnenými aktivitami sa rozumie inventarizácia súčasného stavu lesnej LDS - jej posúdenie súčasného stavu, potreby prihliadajúc na mieru sprístupnenia lesných porastov a následne navrhnúť výstavbu, údržbu, opravu alebo asanáciu s cieľom skvalitnenia stavu biotopov alebo druhov európskeho významu.

Opačným prípadom je budovanie nových približovacích liniek environmentálne vhodným a citlivým spôsobom s minimalizáciou zásahu do terénu (trasovanie prevažne po vrstevnici), ktoré sú nevyhnutné pre sprístupnenie porastov, ktoré sú obhospodarované prírodou blízky spôsobom hospodárenia alebo sú v prebudove na tento jemnejší spôsob hospodárenia.

Týmto opatrením sa dosiahne sprístupnenie lesných ekosystémov, ktoré cieleným druhovým výberom drevín budú formované pre dosiahnutie priaznivého stavu lesných biotopov.

Posledným prípadom v rámci tohto opatrenia je úprava objektov tvoriacich súčasť ciest, ako sú priepusty a mosty, ktoré v súčasnej podobe neposkytujú optimálne podmienky pre semiakvatické druhy, či avifaunu viazanú na vodné toky a preto je ich úprava žiadúca pre uplatnenie citlivejšieho technického prevedenia v prírodnom prostredí vedúceho k zlepšeniu stavu biotopov týchto druhov.

V rámci existujúcich vodných stavieb, ako sú tajchy, či prehrádzky a nádrže na vodných tokoch je možné konštatovať v mnohých prípadoch zlý technický stav ohrozujúci pobrežné spoločenstvá a vodné živočíchov v prípade pretrhnutia počas vzdutej vodnej hladiny. Mnohé z nich majú výrazne zníženú kapacitu a sedimenty spôsobujú zvyšovanie vodnej hladiny spôsobujúcej vytápanie vhodných biotopov a pretváranie krajiny. Obdobným prípadom sú zanedbané suché poldre, ktoré si vyžadujú údržbu s cieľom ich transformovania na požiadavky ochrany prírody a krajiny. V rámci tohto podopatrenia je možné očakávať

zlepšenie podmienok pre niektoré druhy, napr. plazov, ktoré obývajú tento priestor počas suchého obdobia a možno ho obsadzovať pod zahradením i v čase naplnenia, čo je poslaním ich údržby, príp. rekonštrukcie.

Čas realizácie opatrenia je celoročne. Frekvencia – jednorázovo pri asanácii ciest, opakovane 3 až 5-krát ročne pri ich údržbe.

Predpokladané náklady na opatrenie sa člení na:

- asanáciu cesty v dĺžke 1 475 m a šírke 2,5 m v lokalite Priehybka (parcela registra „C“ katastra nehnuteľností č. 10312/1 v k. ú. Východná) s predpokladanými nákladmi 200 000 €,
- rekonštrukcia mostných objektov na účelových lesných cestách pretínajúcich väčšie vodné toky 3 objekty jednoduchej drevenej konštrukcie mostovky s dreveným zábradlím v predpokladanom náklade 55 000 €,
- 2 objekty železobetónovej konštrukcie mostovky so železným zábradlím s predpokladanými nákladmi 95 000 €,
- budovanie LDS pre potreby prírody blízkeho hospodárenia v lese vo viacerých úsekoch na dĺžke 3 500 m,
- predpokladanými ďalšími nákladmi 875 000 €.

Opatrenie č. 13: Údržba a obnova turisticky značených chodníkov (TZCH), cyklotrás i ochranných lesných chodníkov

Primárnym cieľom tohto opatrenia je zabránenie odklonu turistov z existujúceho TZCH a cyklotrasy, aby sa zamedzilo vytváranie nových skratiek na chodníkoch a budovaniu rôznych nových cestičiek cyklistami, napr. adrenalínových cyklotrás mimo určenú trasu. Týmto opatrením sa zamedzí priamemu antropickému poškodeniu lesných a nelesných biotopov európskeho i národného významu v podobe narušenia vegetačného a pôdneho krytu mimo oficiálnych trás.

Zároveň sa zníži podiel vyrušovania pre chránené druhy živočíchov pri pohybe turistov mimo chodníkov a cyklotrás v území s 3. až 5. stupňom ochrany prírody. Zníži sa i riziko vzniku erózných procesov v zasiahnutej krajine. Podstatnou skutočnosťou je i zvýšenie bezpečnosti návštevníkov v týchto územiach. V rámci údržby samotného telesa týchto účelových zariadení môže ísť o terénne úpravy päty cesty alebo chodníka, prípadne vybudovanie stupňov na chodníkoch, aby sa predišlo zraneniu rekreantov na šikmých plochách.

V rámci opatrení je plánovaná údržba, obnova a výstavba novej turistickej infraštruktúry, s prepojením na opatrenie č. 10, ktoré má za úlohu buď zvýšiť rozptyl návštevníkov na viacero úsekov TZCH, čím sa zmiernia i následky cestovného ruchu na vzácne prírodné prostredia i riziko prekročenie rekreačnej únosnosti prostredia v niektorých častiach NP Nízke Tatry alebo sa zlepši, resp. zachová priaznivý stav biotopov a chránených druhov rastlín. Opatrením sa eliminuje zošľapávanie vegetácie a pôdodeštrukčné procesy na chodníkoch a v ich blízkom okolí. Toto bude zabezpečené cez nasledovné činnosti: presmerovanie chodníkov, úprava povrchu (dláždenie, vyrovnanie povrchu) a prilahlého okolia (svahovanie), usmernenie turistov pomocou drevených a textilných zábran, oprava a výmena drevených, príp. oceľových mostíkov, turistických pútačov, smerníkov, lavičiek, odpočívadiel, prístreškov, informačných tabúl a turistického značenia (najmä pri zmene trasy TZCH).

Osobitnou súčasťou je obdobná údržba ochranných chodníkov v požadovanom technickom stave, aby bol možný prechod zamestnancov Správy NAPANT počas kontrol územia (odborných zamestnancov Správy NAPANT pri obhliadkach posudzovaných lokalít v odborných stanoviskách, ako aj ďalších kmeňových zamestnancov Správy NAPANT- lesníkov pri zisťovaní zdravotného stavu lesov, ako aj členov stráže prírody, pričom okrem zmienovaných úloh je náplňou práce i mapovanie biotopov a druhov národného a európskeho významu, sledovanie výskytu invázných nepôvodných druhov, odovzdávanie a preberanie prác v lesoch).

Čas realizácie opatrenia predovšetkým mimo zimného obdobia – v prípade akútnych opráv celoročne. Frekvencia – jednorázovo pri oprave telesa chodníka, opakovane raz za obdobie 2 až 5 rokov v rámci údržby cyklotrás.

Predpokladané náklady na opatrenie sa odhadujú 360 000 € pri dĺžke úsekov 3 200 m.

Opatrenie č. 14: Mapovanie a sledovanie stavu biotopov a druhov, eliminácia škodlivých činiteľov

Cieľom opatrenia je sledovanie trendu vývoja populácií predmetných druhov, zmeny správania sa vybraných druhov, úprava štruktúry a sledovanie stavu biotopov a druhov v projektovom území. Na základe získaných výsledkov bude možné vyhodnotiť efektivitu opatrení od ich počiatku pri zadávaní prác až po kontroly počas realizácie projektu, po ukončení opatrení v rámci udržateľnosti projektu a následné vyhodnotenie vplyvu zrealizovaných aktivít na cieľový biotop alebo druh.

V rámci tohto opatrenia je možné operatívne zaradiť i podopatrenie na posudzovanie zdravotného stavu lesných biotopov. Na lesných pozemkoch ide o pragmatické sledovanie lesných porastov v oblasti ochrany lesa pred podkôrným hmyzom prostredníctvom podkôrníkových pozorovateľov (v smrečinách s vekom nad 60 rokov, resp. v porastoch s prímiesou smreka nad 20 %), aby bolo možné predchádzať vzniku rozsiahlych náhodných ťažieb spôsobených biotickými škodlivými činiteľmi. V opodstatnených prípadoch, kedy je reálne riziko vzniku rozsiahlych prírodných disturbancií bude možná realizácia opatrení (výber aktívnych chrobačiarov, ich odkôrnenie a ponechanie v lesnom poraste). V rámci tohto podopatrenia sú oprávnenými výdavkami: kúpa odkôrňovacích zariadení, atraktantov i lapačov a financovanie služieb súvisiacich s asanáciou napadnutej drevnej hmoty, ako napr. vyššie uvedené odkôrnenie, či drážkovanie napadnutej drevnej hmoty.

Čas realizácie - celoročne s opakovanou frekvenciou s predpokladanou výškou nákladov na úrovni 280 000 až 970 000 € v závislosti od rozsahu kalamity.

Predmetné opatrenia prispievajú k plneniu záväzku vyplývajúceho z článku 4 (obnova suchozemských, pobrežných a sladkovodných ekosystémov) nariadenia o obnove prírody.

Opatrenie č. 15: Výkon kontrolnej činnosti na úseku ochrany prírody a lesného hospodárstva

Opatrenie je nevyhnutné na zabezpečenie priaznivého stavu predmetných biotopov a druhov európskeho významu prostredníctvom výkonu stráže prírody členmi profesionálnej stráže prírody, dobrovoľnej stráže prírody a lesnej stráže. Cielený výkon stráže prírody na kontrolu územia, ako aj samotných návštevníkov CHÚ napomáha dodržiavaniu uplatňovania všeobecne záväzných právnych predpisov.

Počas letného suchého obdobia – v čase zvýšeného nebezpečenstva vzniku požiarov - budú členmi profesionálnej a dobrovoľnej stráže prírody, ako aj lesnej stráže vykonávané protipožiarne hliadky. V čase mimoriadnej situácie budú na lokalizovanie požiaru a identifikáciu rozsahu poškodenej plochy použité drony.

V prípade legislatívy na úseku lesného hospodárstva bude kontrola zameraná, napr. na nelegálnu ťažbu dreva, prepravu, pôvod a nakladanie s drevnou hmotou. V prípade právnych predpisov na úseku ochrany prírody bude kontrola zameraná najmä na vjazd motorových vozidiel do územia, vyrušovanie, odchyt a usmrcovanie chránených živočíchov, poškodzovanie a zber chránených rastlín, ale aj na nelegálny zber plodov rastlín, porušovanie sezónnych uzáver turistických chodníkov a pod.

Uvedené opatrenia budú systematicky na základe rozpisu služieb zabezpečované na dennej báze internými zamestnancami (členmi profesionálnej stráže prírody a lesnej stráže), ako aj členmi dobrovoľnej stráže prírody tak, aby pokrývali celé územie v primeranom rozptyle.

Čas realizácie celoročne s opakovanou frekvenciou vo vlastnej réžii bez určenia výšky nákladov.

Opatrenie č. 16: Zamedzenie šíreniu invázných nepôvodných druhov v CHÚ

V posledných rokoch, najmä pozdĺž dolných úsekov významných vodných tokov v územnej pôsobnosti Správy NAPANT, sme zaznamenali úbytok pôvodných druhov vegetácie, čo výrazne pretvára lužné lesy pozdĺž vodných tokov i opustené prípadne zanedbané okraje nelesných biotopov v podobe

trvalých trávnatých porastoch nadväzujúcich na poľnohospodárske pozemky, či líniové stavby, ako sú cesty a železnice. Preto v rámci zlepšovania stavu týchto biotopov je nutné vykonať likvidáciu existujúcich zdrojov šírenia v zmysle vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 450/2019 Z. z., ktorou sa ustanovujú podmienky a spôsoby odstraňovania invázných nepôvodných druhov¹¹, pre zachovanie ekologickej rovnováhy i ochrany biodiverzity. Uplatnené budú spôsoby aplikácie herbicídov od injektáže v prípade stromov kategorizovaných do zoznamu invázných nepôvodných druhov podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 449/2019 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Slovenskej republiky a podľa vykonávacieho nariadenia komisie (EÚ) 2016/1141¹², cez lokálnu bodovú až plošnú aplikáciu herbicídu pri rastlinných invázných nepôvodných druhov (*Ambrosia artemisiifolia*, *Fallopia* (syn. *Reynoutria*) *japonica*, *Fallopia sachalinensis*, *Fallopia bohemica*, *Solidago canadensis*, *Solidago gigantea*, *Amorpha fruticosa*, *Lycium barbarum*, *Negundo aceroides*, *Ailanthus altissima*).

Technicky náročným postupom je vykopávanie invázných nepôvodných jedincov s preosievaním zeminy v mieste *in-situ*, avšak v odôvodnených prípadoch je možné zvoliť aj tento postup mechanického odstraňovania invázných nepôvodných druhov v lokalitách vylučujúcich aplikáciu chemických látok (územia v pásme hygienickej ochrany).

Čas realizácie v tomto prípade nie je celoročný: jar - jeseň. Termín odstraňovania je vhodné voliť počas vegetačného obdobia z viacerých dôvodov (spofahlivejšia identifikácia invázných nepôvodných druhov, pri chemickom ošetrovaní je potreba aktívnej látkovej výmeny v prípade týchto druhov, zároveň je menšie riziko kontaminácie prostredia v období bez snehovej pokrývky). Frekvencia – raz ročne.

Predpokladaná plocha chemického ošetrovania herbicídovým prípravkom: 6 ha.

Predpokladané náklady na opatrenie môžu byť veľmi variabilné v závislosti od prevedenia a ceny použitého prípravku v intervale 12 000 – 15 000 €.

Predmetné opatrenia prispievajú k plneniu záväzku vyplývajúceho z článku 4 (obnova suchozemských, pobrežných a sladkovodných ekosystémov) nariadenia o obnove prírody.

Opatrenie č. 17: Opatrenia na nelesných biotopoch

Toto opatrenie zahŕňa aktivity zamerané na zlepšenie a udržiavanie priaznivého ekologického stavu nelesných biotopov, ktoré sú predmetmi ochrany ÚEV a zároveň sú kľúčové pre ochranu biodiverzity v krajine. Nelesné biotopy predstavujú lúky, mokrade, pasienky a iné plochy, ktoré sú závislé na správnom manažmente. Bez týchto zásahov by sa biotopy mohli znehodnotiť, napr. zarastením nevhodnými druhmi drevín, čo vedie k zániku pôvodnej flóry a fauny. Opatrenia sú navrhnuté s cieľom podporiť biodiverzitu a zamedziť degradácii lokalít.

V rámci tohto opatrenia sa zabezpečí periodická starostlivosť o nelesné ekosystémy s cieľom zlepšenia nepriaznivého stavu alebo udržania priaznivého stavu. Samotný postup spočíva v odstraňovaní neželanej vegetácie na ploche biotopov. V rámci tohto opatrenia sa môže vylíšiť niekoľko spôsobov: spásanie hospodárskymi zvieratami, ručné odstraňovanie alebo odstraňovanie za pomoci väčších mechanizmov, ako napr. traktor, kosačka, mulčovač. Nasadenie technológie sa odvíja od únosnosti stanovišťa, rozsahu manažovanej plochy a stavu vegetácie na ploche. V zásade možno odčleniť xerofilné spoločenstvá nelesných biotopov od mokradí. Primárne sa odstraňujú sukcesné štádiá náletových drevín alebo takmer celá nadzemná časť bylinnej vegetácie (synúzie = biomasy) tvoriacej vegetačný kryt, aby sa predišlo degradácii biotopov. Vykosená biomasa sa odstraňuje z plochy biotopu, aby sa predišlo eutrofizácii. Manažment trvalých trávnatých porastov kosením možno realizovať 1- až 2- krát ročne, prípadne i menej často v závislosti od lokálnych podmienok a vývoja nelesného biotopu.

¹¹ <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2019/450/20240101>

¹² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1141>

Opatrenia v mokradiach sú zamerané na redukciiu drevín a biomasy z dôvodu zachovania alebo zlepšenie hydrického režimu a na neho viazané podmienky priaznivého stavu vybraných chránených druhov. Na rašeliniskových stanovištiach sa odstránená biomasa môže premiestniť na suchšie alebo vyvýšené miesta. Doplnkovou činnosťou v odôvodnených prípadoch môže byť i budovanie meandrov na vodných tokoch, slepých ramien, príp. prehrádzok pre zlepšenie hydrického režimu. Za účelom zlepšenia stavu niektorých druhov a biotopov v zapájajúcom sa korunovom priestore lesného interiéru vo vybraných častiach môže znížiť zakmenenie lesného porastu pod 0,7 s tým, že opatrenie je možné vykonať na základe súhlasu orgánov štátnej správy lesného hospodárstva a obhospodarovateľa lesov. Tento postup sa zvyčajne týka zarastania menších lesných čistín sukcesiou drevín, čo ohrozuje existenciu niektorých vzácných druhov rastlín. V nasledujúcej časti sú podrobnejšie definované typy podopatrení:

I. Odstraňovanie náletových drevín a výmladkov

Náletové dreviny, ktoré sa šíria na nelesných biotopoch, môžu ohroziť pôvodné rastlinné druhy a narušiť ekosystém. Ich systematické odstraňovanie je dôležité pre zachovanie otvoreného charakteru krajiny, čo vytvára podmienky pre rast nelesných druhov rastlín a prítomnosť špecializovaných živočíšnych druhov viazaných na tieto biotopy.

Čas realizácie opatrenia: jeseň - jar. Frekvencia – raz za obdobie 2 až 3 rokov. Predpokladaná plocha výrubu: 11 - 20 ha. Predpokladané náklady na opatrenie v intervale 40 000 – 60 000 €.

II. Mulčovanie/frézovanie plôch (obnovný manažment)

Toto opatrenie slúži na mechanickú obnovu zanedbaných nelesných plôch, kde dochádza k nadmernému zarastaniu. Mulčovanie a frézovanie pomáha regulovať šírenie nevhodnej vegetácie a podporuje regeneráciu pôvodných druhov. Je to kľúčový nástroj pri obnove biotopov, ktoré potrebujú pravidelný manažment.

Čas realizácie opatrenia: jeseň - jar. Frekvencia – jednorázovo.

Predpokladaná plocha výrubu: 2 – 5 ha. Predpokladané náklady na opatrenie v intervale 2 000 – 7 000 €.

III. Kosenie/mozaikovitité kosenie

Kosenie je dôležitou aktivitou pre udržiavanie druhovej pestrosti na lúkach a pasienkoch. Mozaikovitité kosenie je špeciálna technika, ktorá ponecháva niektoré časti nekosené, čím poskytuje útočisko pre hmyz a ďalšie živočíchy. Tento spôsob kosenia vytvára vhodné podmienky pre rôzne fázy životného cyklu druhov, ktoré potrebujú rozmanité prostredie.

Čas realizácie opatrenia: jeseň - jar. Frekvencia – jednorázovo za rok.

Predpokladaná plocha výrubu: 48 ha. Predpokladané náklady na opatrenie cca 65 000 – 75 000 € (realizácia ručne s odstránením biomasy).

IV. Pasenie

Ide o tradičný spôsob manažmentu nelesných biotopov, ktorý pomáha udržiavať otvorený charakter krajiny a podporuje biodiverzitu. Správne riadená pastva reguluje šírenie nevhodných druhov rastlín a podporuje rast vhodných bylín a tráv, ktoré sú kľúčové pre udržanie ekologickej stability týchto biotopov.

V. Vybudovanie oplotenia pasienkov a príslušenstva pre zabezpečenie pastvy

Opatrenie zahŕňa aj inštaláciu oplotení na zabezpečenie kontrolovanej pastvy. Oplotenie umožňuje riadenie pohybu zvierat, formou tzv. priehonov, čo je nevyhnutné pre ochranu citlivých oblastí a zabránenie nadmernej pastvy, ktorá by mohla viesť k degradácii biotopu.

Opatrenia IV. a V. zahŕňajú nasledujúce činnosti: vybudovanie oplotkov, košarovanie, napájanie, preháňanie, doprava na stáda na lokalitu, kosenie nedopaskov, personálne obsadenie a psi na ochranu stáda.

Čas realizácie opatrenia: jar – jeseň.

Predpokladaná plocha pastvín: 5 ha (mimo plôch oprávnených na podporu spoločnej poľnohospodárskej politiky, prevažne fragmentované lokality výskytu vzácnych druhov a biotopov).

Predpokladané náklady na opatrenie v intervale 8 400 €.

VI. Diskovanie, resp. narúšanie pôdneho krytu

Narúšanie pôdneho krytu môže byť užitočné pre obnovu vegetácie na nelesných biotopoch. Diskovanie pomáha odstrániť invázne nepôvodné druhy rastlín a podporuje prirodzený regeneratívny proces, čo vedie k zlepšeniu ekologickej stability a zvýšeniu diverzity pôvodných druhov.

Čas realizácie opatrenia: jar – jeseň.

Predpokladaná plocha: neurčená (podľa potreby v prípade mimoriadnych situácií).

VII. Nastielanie sena a výsev vhodných trávnych zmesí

Na zlepšenie stavu degradovaných trávnych biotopov sa môže využívať nastielanie sena alebo výsev vhodných trávnych zmesí. Tento krok podporuje regeneráciu pôvodnej vegetácie a vytvára priaznivé podmienky pre rozvoj biodiverzity.

Čas realizácie opatrenia: letné obdobie po odkvitnutí trávnych zmesí.

Predpokladaná plocha: neurčená (podľa potreby v prípade mimoriadnych situácií na zatrávňovanie ornej pôdy, prípadne vegetačné úpravy po dočasnom zábere).

VIII. Udržiavanie ekotónových krovitých porastov

Ekotónové krovité porasty, ktoré sa nachádzajú na rozhraní rôznych biotopov, sú kľúčové pre biodiverzitu. Pravidelné udržiavanie týchto porastov pomáha zachovať ich funkciu ako prechodovej zóny, ktorá podporuje širokú škálu druhov rastlín a živočíchov.

IX. Ochrana vybranej nelesnej drevinovej vegetácie (NDV)

Obdobným postupom môže byť i vytváranie ekologickej stability prostredníctvom NDV dôležitej najmä v zmysle trvalo udržateľného rozvoja krajiny. Tento prístup zahŕňa rôzne technické opatrenia, ako sú napr.:

- a) Strategické rozmiestňovanie výsadby drevín pomáha vytvárať prirodzené bariéry, zlepšuje estetiku krajiny (krajinný obraz) a podporuje biodiverzitu faunu a flóru vo voľnej krajine. Zeleň v poľnohospodárskej krajine - integrácia NDV do poľnohospodárskej krajiny, napr. prostredníctvom agrolesníctva, zvyšuje biodiverzitu, zlepšuje pôdnu štruktúru a poskytuje útočisko pre užitočné

- druhy. Podpora dravcov, ako prirodzených predátorov škodcov na poliach v podobe drobných zemných cicavcov;
- b) Vytváranie vetrolamov z NDV chráni pôdu pred veternou a vodnou eróziou a zlepšuje mikroklimu v danej oblasti;
 - c) Výsadba zelene pozdĺž vodných tokov (riek a potokov) pomáha stabilizovať brehy, zlepšuje kvalitu vody a vytvára vhodné biotopy pre rôzne druhy živočíchov;
 - d) Výsadba NDV na svahoch z dôvodu predchádzania vytváraniu erózií a zosuvom pôdy;
 - e) Rekultivácia degradovaných území výsadbou NDV na rekultiváciu a obnovu degradovaných alebo opustených území zlepšuje ekologickú stabilitu a obnovuje prirodzené funkcie krajiny;
 - f) Vytváranie biokoridorov z NDV umožňuje lepšiu migráciu živočíchov a tým zároveň podporuje ekologickú konektivitu;
 - g) Výsadba NDV za účelom vytvárania parkov, záhrad a rekreačných oblastí zlepšuje kvalitu života obyvateľov a podporuje turistický ruch.

Čas realizácie opatrenia: celoročne. Frekvencia – 1- krát za obdobie 3 - 5 rokov. Predpokladaná plocha: 600 - 1 100 m². Predpokladané náklady sa odvíjajú od rozsahu úprav v intervale 1 200 – 2 500 €. V rámci opatrenia ide o združenie podopatrení VIII. a IX., ktoré sú nacenené spoločne z dôvodu podobnosti realizácie opatrenia.

Kompenzácia vlastníkov, správcov, nájomcov a obhospodarovateľov predmetných pozemkov za ponechanie tejto vegetácie je súčasťou opatrenia, ktoré zabezpečuje jej ochranu a zachovanie. Tieto opatrenia sú nevyhnutné pre udržanie a zlepšenie ekologickej stability nelesných biotopov. Zabezpečujú správny manažment týchto prostredí, podporujú biodiverzitu a zamedzujú degradácii v dôsledku zarastania alebo invázie nepôvodných druhov rastlín. Riadené aktivity, ako kosenie, pasenie, narúšanie pôdneho krytu a odstraňovanie invázijských nepôvodných druhov sú kľúčovými nástrojmi pre dosiahnutie dlhodobej ekologickej rovnováhy v týchto citlivých oblastiach.

Výber konkrétnych opatrení alebo ich vhodnej kombinácie bude závisieť od predkladaných projektov, ktoré môžu byť zamerané buď širokospektrálne alebo úzkoprofilovo zamerané na vybrané skupiny druhov či biotopov v rámci viacerých opatrení.

Predmetné opatrenia prispievajú k plneniu záväzku vyplývajúceho z článku 4 (obnova suchozemských, pobrežných a sladkovodných ekosystémov) nariadenia o obnove prírody.

5. Cieľový stav biotopov a druhov

Cieľom je prispieť ku **zlepšeniu, obnove alebo zachovaniu súčasného stavu predmetných druhov európskeho významu v projektových územiach** prostredníctvom realizácie navrhovaných manažmentových opatrení pre druhy v rámci skupín:

- **cicavce:** * medveď hnedý (*Ursus arctos*), vlk dravý (*Canis lupus*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), vydra riečna (*Lutra lutra*),
- hraboš tatranský (*Microtus tatricus*), * svišť vrchovský tatranský (*Marmota marmota latirostris*), * kamzík vrchovský tatranský (*Rupicapra rupicapra tatrica*),
- netopier Bechsteinov (*Myotis bechsteini*), netopier pobrežný (*Myotis dasycneme*), netopier veľký (*Myotis myotis*), netopier Blythov (*Myotis blythi*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*) a podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*);
- **vtáky:** orol kriklavý (*Clanga (Aquila) pomarina*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*),

- hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*), tetrov hoľniak (*Lyrurus (Tetrao) tetrax*), jariabok hôrny (*Tetrastes (Bonasia) bonasia*),
- tesár čierny (*Dryocopus martius*), výr skalný (*Bubo bubo*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), kuvíček vrabčí (*Glaucidium passerinum*), žlna sivá (*Picus canus*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*),
- muchárik malý (*Ficedula parva*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), lelek obyčajný (*Caprimulgus europaeus*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), strakoš veľký (*Lanius excubitor*), žltochvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*);
- **hmyz:** mlynárik východný (*Leptidea morsei*), ohniváček veľký (*Lycaena dispar*), modráčik bahňákový (*Maculinea nausithous*),
- plocháč červený (*Cucujus cinnaberinus*), * fuzáč alpský (*Rosalia alpina*), * fuzáč karpatský (*Pseudogaurontina excellens*), roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), bystruška potočná (*Carabus variolosus*), * spriadač kostihojový (*Euplagia (=Callimorpha) quadripunctata*), priadkovec trnkový (*Eriogaster catax*);
- **obojživelníky:** kunka žltobruchá (*Bombina variegata*) a mlok karpatský (*Lissotriton (=Triturus) montandoni*);
- **mäkkýše:** pimprlík močiarny (*Vertigo geyeri*) a pimprlík mokraďový (mokraďný) (*Vertigo (=Vertilla) angustior*);
- **ryby:** hlaváč bielooplutvý (*Cottus gobio*), hlavátka podunajská (*Hucho hucho*) a mihuľa ukrajinská (Vladykovova) (*Eudontomyzon mariae (vladykovi)*).
- **nižšie rastliny:** kosákovec lesklý (*Hamatocaulis vernicosus*), korýtkovec korutánsky (*Scapania carinthiaca*), ochyrea tatranská (*Ochyraea tatrensis*), kyjanôčka zelená (*Buxbaumia viridis*), grimaldia trojtyčinková (*Mannia triandra*);
- **vyššie rastliny:** zvonovec ľaliolistý (*Adenophora liliifolia*), črievičník papučkový (*Cypripedium calceolus*), * klinček lesklý (*Dianthus nitidus*), * zvonček hrubokoreňový (*Campanula serrata*), * poniklec slovenský (*Pulsatilla slavica*), * poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*), * cyklámen purpurový fatranský (*Cyclamen purpurascens* subsp. *immaculatum*), jazyčník sibírsky (*Ligularia sibirica*).

Rovnako je cieľom prispieť ku **zlepšeniu, obnove alebo zachovaniu stavu u nasledujúcich biotopov európskeho významu:**

- **lesné biotopy:** Ls 4 Lipovo-javorové sutinové lesy (* 9180), Ls 5.2 Kyslomilné bukové lesy (9110), Ls 5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (9130), Ls 5.3 Javorovo – bukové horské lesy (9140), Ls 5.4 Vápnomilné bukové lesy (9150), Ls 9.1, Ls 9.2 a Ls 9.3 Smrekové horské lesy (9410), Ls 6.2 Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy (91Q0), Ls 7.3 Rašeliniskové smrekové lesy (* 91D0) a Ls 1.4 a Ls 1.3 Horské a podhorské lužné lesy (* 91E0) s tejto skupine možno vzhľadom na prítomnosť smreka i jarabiny zaradiť i krovitý biotop Kr 10 Kosodreviny (* 4070).
- **Nelesné biotopy:** Sk 8 Nesprístupnené jaskynné útvary (8210), Sk 2 Silikátové skalné steny so štrbinovou vegetáciou (8220), Sk 1 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou (8210), Sk 6 Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínom stupni (* 8160), Sk 3 Silikátové sutiny v montánnom až alpínskom stupni (8110), Ra 6 Slatiny s vysokým obsahom báz (7230), Ra 3 Prechodné rašeliniská a trasoviská (7140), Lk 2 Horské kosné lúky (6520), Lk 1 Nížinné a podhorské kosné lúky (6510), Lk 5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach (6430), Tr 8 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte (* 6230), Tr 1 Suchomilné trávinnobylinné a krovinné porasty na vápnitom substráte (6210), Al 3 a Al 4 Alpínske a subalpínske vápnomilné trávinnobylinné porasty i snehové výležišká na vápnitom podklade (6170), Al 1 a Al 2 Alpínske snehové výležišká i trávinnobylinné porasty na silikátovom podklade (6150), Al 9 Vresoviská a spoločenstvá kríčkov v subalpínskom a alpínskom stupni (4060), Kr 1 Vresoviská (4030), Kr 2 Porasty borievky obyčajnej (5130), Sl 2 Karpatské

travertínové slanská (* 1340), Vo 4 Nížinné až horské vodné toky s vegetáciou zväzu *Ranunculion fluitantis* a *Callitricho-Batrachion* (3260).

Stav vyššie uvedených biotopov európskeho významu a ciele v rámci biogeografických regiónov je zhodnotený v tabuľke č. 7. Obdobne je takýto prehľad pre druhy európskeho významu v tabuľke č. 8. Ide všetko o predmety ochrany s výnimkou vzácneho druhu motýľa jasoň červeooký (*Parnassius apollo*), ktorý nie je predmetom ochrany ÚEV, ale v tomto inom dokumente manažmentu boli preň navrhnuté opatrenia.

Stav vyššie uvedených druhov vtákov na Slovensku na národnej úrovni je zhodnotený v tabuľke č. 4.

Podrobnejšie hodnotenie stavu a určenie cieľového stavu a priority, spolu s kódmi ohrozenia a opatrení v rámci CHVÚ sa nachádza v tabuľkách č. 5 (časť CHVÚ Nízke Tatry) a č. 6 (časť CHVÚ Veľká Fatra).

Hodnotenie stavu druhov a biotopov európskeho významu podľa jednotlivých ÚEV, a určenie cieľového stavu a priority, spolu s kódmi ohrozenia a opatrení, je popísaný v tabuľkách č. 9 až 42:

- ÚEV Alúvium Hrona tabuľky č. 9 a č. 10;
- ÚEV Baranovo tabuľky č. 11 a 12;
- ÚEV Brezinky – tabuľky č. 13 a 14,
- ÚEV Brvnište – tabuľky č. 15 a 16,
- ÚEV Červený grúň – tabuľky č. 17 a 18,
- ÚEV Ďumbierske Tatry – tabuľky č. 19 a 20,
- ÚEV Horné lazy – tabuľky č. 21 a 22,
- ÚEV Suchá dolina – tabuľky č. 23 a 24,
- ÚEV Pohorelské vrchovisko – tabuľky č. 25 a 26,
- ÚEV Chraste – tabuľky č. 27 a 28,
- ÚEV Kráľovoohoľské Tatry – tabuľky č. 29 a 30,
- ÚEV Salatín – tabuľky č. 31 a 32,
- ÚEV Skribňovo – tabuľky č. 33 a 34
- ÚEV Sliachske travertíny – tabuľky č. 35 a 36,
- ÚEV Tlstá – tabuľky č. 37 a 38,
- ÚEV Turková – tabuľky č. 39 a 40 a
- ÚEV Zvolen – tabuľky č. 41 a 42.

V tabuľke č. 43 sú hodnotené i lesné biotopy európskeho významu lokalizované mimo sústavy CHÚ Natura 2000 (teda v NP Nízke Tatry a jeho ochrannom pásme). Rovnako je uvedené aj ohrozenie, opatrenie a priorita.

Opatrenia uvedené podľa kódov v tabuľkách sú podrobne rozpísané v časti 5. Ich realizácia prispeje k zlepšeniu/obnovestavu biotopov a druhov.

Opatrenia budú realizované na lesných aj nelesných pozemkoch **vo vybraných častiach projektového územia (celková výmera projektového územia je 91 511 ha).**

Z toho **opatrenia č. 1, 2, 5, 6, 7 a 8 budú realizované v lesných porastoch s výmerou 38 699 ha**, ktorú možno navýšiť o ďalších 0,72 ha určených na dobudovanie príp. asanovanie ciest – LDS (opatrenia č. 12 a pre potreby prírody blízkeho obhospodarovania príp. zlepšenia stavu prírodného prostredia zadržaním vody v krajine). Výstupom opatrenia č. 3 je objemu 280 m³/ hrubého mŕtveho dreva, ktoré podporí zvýšenie biodiverzity na lokálnej úrovni prostredníctvom podpory xylofágnych druhov húb a hmyzu.

Opatrenia č. 16 a 17 na nelesných pozemkoch sú plánované na ploche 84,11 ha s cieľom zlepšenia ochrany biotopov európskeho významu vo vybraných častiach projektového územia.

Pre zlepšenie **druhovej ochrany sa počíta s výmerou 25 ha (v rámci opatrenia č. 11)** – ide o tvorbu mokradných biotopov pre živočchy i transfer druhov. Jeho výstupom bude i:

- budovanie líniových bariér v dĺžke 3 000 m,
- osádzanie hniezdnych podložiek a budok v počte 110 ks,
- zarybňovanie Hrona a jeho hlavných prítokov v dĺžke 3 100 m,
- odstránenie 3 objektov na vodných tokoch – považovaných za prekážku pri rozmnožovaní,
- rekonštrukcia jedného objektu na manažmentové stredisko (základňu),
- Trasfér 3 200 jedincov druhov jasoň červenoký (*Parnassius apollo*), * poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*) a * cyklámen purpurový fatranský (*Cyclamen purpurascens* subsp. *immaculatum*) na ploche cca 800 m².

Cieľom **implementácie opatrenia č. 14 je dosiahnutie vyššej úrovne poznania** niektorých druhov ako lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*), bystruška potočná (*Carabus variolosus*) a početná skupina netopierov, či korýtkovec korutánsky (*Scapania carinthiaca*). Informácie o ich početnosti populácie v projektovom území a obsadenosti územia NP Nízke Tatry, mortalite mláďat (v prípade živočíchov) i ďalších faktorov ovplyvňujúcich ich prežívanie a adaptáciu na meniace sa prostredie.

V rámci **opatrenia č. 9 je plánované zlepšenie biotopov hlucháňa hôrneho na výmere viac ako 7 000 ha** (či už súčasných, alebo budúcich) v lokalitách s nevhodnou štruktúrou porastu. Realizácia je rozdelená na 158 ha počas prvej etapy (realizovaných v prvej polovici obdobia platnosti u tejto dokumentácie) a následne ďalších necelých 3 800 ha. Poopatrením sú aktivity na doplnenie informácie pre znižovanie predačného tlaku v biotopoch hlucháňa a následného odchytu prirodzených predátorov hlucháňa hôrneho do živolovných pascí, prípadne lovu predátorov v prvej etape na 15 lokalitách a následne po vyhodnotení účinnosti tohto opatrenia sa zvolí postup, buď rozšírenia, alebo zníženia, prípadne udržania aktuálneho počtu lokalít.

Opatrenia č. 10 a č. 13 je zamerané na doplnenie prvkov rekreačnej infraštruktúry a edukácie verejnosti, kde sa plánuje niekoľko desiatok stretnutí, konferencií, seminárov a edukačných hodín, kde v rámci skvalitňovania služieb pre cestovný ruch a zvýšenie ebíviromentálneho povedomia širokej vrstvy laickej verejnosti sa plánuje realizovať vybudovanie náučných chodníkov v počte minimálne 4, rekonštrukcia 5 mostov (z toho 3 ks drevenej konštrukcie a 2 zo železobetónovej mostovky), informačných stredísk v počte min. 3 objekty, 3 prístrešky pre návštevníkov územia NP, 60 ks jednoduchých drevených premostení vodných tokov a podmočených častí z opracovaných, krátených kmeňov (guliačov) tesársky alebo za pomoci spojového materiálu spracovaných, 80 ks lavičiek (preferujeme drevených, no pripúšťame i zhotovenie z viacerých materiálov), 40 ks infopanelov. Do tejto skupiny nákladov možno priradiť i údržbu TZCH v dĺžke 3 200 m a budovanie zábran na miesta, kde turisti si nelegálne skraccujú úseky TZCH v počte 7 lokalít.

Po ukončení projektu bude Správa NAPANT, prípadne dotknuté subjekty, napr. obhospodarovatelia pozemkov, v súčinnosti so Správou NAPANT, kontinuálne **pokračovať v starostlivosti o biotopy a biotopy druhov európskeho významu, pre ktoré boli vykonané opatrenia.**

6. Informácia o zapojení vlastníkov, správcov alebo nájomcov dotknutých pozemkov

Projektové územie, na ktorých sa plánuje realizácia opatrení na zabezpečenie priaznivého stavu vybraných druhov vtákov v častiach CHVÚ Nízke Tatry a CHVÚ Veľká Fatra a biotopov a druhov európskeho významu v rámci 17 ÚEV, sa nachádza na pozemkoch v územnej pôsobnosti Správy NAPANT. O príprave tohto dokumentu a jednotlivých plánovaných opatreniach bola informovaná Rada Národného parku Nízke Tatry na svojom zasadnutí dňa 27.11.2024, ako aj Správa Národného parku Veľká Fatra, ako správca CHVÚ Veľká Fatra.

7. Ďalšie relevantné informácie

Predkladaná dokumentácia bude podkladom pre vypracovanie programov starostlivosti o vyššie uvedené ÚEV a CHVÚ.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 451/2023 Z. z., ktorým sa ustanovuje národný zoznam území európskeho významu <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/451/20240101>

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 449/2019 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Slovenskej republiky <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2019/449/>

Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 189/2010 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Nízke Tatry <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2010/189/20100515>

Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 194/2010 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Veľká Fatra <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2010/194/20100515>

Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 170/2021 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2021/170/>

Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/543/20250101.html>

Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 450/2019 Z. z., ktorou sa ustanovujú podmienky a spôsoby odstraňovania invázných nepôvodných druhov <https://novy.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2019/450/20240101>

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1991 z 24. júna 2024 o obnove prírody a o zmene nariadenia (EÚ) 2022/869 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32024R1991>

Smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín v platnom znení <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0043>

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/EHS o ochrane voľne žijúceho vtáctva v platnom znení <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0147>

Vykonávacie nariadenie komisie (EÚ) 2016/1141 z 13. júla 2016, ktorým sa prijíma zoznam invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1143/2014 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1141>

POLÁK, P., SAXA, A., (eds.), 2005: Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu. ŠOP SR, Banská Bystrica, 736 s.

STANOVÁ, V., VALACHOVIČ, M., (eds.) 2002: Katalóg Biotopov Slovenska. DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie, Bratislava, 225 s.

Program záchrany hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*, Linnaeus, 1758) na roky 2025 – 2029 (ŠOP SR, Banská Bystrica, január 2025), 77 s. <https://www.minzp.sk/files/program-zachrany-hluchana-horneho-24-1-2025.pdf>

Správa o stave ochrany vtáctva na Slovensku v rokoch 2013 – 2018, Černecký J. a kol., (ŠOP SR, Banská Bystrica, 2020), 105 s., ISBN: 978–80–8184–084–5 <https://www.sopsr.sk/natura/dokumenty/vtaky-reporting.zip>

Správa o stave biotopov a druhov európskeho významu za obdobie rokov 2013 – 2018 v Slovenskej republike, (ŠOP SR, Banská Bystrica, 2020), 109 s., ISBN: 978-80-8184-076-0 www.sopsr.sk/natura/dokumenty/Monografia_reporting_art17_2013_2018.pdf

Hodnotenia sú prebraté zo Správy o stave biotopov a druhov európskeho významu za obdobie rokov 2013-2018 v Slovenskej republike, alebo nasledujúcich elektronických zdrojov:

- <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/habitat/summary/>
- <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/summary/>
- <https://nature-art12.eionet.europa.eu/article12/>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0310>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0303>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0302>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0300>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0299>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0298>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0297>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0296>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0198>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0197>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0154>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0153>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0152>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0151>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0150>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0060>
- <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0058>

Program starostlivosti o SKCHVU018 Nízke Tatry - rozpracovaný návrh.

Program starostlivosti o SKCHVU033 Veľká Fatra - rozpracovaný návrh.

8. Spracovávateľ

Dokument vypracovala Správa Národného parku Nízke Tatry so sídlom v Banskej Bystrici, Partizánska cesta 69, 974 98 Banská Bystrica.

9. Zoznam samostatných príloh

Príloha č. 1 – Identifikácia projektového územia v časti dvoch CHVÚ, v rámci celých sedemnástich ÚEV a v na vybraných biotopoch európskeho významu mimo CHVÚ a ÚEV

Príloha č. 2 – Identifikácia projektového územia za jednotlivé CHVÚ, ÚEV alebo územia národnej sústavy budú spracované samostatne, pričom v rámci nich sú vyčlenené parcely a JPRL (v prípade, že ide o lesné porasty v rámci lesných pozemkov). Tieto tabuľkové prílohy sú členené podľa nasledujúcich označení:

- 2.1 - Identifikácia projektového územia SKCHVU018 Nízke Tatry
- 2.2 - Identifikácia projektového územia SKCHVU033 Veľká Fatra
- 2.3 - Identifikácia projektového územia SKUEV0303 Alúvium Hrona
- 2.4 - Identifikácia projektového územia SKUEV0299 Baranovo

- 2.5 - Identifikácia projektového územia SKUEV0297 Brezinky
- 2.6 - Identifikácia projektového územia SKUEV0298 Brvnište
- 2.7 - Identifikácia projektového územia SKUEV0150 Červený grúň
- 2.8 - Identifikácia projektového územia SKUEV0302 Ďumbierske Tatry
- 2.9 - Identifikácia projektového územia SKUEV0153 Horné lazy
- 2.10 - Identifikácia projektového územia SKUEV0154 Suchá dolina
- 2.11 - Identifikácia projektového územia SKUEV0151 Pohorelské vrchovisko
- 2.12 - Identifikácia projektového územia SKUEV0060 Chraste
- 2.13 - Identifikácia projektového územia SKUEV0310 Kráľovoholské Tatry
- 2.14 - Identifikácia projektového územia SKUEV0197 Salatín
- 2.15 - Identifikácia projektového územia SKUEV0300 Skribňovo
- 2.16 - Identifikácia projektového územia SKUEV0152 Sliačske travertíny
- 2.17 - Identifikácia projektového územia SKUEV0058 Tlstá
- 2.18 - Identifikácia projektového územia SKUEV0296 Turková
- 2.19 - Identifikácia projektového územia SKUEV0198 Zvolen
- 2.20 – Identifikácia projektového územia v rámci národnej sústavy (biotopy a druhy európskeho významu lokalizované v území NAPANT a jeho ochrannom pásme)